

GÖTEBORGS KONSTMUSEUM

ÅRSTRYCK 2015

GÖTEBORGS KONSTMUSEUM

ÅRSTRYCK 2015

INNEHÅLL

FÖRORD	6
2015 – ÅRET I KORTHET	8
UTSTÄLLNINGAR	10
INLÅN AV KONST	22
OMHÄNGNINGAR	24
PEDAGOGIK	25
PROGRAM	29
EXTERNA RELATIONER	32
FORSKNING	35
PUBLIKATIONER	38
BIBLIOTEK	40
MUSEIBUTIK	40
NYFÖRVÄRV TILL SAMLINGARNA	41
FÖREMÅLSREGISTRERING	70
FOTOGRAFERING	71
KONSERVERING	72
UTLÅN	76
DEPOSITIONER	78
TEKNIK	78
FASTIGHET	79
SÄKERHET	80
MILJÖARBETE	81
VÄNFÖRENINGAR	82
RESOR	83
FORTBILDNING	86
MEDARBETARE	88
BOKSLUT	89
BILAGA:	
RAPPORT OM STUDIERESA TILL MADRID OCH BARCELONA	91

Redaktör: Kristoffer Arvidsson

Medredaktör: Isabella Nilsson

Medverkande: Kalle Andersson, Malin Borin, Margaretha Dahlström, Per Dahlström, Susanne Fägersten Sabel, Anna Hyltze, Helena Karlsson, Helene Karlsson, Solveig Lehtonen, Eva Lekvall, Philippa Nanfeldt, Eva Nygåards, Anna Petters, Mariateresa Pullano, Eva Ranglin, Hossein Sehatlou, Johan Sjöström, Fredrik von Zweigbergk, Petra Waern och Britt-Marie Widén

Foto: Hossein Sehatlou där inget annat anges

Grafisk form: Jonatan Sahlin

Tryck: Exakta, Borås

Göteborgs konstmuseum, Göteborg 2016

ISSN 0432-126X

FÖRORD

Från 2015 möter besökare till Göteborgs konstmuseum Henry Moores stora skulptur *Vilande figur i två delar III* i entréhallen. Den köptes ursprungligen av staden med medel från Stiftelsen Charles Felix Lindbergs donationsfond och placerades i Slottsskogen. Av säkerhetsskäl har den flyttats för deponering på museet. Skulpturen blir en upptakt till museets samling som har många betydande verk av svenska och internationella konstnärskap från 1400-talet till samtid.

Göteborgs konstmuseum har under tiden 2009 till 2015 sett en ökning av antalet besökare med i snitt 80 000 per år jämfört med de närmast föregående åren. Museernas styrka och potential som viktiga aktörer i samhället visar sig på många sätt, som arenor för demokrati, forskning, kunskapsförmedling och upplevelser, som viktiga besöksmål, opinionsbildare och röster i diskussionen om historiefrågor och samtidsanknutna debatter. Varje år görs 25 miljoner besök på landets museer, vilket om något visar på museers betydelse.

Göteborgs konstmuseum har tre stjärnor i *Le guide vert Michelin*, vilket betyder att det är värt en särskild resa. För att få veta mer om vilka konstmuseers besökare är tillfrågades 20 000 besökare under sommaren 2015 om varifrån de kom. Under denna tid kom 51 procent från Sverige och 49 procent från utlandet, fördelade på 105 länder. Göteborgs konstmuseum är för många en viktig plats och verksamhet som bidrar till stadens utveckling genom att låta många röster bli hörda och skapa möjlighet för många möten mellan människor från hela världen.

Museets utåtriktade och inkluderande arbete med tillgänglighet och dess normkritiska perspektiv på samhället och historien fortsatte under året i pedagogiska projekt, forskning, utställningar, publikationer och program. I projektet och utställningen *DIY – Gör det själv!* var målsättningen att skapa en plats för ungdomar och utveckla nya arbetsmetoder för att ge högt publikinflytande liksom insikter om och nätverk för hur museet når ut och kan arbeta med målgrupper i både inner- och yttre stad.

Museet har under året fortsatt att skapa kunskap kring konst genom att integrera samlingen i de tillfälliga utställningarna. En separat presentation av symbolistiska landskap i samlingen flankerade *Anywhere Out of the World*. *Olof Sager-Nelson och hans samtida* och *Den romantiska postmodernismen. Landskap, självbespeglning och skräck* utforskade romantikens närvaro i den nordiska konsten från 1980-talet och framåt. Tre större separata presentationer av kvinnliga konstnärskap ur olika generationer visades; *Lena Svedberg*, *Charlotte Gyllenhammar* och *Hannaleena Heiska*. Museet har också turnerat tre större utställningar i Sverige under året vilket gett stor synlighet för museets verk och kunskapsproduktion.

Årets resultat var lägre än förväntat, vilket berodde på lägre entréintäkter, återhållsamhet hos näringslivet vad gäller sponsring och ökade både fasta och tillkommande kostnader. Säkerhets- och fastighetskostnader är tunga utgifter för museet som, förutom att dra in utanförkommande medel för all verksamhet, också har att finansiera en del av de fasta kostnaderna där vissa utgiftsposter accelererar år för år. För att minska museets underskott inleddes ett åtgärdsprogram med att begränsa utställningskostnader, vidta inköpsstopp i butik samt en allmän restriktivitet i vikarier vid ledigheter och neddragning på fasta kostnader med mera. Processen som inleddes under 2015 kommer att fortsätta 2016. En omställningsperiod är påbörjad för att justera museets årsbudget i linje med det ökade kostnadsläget och en framförhållning för en eventuell minskning i besöksantal. De förväntade besökstalen till utställningarna har inte nåtts 2015 men däremot har antalet besökare till samlingen varit fler än beräknat, vilket kan ha orsaker i museets långsiktiga satsning att aktivera och skapa intresse kring den, både genom regelbundna omhängningar, utställningsprojekt med yngre konstnärer i serien *I dialog med samlingen* och utgivningen av det stora nyckelverket Samlingen, vilken under året trycktes i engelsk version. Båda volymerna finansierades genom stöd av Torstens Söderbergs Stiftelse.

Emil Nolde. *Färgstormar*, Etagerna.

För att åtgärda brister i arbetsmiljön avseende kontorens inomhusklimat påbörjades under året ett samarbete med fastighetsförvaltaren Higab. Klimatstörningar har förutom arbetsrummen även påverkat öppettider för museet då flera salar i samlingen fått stängas under några veckor. Museet har även fått stänga helt för besökare vid några tillfällen av säkerhetsskäl på grund av oroligheter på Götaplatsen. Museets intäkter styrs i viss mån av utanförkommande och påverkande faktorer där gatuarbeten, avstängning av trafik och därmed minskad tillgänglighet samt aktiviteter på Götaplatsen påverkar tillgängligheten.

Kulturförvaltningen har under året inlett ett omorganisationsarbete då en översyn, som gäller alla fackförvaltningar i staden, gett direktiv om att skapa en ny organisationsmodell

med tydlig målstyrning, syfte och vision. Kulturförvaltningen arbetar här efter mål som utgår från Göteborgs Stads kulturprogram. För museets del kommer processen att tydliggöras under åren 2016 och 2017. Oavsett detta har Göteborgs konstmuseum under året genomfört en omorganisation och skapat två enheter istället för förutvarande tre för att hitta en bättre fungerande modell för arbetet inom enheterna och avdelningen i stort.

Ett stort tack till alla medarbetare som är med och skapar den omtalade och mångfacetterade verksamhet som Göteborgs konstmuseum visar.

Isabella Nilsson
Museichef

2015

ÅRET I KORTHET

VÄSENTLIGA HÄNDELSE OCH VERKSAMHETSUTVECKLING

Göteborgs konstmuseum har fortsatt att stärka sin profil som ett av norra Europas främsta museer för bildkonst. Detta har skett genom ett internationellt utställningsprogram och presentationer av konstnärskap i dialog med samlingen, ett aktivt arbete med värdskap och ett varierat pedagogiskt utbud, nyförvärv samt forskning och ett utvecklat kvalitets-tänkande inom museets alla verksamhetsområden.

Under 2015 har Göteborgs konstmuseum presenterat en internationell satsning med utställningen *Emil Nolde. Färgstormar*, som för första gången på mycket länge visade den tyske expressionisten Emil Nolde i stort format i Göteborg. Tidigare under året presenterades den svenska konstnären Charlotte Gyllenhammar i Etagera med installationer, skulpturer, fotografier och videoverk. Under året har museet även visat utställningen *Anywhere Out of the World. Olof Sager-Nelson och hans samtida*, som sätter den svenske konstnären Olof Sager-Nelson, verksam i Paris under 1890-talet, i ett samtida internationellt sammanhang, kompletterat med en hängning med symbolistiska landskap i samlingen. Utställningen *Den romantiska postmodernismen. Landskap, självbespeglning och skräck* anlade ett tematiskt perspektiv på verk ur samlingen från det sena 1960-talet och framåt. Utställningsserien *I dialog med samlingen* har fortsatt med nya ingrepp och konstnärliga kommentarer i museets publika samling.

En annan av årets stora satsningar var *DIY – Gör det själv!*, en utställning formad som ett pedagogiskt projekt som med ett stort mått av interaktivitet riktade sig till ungdo-

mar och andra intresserade. Att arbeta med ett pedagogiskt projekt i dialog med målgrupper och med en mängd aktiviteter innebar en ny och positiv erfarenhet för museet och ett viktigt steg i Göteborgs konstmuseums utvecklingsarbete för att både nå ut till fler och få fler att bidra med sina tankar och idéer till verksamheten.

Under hösten presenterades ett nytt forskningsprojekt som nummer sju i museets skriftserie *Skiascope*, denna gång med tema *Konstmuseiarkitektur*. Projektet genomfördes i syfte att intensifiera diskussionerna om ett framtida utvidgat och moderniserat Göteborgs konstmuseum. Boken och det seminarium där den presenterades erbjöd historiska och internationella jämförelser vad gäller fältet konstmuseiarkitektur: varför konstmuseer ser ut som de gör världen över, hur diskussionen kring konst, museets roll och dess arkitektur förts igår och hur den förs idag. Senare under hösten färdigställdes den förstudie som utreder förutsättningar och behov för en om- och tillbyggnad av Göteborgs konstmuseum. Förstudien, liksom en framtida arkitekttävling, har till stor del finansierats av Sten A Olssons Stiftelse för Forskning och Kultur.

Göteborgs konstmuseum har fortsatt sitt framgångsrika arbete med att producera utställningar som efter att ha visats i Göteborg turnerar vidare till andra platser. Under året har *Skräckromantikens landskap. Från Marcus Larson till Goth* visats vid Dunkers kulturhus i Helsingborg och *Charlotte Gyllenhammar* vid Västerås konstmuseum.

Vid sidan av särskilda utställningar och forskningsprojekt har museet fortsatt att utveckla arbetet med att tillgängliggöra samlingar genom hängningar, webbkatalogen *Sök i samlingen*, pedagogik, föreläsningar och forskning.

Anywhere Out of the World. Olof Sager Nelson och hans samtida, Stenahallen.

UTSTÄLLNINGAR

Charlotte Gyllenhammar, Etagerna.

Utställningar är ett av museets fönster mot publiken där nya perspektiv på konst formuleras. Utställningarna ska engagera och stimulera till upplevelser och reflektion. Berättelser om människan, kulturen och samhället formuleras i möten mellan konstverk och konstnärskap. Lektions- och visningsverksamheten utgår i hög grad från aktuella utställningar. En rad funktioner inom museet medverkar i utställningsproduktionen.

Göteborgs konstmuseum erbjuder ett varierat utställningsprogram med en blandning av äldre och samtida konst, liksom av svensk, nordisk och internationell konst. Museets mål är att varje år visa en större utställning skapad genom internationella samarbeten. Det är vidare en målsättning att göra problematiserande utställningar där resultat från museets forskningsavdelning kommer allmänheten till del.

Göteborgs konstmuseum har ett brett utställningsprogram inom vilket museet riktar sig till olika målgrupper, inte minst till barn och unga genom särskilda pedagogik- och utställnings-satsningar. Museet vill också visa samlingarna ur nya perspektiv och låta den samtida konsten gå i dialog med den äldre.

CHARLOTTE GYLLENHAMMAR

Etagerna 24 januari–3 maj

Curator: enhetschef Anna Hyltze

Charlotte Gyllenhammars (f 1963) konst berör med en betvingande kraft. Det finns en vibrerande spänning i konstnärens verk som tangerar ett undergångsmotiv men också hårbärgerar frågor kring samband, historia, makt, minnen och möjligheter till analys och avgöranden. Med flera offentliga verk har Gyllenhammar etablerat sig som en av Sveriges mest tongivande skulptörer men hon arbetar också med fotografi, film och rumsliga installationer.

Gyllenhammar använder ofta upprepning som konstnärlig metod och har i sina senaste verk återkommit till ett motiv som följt henne genom åren. Med omsorg om motivets integritet och perspektivets betydelse har Gyllenhammar skildrat den uppochnerhängande kvinnan, halvt dold och omsluten av böljande volangkjolar. Omtagningarna signalerar att varje gradförskjutning av såväl gestaltningsform som betraktarposition är betydelsebärande. I den fotografiska sviten *Human Load* (2014) hänger kvinnan med huvudet mot kameran medan hennes underkropp är dold för betraktaren. Med de skulpturala verken *Night Descend* och *Night Ascend*, båda från 2014, har Gyllenhammar för första gången bearbetat motivet tredimensionellt. Den kvinnliga gestalten avtecknar sig som ett fysiskt utropstecken i rummet likt en uppochnervänd kalk eller stiger upp ur sina kjolars svarta kvicksand som en gäst från underjorden. Behandlade med bensvart pigment får skulpturens yta en sugande svärta likt förkolnat trä eller stelnad vulkanisk lava.

Gyllenhammars barngestalter framstår ofta som övergivna och exponerade för en omvärld de inte är redo att hantera. Det finns en kuslig laddning av underliggande fara i dessa vardagliga och ömsinta skildringar av barnet. I *Betraktarna* (2003) har barnen, som konfronteras av flimrande nyhetsbilder från ett gisslandrama, försetts med en omsorgsfull skyddsmundering i form av stövlar och regn-

Skräpkonstskulptur i *DIY – Gör det själv!*, Stenahallen.

kläder med åtsnörd luva. Klädedräkten kan läsas som ett välmenande omhändertagande, en omsorg om att barnet ska skyddas. Men samtidigt begränsar den barnets rörelseförmåga och utblick. Lika enkelt som komplext, lika inkännande som konfronterande, ställer Gyllenhammars verk frågor om minnets mekanismer, om skydd som kan bli kvävning och längtan att möta både faran och världen.

I utställningen visades ett tjugotal verk från 1995 och framåt med fokus på de senaste årens skulptur, fotografi och filmverk. Presentationen gav en bred inblick i konstnärskapet. För att understryka bredden i Gyllenhammars konstnärliga praktik visades fotografi, skulptur och video sida vid sida, svagt ljussatta i de mörklagda rum som filmerna kräver. Utställningen öppnade i samband med Göteborg Film Festival och premiärvisade det uppmärksammade filmverket *Natt* (2015), visande en kvinnogestalt som slukas av lågorna i en metamorfosisk koreografi.

Utställningen åtföljdes av en katalog med rikt bildmaterial och texter av curator Anna Hyltze, psykologen och konstvetaren Johannes Nordholm och filmvetaren fil.dr Annika Wik.

DIY – GÖR DET SJÄLV!

Stenahallen 7 februari–12 april

Curator: intendent Philippa Nanfeldt

I en undersökning av hur museer kan göras mer inbjudande för en ung publik, omvandlades Stenahallen till en bland-

Hannaleena Heiska, Stenahallen.

ning av utställning och verkstad. Denna interaktiva utställning erbjöd möjligheter att skapa kollektiva konstverk, visa egna alster i en öppen salong och delta i samtal, föreläsningar, konserter och föreställningar. I salen fanns fem stående arbetsstationer för skapande, vilka kompletterades av workshopar under lov och helger liksom programverksamhet och fika på onsdagskvällar.

I projektet prövades nya metoder för dialog med publiken. Utställningen utarbetades i samarbete med en grupp ungdomar i åldern 13–24 år. Arbetssättet byggde på GLO (Generic Learning Outcomes), ett språk för utvärdering av museers publika arbete, som utvecklats i Storbritannien.

Utgångspunkten var vad de unga i dialoggruppen skulle vilja tillföra museet för att uppleva det som mer angeläget och välkomnande. Under träffarna fångade museet upp de ungas idéer och respons på rummets fysiska utformning såväl som dess innehåll. De unga uppmuntrades att ta egna initiativ till att föreslå idéer. I en senare fas förverkligades några av de ungas idéer av projektgruppen och andra av dialoggruppen. *DIY – Gör det själv!* blev i enlighet med de ungas tankar en plats att mötas, skapa, ställa ut och lära sig mer om konst.

HANNALEENA HEISKA

Stenahallen 29 april–23 augusti 2015

Curator: intendent Johan Sjöström

Replikanter i syraregn, tatuerade djur i snöstorm och observatorier framsuddade ur kosmiskt mörker. Hannaleena Heiska (f 1973) är en av Finlands mest uppmärksammade konstnärer i den yngre generationen.

I Heiskas bildvärld finns spår av graffiti, musik, science fiction, fantasy och naturlyriska sekelskiftesstämningar. Ofta undersöks gränslandet mellan människa, natur och dröm. Utställningen vid Göteborgs konstmuseum, som är hennes första separatutställning i Sverige, tillika hennes första stora museiutställning, rymmer målningar, en platsspecifik väggmålning gjord med airbrush samt en ny serie verk på papper.

Observatorier (2014–2015) är titeln på konstnärens senaste bildserie som består av ett femtontal monokroma kolteckningar föreställande verkliga eller fiktiva observatoriebyggnader. Bilden suddas fram ur den svarta kolgrunden. Tillvägagångssättet tycks spegla observatoriets funktion och blickens sökande.

I utställningen visades även *Blade Runner*-serien, ett antal målningar tillkomna 2012–2013 med motiv hämtade

från filmen med samma namn i regi av Ridley Scott (1982). Den utspelas i en nära dystopisk framtid där replikanter, ett slags kloner med kort livslängd, blir självmedvetna och gör blodigt uppror mot sina skapare i syfte att förlänga sin existens. Målningarna har sin grund i konstnärens intresse för hur artificiell intelligens skildras i populärkultur, men framstår också som poetiska och melankoliska i sina dunkelt skimrande neonfärger.

Utställningen rymmer även ett urval av Heiskas mest välkända målningar från 2007–2011, där ett huvudstråk är konstnärens intresse för bildgods inom samtida och klassisk mytologi.

Hannaleena Heiska bor och arbetar i Helsingfors. Hon tog sin examen vid Bildkonstakademin i Helsingfors 2006. Heiska har varit nominerad till Finlands mest prestigefyllda konstpris Ars Fennica och finns representerad i ett flertal privat- och museisamlingar.

Utställningen är producerad av Göteborgs konstmuseum och åtföljs av en katalog med förord av museichef Isabella Nilsson samt en nyskriven text av Hannaleena Heiska och Mika Hannula, skribent, konstkritiker och forskare baserad i Berlin.

LENA SVEDBERG

HERR ALDMAN – SUPERHERO AV VÄRLDSALLTET

Sal 27 våning sex 23 maj–1 november

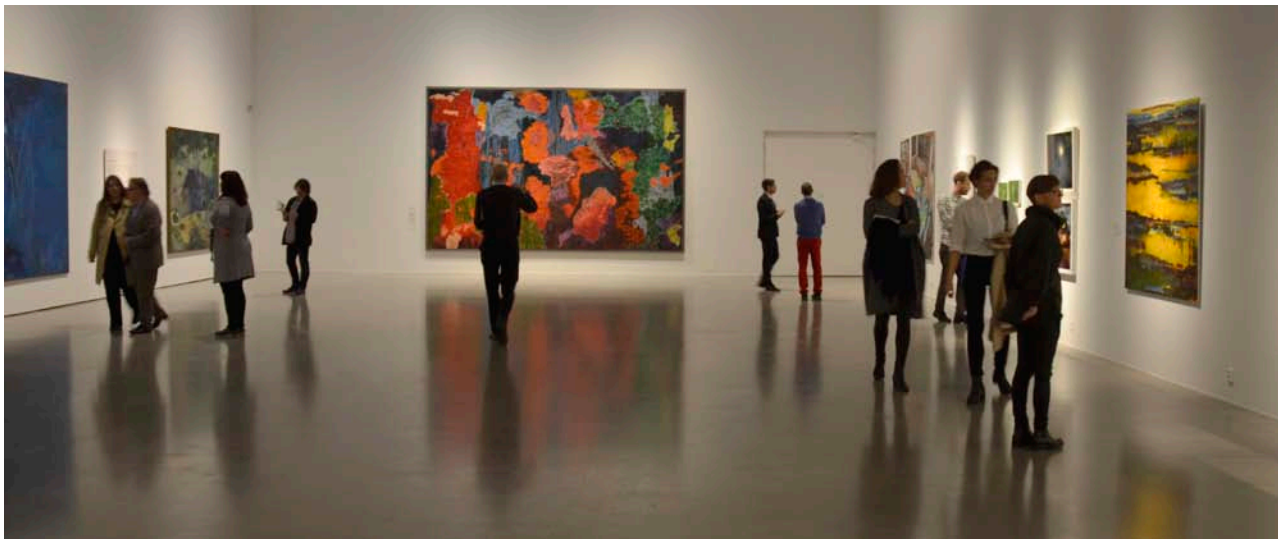
Curator: intendent Per Dahlström.

Lena Svedberg (1946–1972) är en av sin generations mest säregna och brådmogna konstnärer. Hennes bildvärld karaktäriseras av ett frenetiskt driv och ett myller av gestalter. I en strid ström av teckningar, målningar och collage kommenterar hon sin samtids politiska maktspel. Svedberg är mest känd för sina teckningar för undergroundtidningen *Puss*. För Parisbiennalen 1969 skapade hon sitt största och mest komplexa arbetet, *Herr Aldman – Superhero av världsalldet*, bestående av 57 teckningar.

Berättelsen om herr Aldman är en märkvärdig omvärldsanalys i serieform om Mellanöstern som spelplats för globala, politiska och ekonomiska intressen. Den invecklade berättelsen utan tydliga svar är på en gång tidstypisk och dagsaktuell. Verkets omfattning och öppenhet gör det intressant i förhållande till den dominerande bilden av 1970-talets politiskt satiriska konst som endimensionell.

Lena Svedberg. *Herr Aldman – Superhero av världsalldet*, Trapphallen våning sex.

Den romantiska postmodernismen. Landskap, självbespeglning och skräck, Etagera.

Svedberg undviker enkla uppdelningar i gott och ont för att istället låta världen förbli komplicerad. Genom sin fragmentariska struktur är verket öppet; tydliga slutsatser och ställningstaganden uteblir.

Verket finns sedan 1970 i Moderna Museets samling. I samband en konservatorisk renovering av bilderna i början av 2010-talet publicerades de som en seriebok genom Galago/Moderna Museet. Tillsammans utgör utställningen och boken en närläsning av verket som berikar, nyanserar och aktualiserar Lena Svedbergs konstnärskap.

Verket visades i en tät hängning där seriestrukturen lyftes fram. Utställningen producerades i samarbete med Moderna Museet.

DEN ROMANTISKA POSTMODERNISMEN LANDSKAP, SJÄLVBESPEGLING OCH SKRÄCK

Etagera 30 maj–13 september

Curatorer: intendent Per Dahlström och forskningsledare Kristoffer Arvidsson

Romantiken har de senaste decennierna gjort sig påmind inom ett brett spektrum av kulturella genrer. I film, litteratur och musik utspelas handlingen ofta mot en bakgrund av ödsliga skymningslandskap, sargade industrimiljöer eller

hisnande arkitektoniska konstruktioner. Även i konsten har romantikens närvaro varit påtaglig.

Sommaren 2015 visade Göteborgs konstmuseum en utställning med verk ur den egna samlingen som utforskade romantikens närvaro i den nordiska konsten från 1980-talet och framåt. Färgsmäktande måleri av Rolf Hanson och Leena Luostarinen samsades med Ola Billgrens grafiska svit *19 romantiska landskap* och Olafur Eliassons landskapsfotografier från Island. I utställningens centrala del mötte Nina Sten-Knudsens monumentala utsikt över Neapelbukten Gerhard Nordströms *Muren* ur *Pompeji*-sviten. Här visades även Cecilia Edefalks distanserade självporträtt och verk av bland andra Max Book och Nils Olav Bøe. Romantikens olika framträdelseformer gestaltades i fem teman: Skräck, Självbespeglning, Civilisation och ruiner, Landskap och Naturabstraktion.

Postmodernismen har sin bakgrund i 1960-talets konceptuella förhållningssätt, där idén bakom verket ansågs viktigare än konstnärens individuella stil. Detta öppnade för ett nytt sätt att förhålla sig till konsthistorien, där konstnärerna gärna lånade ur tidigare epoker, däribland romantiken, och arbetade i en mångfald medier och stilar.

Samtidigt som postmodernismen återkommande karakteriserades som antiromantisk arbetade många konstnärer påfallande ofta med romantiska förebilder. Istället för auten-

ticitet, subjektivitet och känsla anammar postmodernisterna andra sidor av romantiken, som den romantiska ironin, fragmentet, det oavslutade, teatrala och överdrivna. Arvet efter romantiken lever alltså vidare men förstås på nya sätt.

Utställningen gav en unik möjlighet att se ett stort antal verk som inte visats på länge tillsammans med några av museets senaste nyförvärv. Sammanlagt visades ett åttiotal verk av ett trettiotal nordiska konstnärer ur museets samling. Temat till utställningen är hämtat från Kristoffer Arvidssons doktorsavhandling *Den romantiska postmodernismen. Konstkritiken och det romantiska i 1980- och 1990-talets svenska konst* (2008), som gav ytterligare fördjupning till utställningen. Utställningen visades våren 2016 i en omarbetad version vid Eskilstuna konstmuseum.

NORDISKT STÄMNINGSMÅLERI

Sal 20 våning sex juni 2015–juni 2016

Curator: intendent Per Dahlström

Hösten 2015 visade Göteborgs konstmuseum utställningen *Anywhere Out of the World. Olof Sager-Nelson och hans samtida* med företrädesvis symbolistiskt laddade porträtt från åren kring sekelskiftet 1900. Som ett komplement gjor-

des en mindre utställning med nordiska stämningslandskap från samma tid ur museets samling.

Den europeiska konsten från det sena 1800-talet är ofta präglad av symbolistiska strömningar, på kontinenten ofta i mystiska och suggestiva porträtt eller i skildringar av historiska berättelser och helgonlegender. I Sverige sökte däremot många konstnärer med intresse för symbolismen sina motiv i det svenska landskapet. De drog sig undan det moderna livet till en drömvärld som var vemodigt mörk och tyst. Den långa svenska skymningen, då ljuset sakta och gradvis försvagas, var ett vanligt motiv.

Stämningsmåleriet åren kring sekelskiftet 1900 var en reaktion mot realismen i friluftsmåleriet och den skapande akten sågs inte längre som en fråga om att återge verkligheten. Borta är detaljerna och det klara dagsljuset. Landskapet reducerades och transformerades för att ge uttryck åt inre stämningar och känslor. Landskapet blev en bild av livets helhet men innehöll också en nationalistisk dimension.

Det nationalromantiska stämningsmåleriet är i första hand associerat med konstnärer som Eugène Jansson och målarna i Varbergsskolan, vilka alla är rikt representerade i Göteborgs konstmuseum. I utställningen *Nordiskt stämningsmåleri* lyftes istället tidigare mer undanskymda konstnärer fram, som Axel Fahlcrantz, Oscar Hullgren, Fritz

Anywhere Out of the World. Olof Sager Nelson och hans tid, Stenahallen.

Kärfve, Albert Larsson och Bror Lindh. Även mer exponerade konstnärskap som Per Ekströms, Prins Eugens och Ernst Josephsons var representerade i utställningen, men i Ekströms fall med ett tidigare sällan visat landskap från Åreskutan.

ANYWHERE OUT OF THE WORLD
OLOF SAGER-NELSON OCH HANS SAMTIDA

Stenahallen 19 september 2015–24 januari 2016
Curator: intendent Johan Sjöström

Dröm, melankoli, extas och död. Sekelskiftet 1900 var en epok av stora omvälvningar där industrialisering, modernitet och vetenskap lämnade lite plats för mysteriet att vara människa. Hos många konstnärer föddes därför en vilja att vända blicken mot tillvarons skuggsidor. I utställningen sattes den svenske målaren Olof Sager-Nelson (1868–1896) för första gången in i det internationella sammanhang där han hör hemma.

Utställning visade verk av Olof Sager-Nelson, kretsen kring honom samt konstnärer som verkade i samma anda kring sekelskiftet 1900. Sager-Nelson är främst känd för sina självfulla porträtt och brukar räknas som en av Sveriges få symbolistmålare. Efter utbildning vid Göteborgs Musei Rit- och Målarskola (Valand), med Bruno Liljefors och Carl Larsson som lärare, lämnade han Sverige i september 1893 för att aldrig återvända. De flesta av Olof Sager-Nelsons betydelsefulla verk målades 1894–1895 i Paris samt i den belgiska medeltidsstaden Brygge. Kort därpå avled konstnären, endast 27 år gammal, i Biskra i Algeriet, dit han sökt sig för att bota sin tuberkulos.

Kännetecknande för Olof Sager-Nelsons måleri är intresset för människan. Detta avspeglas i utställningen där porträtt av olika slag vill visa på tidigare förbisedda personhistoriska förhållanden och skapa möten mellan välkända och bortglömda konstnärskap. Istället för en svensk särpling framstår Sager-Nelson för första gången som en del av ett internationellt sammanhang.

Presentationen rymde tre tematiska stråk: Konstnären, Porträtt och Andra horisonter. Totalt visades fler än sjuttio verk av ett trettiootal konstnärer från Norden och Frankrike. Närmare tjugo av Olof Sager-Nelsons viktigaste verk ingick i urvalet.

Utställningen, som producerats av Göteborgs konstmuseum, åtföljdes av en rikt illustrerad publikation och visades i omarbetad form på Thielska Galleriet i Stockholm 2016.

Medverkande konstnärer:

Olof Sager-Nelson (svensk 1868–1896), Ester Almqvist (svensk 1869–1934), Edmond Aman-Jean (fransk 1858–1936), Hermenegildo Anglada-Camarasa (spansk 1871–1959), Ivar Arosenius (svensk 1878–1909), Fritz Bange (svensk 1885–1959), Eva Bonnier (svensk 1857–1909), Eugène Carrière (fransk 1849–1906), Elin Danielson-Gambogi (finländsk 1861–1919), Nils von Dardel (svensk 1888–1943), Magnus Enckell (finländsk 1870–1925), Akseli Gallen-Kallela (finländsk 1865–1931), Pekka Halonen (finländsk 1865–1933), Jean-Jacques Henner (fransk 1829–1905), Gerhard Henning (svensk 1880–1967), Hanna Hirsch-Pauli (svensk 1864–1940), Tora Vega Holmström (svensk 1880–1967), Eugène Jansson (svensk 1862–1915), Stefan Johansson (svensk 1876–1955), Eero Järnefelt (finländsk 1863–1937), Ellen Trotzig (svensk 1878–1949), Fritz Kärfve (svensk 1880–1967), Tyra Kleen (svensk 1874–1951), Fritz Lindström (svensk 1874–1962), Ejnar Nielsen (dansk 1872–1956), Ernst Norlind (svensk 1877–1952), Jenny Nyström-Stoopendaal (svensk 1854–1946), Georg Pauli (svensk 1855–1935), Odilon Redon (fransk 1840–1916), Beda Stjerschantz (finländsk 1867–1910), Ellen Thesleff (finländsk 1869–1954), Ellen Trotzig (svensk 1878–1949), Axel Törneman (svensk 1880–1925) och Maria Wiik (finländsk 1853–1928).

EMIL NOLDE
FÄRGSTORMAR

Etagerna 3 oktober 2015–17 januari 2016
Curator: intendent Per Dahlström

Höstens stora satsning var en färgsprakande utställning med den tyske expressionisten Emil Nolde (1867–1956), en av den moderna konstens klassiker och en av 1900-talets främsta kolorister. Född i Preussen och död i Västtyskland omsluter hans livstid en period då Europa förändrades på omvälvande sätt. Av detta märks mycket lite i Noldes konst. Ändå var han en konstnär som befann sig i centrum av tidens idé- och konsthistoriska strömningar.

Emil Nolde. Färgstormar, Etagerna.

Emil Nolde var en av förgrundsfigurerna i den tyska expressionismen. Inspirerad av kulturer man kring sekelskiftet 1900 uppfattade som primitiva, ville en yngre generationen konstnärer skapa bilder som hade sitt ursprung i det omedvetna. Det konstnärliga hantverket syftade till att uttrycka något "innerst väsentligt" snarare än att avbilda något "tillfälligt yttre". I den "primitiva" konsten såg Nolde ett uttryck för liv och kraft i dess allra mest elementära form, som han också ville förmedla i sin egen konst.

Under mellankrigstiden var Emil Nolde en av Tysklands mest uppburna konstnärer. Han betonade en stark samhörighet med den trakt där han var född. Hans antiintellektualism och intresse för den inhemska bondekulturen passade väl överens med den framväxande nationalsocialismen. Trots sitt stöd för nazismen stämplades hans konst som Entartete

(degenererad) av regimen 1937, och han belades med arbetsförbud. Under krigsåren tillkom ett stort antal akvareller målade i hemlighet som Nolde benämnde "Ungemalte Bilder" (omålade bilder).

I utställningen presenterades ett nittiootal av konstnärens målningar, akvareller och grafiska blad. Förutom Noldes verk visades också två dansfilmer för att illustrera hans stora intresse för denna konstform. Den moderna dansen inspirerade Nolde i hans måleri och han följde dess utveckling med stort intresse.

Utställningen producerades i samarbete med Emil Nolde Stiftung i Seebüll och Prins Eugens Waldemarsudde i Stockholm. Till utställningen utgavs en katalog av Carlssons Bokförlag i samarbete med Prins Eugens Waldemarsudde och Göteborgs konstmuseum.

I dialog med samlingen. Katarina Elvén, Romantiken våning fem.

I DIALOG MED SAMLINGEN KATARINA ELVÉN OCH SOFIA HULTIN

Romantiken, 1700-tal, Italienska kabinetten, Nordiskt sekelskifte, våning fyra, fem och sex 13 november 2015–22 februari 2016

Curator: enhetschef Anna Hyltze

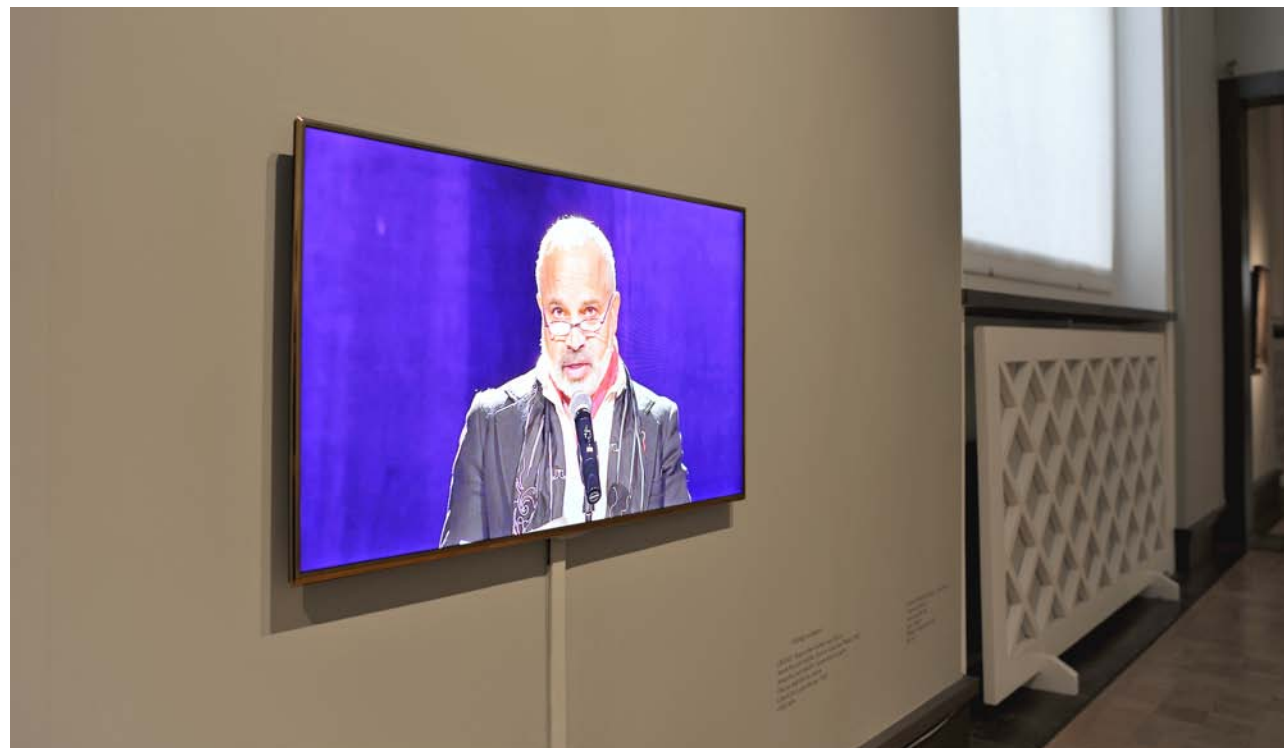
I utställningsserien *I dialog med samlingen* ger Göteborgs konstmuseum enskilda konstnärer utrymme att kommentera och problematisera samlingen och museet genom experimentella projekt som knyter an till samtida debatt. Museet och dess samling utgör ramen för de inbjudna konstnärerna men utifrån konstnärens intresse griper verken på olika sätt in i museets praktiker och verksamheter. Årets medverkande konstnärer var Katarina Elvén och Sofia Hultin.

Katarina Elvéns (f 1972) verkserie utgick från museets fotoarkiv och dokumentation av tidigare hängningar och installationer. Färgstick, damm och repor från original och skanning lämnades kvar i bilderna som en referens till alla de

överlagringar av tid som museibygnaden med dess samling och objekt härbärgerar. Verken rymmer frågeställningar om hur smaknormer och museitraditioner förändrats över tid och skiftande ideologier, hur urval och placeringar tillsammans med ljussättning, möblemang, väggfärger och tapeter skapar samband som medverkar till vår upplevelse av museet.

Katarina Elvéns konstnärliga arbete rör frågor om bilders makt och hur de medverkar till att producera värde och skapa myter. Hon intresserar sig för hur estetik och stil utnyttjas som bärare av ideologi liksom för hur bilder påverkar förståelsen av oss själva, vår historia och framtid. Elvén arbetar främst med fotografi och hon har de senaste åren fokuserat på frågor kring kamerans roll i presentationer av objekt. Katarina Elvén är utbildad vid Högskolan för Fotografi och Film, Göteborg och tog sin master i fotografi 2004.

Sofia Hultins (f 1982) videoverk *Segern i förskott* förhöll sig till bristen på representation av HBTQ-personer i Göteborgs konstmuseums samling. En viktig inspiration

I dialog med samlingen. Sofia Hultin, 1700-tal våning fem.

till verket var det tal som skådespelaren Saga Becker höll tidigare i år i samband med att hon vann en Guldbagge i kategorin bästa kvinnliga huvudroll, framförallt det hopp och de drömmar som hennes tal väckte hos tusentals queera, transpersoner, bisexuella och homosexuella. I verket framför HBTQ-personer bosatta i Göteborg sina personliga tacktal från en belyst talarplats på scen. Talen presenterar en fantasi men är samtidigt ett förslag till en möjlig framtid.

I sitt konstnärskap arbetar Hultin med performance utifrån marginaliserade historier med utgångspunkt i ett normkritiskt perspektiv. Verken bygger ofta på berättelser som Hultin kommit i kontakt med genom möten och workshopar med människor på plats i den stad där hon ställer ut. Sedan 2013 arbetar Hultin med det uppmärksammade stadsvandrings-projektet *I'm Every Lesbian* som är ett pågående projekt där den lesbiska historien får ta plats i det offentliga rummet. Sofia Hultin är utbildad vid Konstfack i Stockholm där hon tog sin examen 2012.

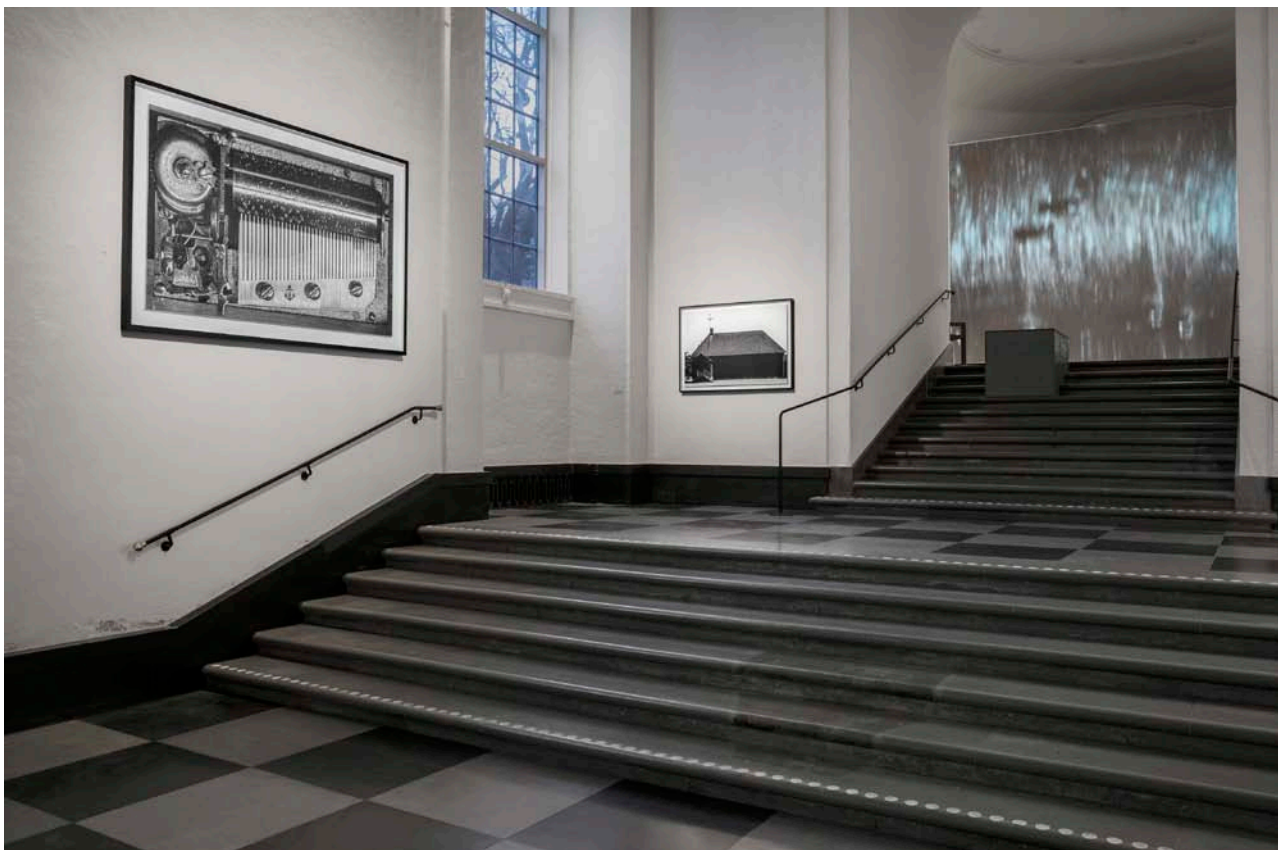
STENA A OLSSONS KULTURSTIPENDIUM 2015 MALIN BOBECK, JONAS DAHLBERG OCH ANDREAS ERIKSSON

Skulpturhallen 5 december 2015–21 februari 2016

Curator: intendent Johan Sjöström

Självlysande maneter i textil, närgångna filmningar av spel-dosor och monumentalt måleri där landskap krockar med materialitet. Detta är uttryck som präglar 2015 års Stena-stipendiater textildesigner Malin Bobeck, konstnären Jonas Dahlberg och konstnären Andreas Eriksson.

Sedan starten 1996 har Sten A Olssons Stiftelse för Forskning och Kultur delat ut ett stort antal stipendier till talangfulla personer som arbetar inom konst, musik, scenkonst och design. Vidare har stiftelsen lämnat bidrag till ett antal forsknings- och kulturprojekt i Västsverige. 2015 erhöll textildesignern Malin Bobeck, konstnären Jonas Dahlberg och konstnären Andreas Eriksson stipendium om 150 000 kronor var.

Sten A Olssons Kulturstipendium 2015, Jonas Dahlberg, Skulpturhallen.

Malin Bobeck (f 1986) arbetar med ljusemitterande material, framförallt textil. Hennes högteknologiska vävar utgår från rumsliga förhållanden och är ofta programmerade eller interaktiva. Centralt i konstnärskapet är skapandet av sammanhang mellan verk, rum och betraktare. I utställningen visades en helt ny takhängd skulptur som tar plats i en spegelsal som byggts upp på museet.

Jonas Dahlberg (f 1970) är en av Sveriges mest uppmärksammade videokonstnärer. I utställningen visade han en ny serie fotografier samt ett filmverk med en långsam uppförstorad panorering över en liten speldosa. Skalförskjutningar och undersökningar av arkitektoniska och psykologiska rum är kännetecknande för hans arbetssätt.

Andreas Eriksson (f 1975) är målare, välkänd i både Sverige och utlandet genom sina många utställningar. Hans stora internationella genombrott ägde rum på Venedig-

biennalen 2011 då han representerade Sverige i den Nordiska paviljongen. I utställningen på Göteborgs konstmuseum visade han den monumentala oljemålningen *Arsenura Meander* från 2015 som mäter hela 395×380 cm samt en ny serie textila verk, miniatyrmålningar och bronsskulpturer.

Motiveringarna lyder: "För dem som är vana vid att tänka på den vävda textilen som något stillsamt och kontrollerat blir mötet med Malin Bobecks arbete omtumlande. Hennes vävar kränger, lyser och växlar mellan olika stämningslägen. De väcker nyfikenhet och lockar till beröring. I sitt ännu unga konstnärskap siktar Malin Bobeck mot att skapa föränderliga rumsliga strukturer där det senaste inom belysnings- och interaktionsteknik kombineras med handens arbete och omsorg. Hon är del av en bred rörelse inom konsthantverk och design som på ett sökande och frisinnat vis för samman traditionella metoder med vår tids tekno-

logi. Arbetssättet vitaliserar hantverket men skapar också ett nytt och spännande sammanhang för ingenjörsvetenskapens landvinningar. För sitt löftesgivande och uppslagsrika arbete inom textilen tilldelas Malin Bobeck stipendium för 2015 från Sten A Olssons Stiftelse för Forskning och Kultur."

"Andreas Eriksson arbetar intuitivt, omedelbart, men inteoreflekterat. Tvärtom. Med sin handgriplighet tar han sig bort från det som skulle kunna kallas ett romantiskt naturmåleri. Det är klart att hans konst handlar om minnesbilder och mycket subjektiva upplevelser, inte minst de som vi andra projicerar in i hans svärgenomträngliga landskap. Men för Andreas Eriksson är naturen inget fönster att titta ut från eller att försöka avbilda. Den är först och främst ett arbetsmaterial och i sitt förhållningssätt till naturen är han definitivt en jordbrukare. Naturlyriken vi ser och uppskattar är ett sken som vi med njutning låter oss bedras av. Själv tar han ett steg tillbaka, förblir analytisk och tämligen osentimental när han går fram med sina tunga redskap. För sin kontinuitet och konsekvens, men också för sin okuvliga drift

att överraska och ständigt söka nya vägar inom ramarna för sitt eget måleri, tilldelas Andreas Eriksson stipendium för 2015 från Sten A Olssons Stiftelse för Forskning och Kultur."

"Jonas Dahlbergs verk undersöker ofta en rämna i tillvaron, glappet mellan verkligheten och vårt försök till förståelse av densamma och med det oss själva. Han gömmer något i sina bilder som talar om förlust och relationer och som berör både kroppens och tankens minne. Genom verk som osäkrar vår tolkning av rum, tid och rörelse förflyttar han glömskans gränser och utmanar vår nyfikenhet och mottaglighet för inlevelse och reflektion. Jonas Dahlberg utforskar ett existentiellt rum, där betraktaren får välja och varna sin egen resa genom lager av tillstånd, känslor och beslut. För ett konstnärskap som konsekvent bearbetar vår blick i verk som talar om vad vi ser och inte ser, tilldelas Jonas Dahlberg stipendium för 2015 från Sten A Olssons Stiftelse för Forskning och Kultur."

En katalog med texter, bilder och intervjuer publicerades till utställningen.

INLÅN

AV KONST

Göteborgs konstmuseum har under verksamhetsåret 2015 lånat in 297 konstverk samt ett mindre antal föremål till utställningar. Långgivare har varit museer, gallerier, föreningar, stiftelser, universitet, utställande konstnärer och privata samlare i såväl Sverige som Norge, Danmark, Finland, Frankrike, Tyskland och Österrike. Verksamheten kräver en upparbetad logistik och ställer specifika krav på transporter, klimat och säkerhet. Vid större utställningar krävs statlig utställningsgaranti, vilket fordrar lång framförhållning i kontakter med Kammarkollegiet och Kulturrådet. Nedan följer en redogörelse för inlån av verk till tillfälliga utställningar som öppnat och/eller avslutats under året.

STEN A OLSSONS KULTURSTIPENDIUM 2014 HILDA HELLSTRÖM & CAROLINA LAUDON

6 december 2014–6 januari 2015

Antal deltagande konstnärer: 2

Antal långgivare: 4

Antal verk: 11, Hilda Hellström (skulptur)/Carolina Laudon (typsnitt)

Långgivare var Gallery S Bensimon, Paris; Swarovski, Wattens samt konstnärerna.

SKRÄCKROMANTIKENS LANDSKAP FRÅN MARCUS LARSON TILL GOTH

20 september 2014–25 januari 2015

Antal inlånade verk: 23 målningar, 8 digitala utskrifter samt

17 föremål (spegel och skivomslag)

Antal långgivare: 8

Långgivare var Nasjonalmuseet for kunst, Oslo; Bohusläns museum, Uddevalla; Röhsska museet, Göteborg; Akademiska föreningen, Lund; privata ägare samt konstnären Kristian Wåhlin. I utställningen visades även fyra verk från Göteborgs konstmuseums samling.

CHARLOTTE GYLLENHAMMAR

24 januari–3 maj 2015

Antal inlånade verk: 14 (skulptur, film med HD-projektion, fotografi)

Antal långgivare: 4

Långgivare var Västerås konstmuseum; privata långgivare samt konstnären. I utställningen visades även ett verk från Göteborgs konstmuseums samling.

HANNALEENA HEISKA

29 april–23 augusti 2015

Antal inlånade verk: 34 (måleri och kolteckningar)

Antal långgivare: 11

Långgivare var Kiasma, Helsingfors; Helsinki Contemporary, Helsingfors; EMMA/Espoo Museum of Modern Art; Hämeenlinna Art Museum; Åbo konstmuseum samt privata långgivare. I utställningen visades även två verk från Göteborgs konstmuseums samling.

LENA SVEDBERG

HERR ALDMAN – SUPERHERO AV VÄRLDSALLTET

22 maj–1 november 2015

Antal inlånade verk: 57 individuella inramade verk

(teckningar; tusch, tempera, collage på kartong)

Långgivare var Moderna Museet, Stockholm.

ANYWHERE OUT OF THE WORLD

OLOF SAGER-NELSON OCH HANS SAMTIDA

19 september–24 januari 2015

Antal inlånade verk: 48 (måleri, akvarell, teckningar, litografi)

Antal långgivare: 27

Långgivare var Musée National Jean-Jacques Henner, Paris; Musée d'Orsay, Paris; Den Hirschsprungske Samling, Köpen-

hamn; Statens Museum for Kunst, Köpenhamn; Moderna Museet, Stockholm; Jönköpings läns konstförening/Jönköpings läns museum; Thielska Galleriet, Stockholm; Malmö konstmuseum; Värmlands Museum, Karlstad; Nationalmuseum, Stockholm; Prins Eugens Waldemarsudde, Stockholm; Gösta Serlachius konststiftelse, Mänttä; Åbo konstmuseum; Konstmuseet Ateneum Finlands Nationalgalleri, Helsingfors; Björneborgs konstmuseum, Pori; K.H. Renlunds museum – Mellersta Österbottens landskapsmuseum, Karleby; Satalinna Stiftelse, Helsingfors samt privata långgivare. I utställningen visades även 23 verk från Göteborgs konstmuseums samling.

EMIL NOLDE

FÄRGSTORMAR

3 oktober 2015–17 januari 2016

Antal inlånade verk: 90 (måleri, akvarell, grafik)

Långgivare var Nolde Stiftung Seebüll, Neukirchen über Niebüll.

I DIALOG MED SAMLINGEN

SOFIA HULTIN OCH KATARINA ELVÉN

13 november 2015–21 februari 2016

Antal inlånade verk: 5, Sofia Hultin (video)/Katarina Elvén

(fotografi)

Långgivare var konstnärerna.

STEN A OLSSONS KULTURSTIPENDIUM 2015

MALIN BOBECK, JONAS DAHLBERG OCH ANDREAS ERIKSSON

4 december 2015–21 februari 2016

Antal inlånade verk: 15 (måleri, textil, skulptur, video, digital

utskrift)

Antal långgivare: 6

Långgivare var Galerie Nordenhake, Stockholm, Galleri Riis, Stockholm; privat ägare samt konstnärerna.

I de två tillfälliga utställningarna *Ur moderna och samtida samlingen* och *Den romantiska postmodernismen* visades under året 105 konstverk ur Göteborgs konstmuseums samling.

UR MODERNA OCH SAMTIDA SAMLINGEN

18 oktober 2014–6 januari 2015

Antal verk: 25

DEN ROMANTISKA POSTMODERNISMEN

LANDSKAP, SJÄLVBESPEGLING OCH SKRÄCK

30 maj–13 september 2015

Antal verk: 80

UTSTÄLLNINGSTURNÉ

Mellan verkligheter. Fotografi i Sverige 1970–2000 visades på Dunkers kulturhus i Helsingborg under perioden 3 oktober 2014–15 februari 2015.

En målad historia. Svenskt historiemåleri under 1800-talet visades på Zornmuseet i Mora under perioden 24 oktober 2014–8 mars 2015.

Skräckromantikens landskap. Från Marcus Larson till Goth visades på Sven-Harrys konstmuseum i Stockholm 7 februari–19 april 2015 och på Dunkers kulturhus i Helsingborg 25 september 2015–17 januari 2016

Charlotte Gyllenhammar visades på Västerås konstmuseum 13 juni–18 oktober 2015.

Liksom tillfälliga utställningar är hängningar av museets samling ett fönster mot publiken där konsten förmedlas och sätts i perspektiv. Då museet förfogar över samlingar från 1400-tal till nutid, svenskt och internationellt och olika medier från grafik, teckning, måleri och skulptur till fotografi, video och installationer, finns stora möjligheter att låta den samtida konsten föra dialog med den äldre.

Ett urval av museets samling hänger alltid framme med sina skilda delar som holländskt och flamländskt 1600-tal, 1700-talssamlingen, Düsseldorfmåleri, romantiken, dansk guldålder, den franska samlingen, Fürstenbergska galleriet, det nordiska 1880- och 1890-talsmåleriet, Göteborgskolorismen med mera. Genom hängningar med oväntade möten och alternativa urval vill museet anlägga nya perspektiv på konsten. Omhängningar görs också i samband med utlån då egna eller inlånade ersättningsverk tillfälligt kan hängas upp. Eftersom museet lider brist på utrymmen för större tillfälliga utställningar används ofta Etagera för utställningar, ett rum som annars är reserverat för samlingen med modern och samtida konst. Då den moderna samlingen saknar ett fast utrymme har det varit angeläget att på andra sätt aktivera denna del av samlingen.

Under 2015 har några av de utställningsrum som används för att presentera samlingen på våning fem och sex i museet utrymts för att ge plats åt tillfälliga utställningar. Detta gäller till exempel sal 20 på våning sex, där presentationen av svenskt 1880-talsmåleri togs ner till förmån för utställningen *Nordiskt stämningsmåleri*. På våning sex har sal 27 använts för att visa utställningen *Lena Svedberg. Herr Aldman – Superhero av världsalltet*. I rummet visades tidigare nordisk modernism med verk av Karl Isakson och Carl Kylberg. Efter att utställningen avslutades har rummet återställts med ett något annat urval verk av samma konstnärer.

I Skulpturhallen har flera tongivande verk tagits ner för att ge plats åt utställningen *Sten A Olssons Kulturstipendium 2015. Malin Bobeck, Jonas Dahlberg och Andreas Eriksson*.

I övrigt har endast mindre omhängningar i museets fasta utställningar genomförts i samband med utlån eller med att verk som tidigare varit utlånade återkommit till museet. Intendent för samlingar, Per Dahlström, har varit ansvarig för omhängningarna.

Göteborgs konstmuseum bedriver en bred pedagogisk verksamhet med allmänna visningar, lektioner för besökande skolklasser, uppsökande verksamhet, bokade gruppvisningar, specialvisningar och projekt för unga.

NYA SATSNINGAR

DIY – Gör det själv!

I en undersökning av hur museirum kan göras mer inbjudande för en ung publik omvandlades Stenahallen under perioden 7 februari–12 april till en blandning av utställning och verkstad. Innehållet och utformningen av projektet utarbetades i samspel mellan konstpedagoger och unga i åldern 13–24 år. I projektet prövades metoder för dialog och samarbete som är nya för museet. Framförallt tekniker men även andra medarbetare var knutna till projektgruppen vars kärna bestod av konstpedagoger med tillskott av praktikanter.

Arbets sättet byggde på GLO (Generic Learning Outcomes), ett språk för utvärdering av museers publika arbete. I GLO utarbetas effektmål kring vilken skillnad museet har för avsikt att göra för publiken inom områden som Kunskap och förståelse, Färdigheter och förmågor, Attityder och värderingar och Glädje, kreativitet och inspiration. Dialog med människor utanför museet inleddes för att få de insikter som krävs för att nå dessa mål.

Utställningsperioden föregicks av en dialogfas under december, januari och början av februari med öppna träffar för målgruppen. Utgångspunkten var vad de unga i dialoggruppen skulle vilja tillföra museet för att de skulle uppleva det som mer angeläget och välkomnande. Under träffarna fångade museet upp de ungas idéer och respons på rummets fysiska utformning såväl som dess innehåll. Målgruppen uppmuntrades att ta egna initiativ till att föreslå idéer. I en senare fas förverkligades några av ungdomarnas idéer

Programhelg med Hayat.

av projektgruppen och andra av dialoggruppen med arbetsstationer, workshopar och inbjudna gäster. *DIY – Gör det själv!* blev i enlighet med de ungas tankar en mötesplats och en plats att skapa, ställa ut sina egna skapelser, träffa andra, ta del av program och lära sig mer om konst.

En programhelg initierades och genomfördes helt av målgruppen. I samband med Internationella kvinnodagen arrangerade Elena Zelaya tillsammans med Aftab Soltani från Hayat, en ung förortskvinnorörelse, en helg med föredrag, estradpoesi, filmvisning, utställning och hennamålning. *En helg med Hayat* belyste en rad kvinnopolitiska frågor, breddade det visuella utbudet genom att visa den lokala kulturen och ruckade under ett par dagar tolkningsföreträdet och makten över rummet.

Vi hör det vi ser

Göteborgs konstmuseum deltar i det nationella utbildningsprojektet *Vi hör det vi ser* med målsättning att öka museernas tillgänglighet för döva och hörselskadade. Under året ägde sammanlagt tre utbildningstillfällen rum. Göteborgs

Arbete med Isaac Grünewalds självporträtt i knappversion.

konstmuseum har genomfört en presentation av verksamheten för Göteborgs Dövas förening samt en första teckenspråkstolkad visning vid museet.

Vetenskapsfestivalens Late night at the museum

Vetenskapsfestivalen initierade en museikväll fredagen 17 april då museet var öppet klockan 18–21. Under kvällen genomfördes fyra visningar i samlingarna och utställningen *Charlotte Gyllenhammar* med rubriken *Liv och död*. Konservator Petra Waern höll därutöver två föreläsningar med

rubriken *Tingens förgänglighet*. Det övergripande temat för årets vetenskapsfestival var *Liv och död*.

Undervisning

På uppdrag av Institutionen för kulturvetenskaper genomförde intendent Per Dahlström och intendent Philippa Nanfeldt ett kursmoment med föreläsningar och seminarium för det nya kandidatprogrammet Medier, estetik och kulturellt entreprenörskap vid Göteborgs universitet. Föreläsningarna belyste Göteborgs konstmuseums utställningsverksamhet

och pedagogiska arbete med viss inriktning mot kommande års utställning *Gränslöst. 1700-tal speglat i nuet*.

Lärarfortbildning

Inom ramen för lektionsverksamheten erbjuder Göteborgs konstmuseum fortsatt lärarfortbildning för att ge lärare i stadens skolor verktyg att använda museet och dess samling i sin undervisning.

**DEN PEDAGOGISKA VERKSAMHETEN
I SIFFROR MED KOMMENTARER**

Skollektioner: 465 samt drygt 30 skolklasser som arbetade på egen hand i *DIY – Gör det själv!*

Workshop och program inom

DIY – Gör det själv! exklusive lov: 37

Bokade vuxengrupper: 93

Allmänna visningar: 112

Bebisvisningar: 30

Syntolkade visningar: 11

Möten med minnen-visningar: 19 varav 2 uppsökande

Höra & göra/Lördagar i Studion: 18

Lovaktiviteter: 16

Mitt konstmuseum: 13

Öppen verkstad för ungdomar och vuxna/Min konstskola: 9

Lärarfortbildningar, studiebesök, undervisning för studenter: 18

Kurstillfällena för Folkuniversitetet: 6 kurser, 41 tillfällen

Lektioner

Under våren lades ett starkt fokus på verksamheten i *DIY – Gör det själv!* men lektioner genomfördes också i vanlig ordning i övriga delar av museet. Samtliga lektioner för Göteborgsskolor finansierades av Göteborgs kulturnämnd. Övriga skolor betalade 350 kr för en 45-minuterslektion. Under året erbjöds följande lektioner för förskola till och med gymnasium och folkhögskola:

Lektioner i samlingarna under en avgränsad period:

Har du kontroll? (med verkstad), *En bild – en saga*.

Baslektioner i samlingarna:

Knattevisning för de yngsta, Detaljjakt, Barn i konsten, Gott och blandat, Bildanalys, Kvinnligt och manligt i konsten, Renäs-

sans, barock och rokoko, Romantik och realism, Modernism, Nutida konst, Vadå konstmuseum?, Den nakna sanningen – nakenhet i konsten, Liv och död i konsten, Genus och normer.

Lektioner i tillfälliga utställningar:

Skräckromantikens landskap, Charlotte Gyllenhammar, Hanna-leena Heiska – målare monumental, Hannaleena Heiska – framtiden förändras (med verkstad), *Säg det med färg!* (Emil Nolde), *Färgstormar med Emil Nolde, Spännande porträtt! Olof Sager-Nelson och hans samtida, I skymningens ljus – en annan värld* (Olof Sager Nelson och hans samtida, med verkstad).

Bokade vuxengrupper

Merparten av grupperna bokade *Guldkorn i samlingen/ Highlights* och *Färgstormar – Emil Nolde*. Några bokade också *Charlotte Gyllenhammar* och *Fürstenbergiska galleriet*.

Allmänna/öppna visningar, bebisvisningar, Möten med minnen (för personer med demensdiagnos och deras följeslagare) och syntolkade visningar

Visningar hölls både i de stora utställningarna och i samlingarna. Under Emil Nolde-utställningen hölls öppna visningar med över femtio personer under vardagseftermiddagar och ännu fler på söndagar. En stor och övervägande ung publik deltog i visningarna *Se mer, se queer!* under West Pride. Inom *Möten med minnen* erbjöds under hösten kostnadsfria visningar även för bokade grupper tack vare ett stipendium från Alzheimerfonden. Dessutom genomfördes ett föredrag på Lerums kommuns Alzheimercafé i maj och två uppsökande visningar på ett demensboende i samma kommun i november.

Höra & göra/Lördagar i Studion

[visning och verkstad för barn 5–12 år] på söndagar respektive lördagar, lovaktiviteter

18 *Höra & göra/Lördagar i Studion* (aktiviteten bytte namn inför höstterminen) genomfördes med uppehåll under *DIY – Gör det själv!* på följande teman: *Skräckromantikens landskap, Rita med krita, Personliga porträtt, Säg det med färg!* och *Kuslig konst och läskiga tryck*.

Lovverksamhet

Under jul-, sport- och påsklov togs teman från *Höra & göra/Lördagar i Studion* upp och under höstlovet genomfördes för andra året de populära ficklampsvisningarna efter öppettid.

Mitt konstmuseum

Verksamheten för ungdomar 13–24 år på onsdagskvällar utgjorde en viktig del av projektet *DIY – Gör det själv!* De ungdomar som redan var aktiva i *Mitt konstmuseum* mötte dem som kom specifikt för det större projektet och under perioden januari till mitten av april ordnades träffar varje vecka. Övriga tre träffar under våren bestod av utvärdering och planering av hösten. Hösten hade följande innehåll:

9 september: *Se mer, se queer! Vi fördjupar oss i konsten på museet bortanför hetero- och cisnormen*

23 september: *En målerikonsekvators utmaningar i museets samlingar – målerikonsekvator Petra Waern*

7 oktober: *Instagramprofilen Babe Ebba om skönhetsideal och selfies – och om självporträttstraditionen i konsten*

21 oktober: *Museets dolda rum – en smygitt i museets slutna rum och undanskymda vrår. Favorit i repris*

4 november: *Workshop kring Mitt konstmuseums namn och logga*

18 november: *En kväll med konstnären Sofia Hultin, aktuell på Göteborgs konstmuseum!*

2 december: Avslutning för terminen *Tema: Öppet för förslag! Vi bestämmer tillsammans* (resultatet blev specialvisning i museet utifrån de ungas önskemål)

Öppen verkstad för vuxna/Min konstskola

Aktiviteten bytte namn inför höstterminen och hölls då både på svenska och engelska. *Min konstskola* ägde rum på onsdagskvällar:

25 februari: *Akrylmåleri på staffli*

25 mars: *Teckning i museets salar*

15 april: *Akvarellmåleri*

16 september: *Prova blandtekniker – bearbeta och experimentera!*

30 september, 14 oktober: *Prova blandtekniker – bearbeta och experimentera!*

28 oktober, 11 november: *Tryck med linoleum – porträtt med expressiva uttryck*

25 november: *Teckna med krita*

Fortbildning för lärare, studiebesök av studenter

För femte året i rad genomfördes under april och maj undervisning med föreläsningar och seminarieuppgifter för studenter på Kulturprogrammets andra termin inom delkursen *Det kommunicerande rummet*.

Kurser i samarbete med Folkuniversitetet

Under året gavs kurserna *Tisdagar på konstmuseet, Teckning på Göteborgs konstmuseum* (vår- och hösttermin), *Fördjupning. Från 1500-tal till idag, Fürstenbergska galleriet* samt *Söndag på konstmuseet*.

Kulturkalaset

Den pedagogiska verksamheten arrangerade workshopar i växthus i Trädgårdsföreningen, inom ramen för *Barnens kulturkalas* 11–16 augusti på temana *Skräpskulpturer* respektive *Färgklipp*. På museet erbjöds knattevisningar samt öppna visningar.

Praktikanter och studiebesök

Den pedagogiska verksamheten tog under våren emot två praktikanter från Kulturverkstan under 16 veckor: Cecilia Jonsson och Emmelie Mohlin Z. Under två veckor mottogs två studenter från bildläraiprogrammet vid Högskolan för Design och Konsthantverk: Emelie Alfredsson och Sara Mårtensson. Under hösten mottogs under åtta veckor en praktikant från Kulturprogrammet vid Göteborgs universitet: Caroline Fager.

PROGRAM

SEMINARIER

Konstmuseiarkitektur i förändring Från Altes Museum till Louvren Abu Dhabi

Hörsalen 9 oktober

Moderator: forskningsledare Kristoffer Arvidsson, Göteborgs konstmuseum
Medverkande: Kristoffer Arvidsson; Lena From, Statens konstråd; Dr Alexandra Stara, Reader in the History & Theory of Architecture, Faculty of Art, Design & Architecture, Kingston University, Storbritannien; fil.dr Henrik Widmark, universitetslektor vid Konstvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet.

Från Altes Museum i Berlin och Londons National Gallery till MAXXI i Rom och Louvren Abu Dhabi. I nummer 7 av Göteborgs konstmuseums skriftserie *Skiascope* undersöks konstmuseiarkitektur med utgångspunkt i de senaste decenniernas många nyuppförda och tillbyggda konstmuseer. Som jämförelse behandlas även konstmuseiarkitektur från det tidiga 1800-talet, en tid då flera klassiska konstmuseer uppfördes i Europa.

Som en uppföljning till detta forskningsprojekt bjöd Göteborgs konstmuseum in till ett seminarium om arkitekturens roll i konstmuseet och relation till idéer om vad ett konstmuseum är. Under seminariet ställdes frågor som varför konstmuseer ser ut som de gör, hur olika syn på konsten och konstmuseets roll i samhället satt avtryck i arkitekturen, från pampiga trapphallar till minimalism och spektakulär dekonstruktivism. *Skiascope 7. Konstmuseiarkitektur* och seminariet var en del av en påbörjad reflektion kring relationen mellan konsten och dess byggnader i samband med en pågående förstudie till en om- och tillbyggnad av Göteborgs konstmuseum.

FÖREDRAG VID GÖTEBORGS KONSTMUSEUM

En serie föredrag hölls i anslutning till utställningarna *Charlotte Gyllenhammar; Den romantiska postmodernismen. Landskap, självbespeglning och skräck; Anywhere Out of the World. Olof Sager-Nelson och hans samtida* samt *Emil Nolde. Färgstormar*. Samtliga föredrag med undantag av *Plundrarna. Hur nazisterna stal Europas konstskatter* genomfördes i samarbete med Folkuniversitetet i Göteborg.

Sårbarhetens konturer

Fil.dr Annika Wik, filmvetare
Hörsalen 18 mars

Den romantiska postmodernismen Historiografiska perspektiv

Fil.dr Kristoffer Arvidsson, forskningsledare vid Göteborgs konstmuseum
Nedre etage 9 september

Plundrarna. Hur nazisterna stal Europas konstskatter
Anders Rydell, journalist och kulturchef för Hallpressens tidningar
Hörsalen 17 oktober

Det androgyna i konsten

Patrik Steorn, docent och intendent vid Thielska Galleriet
Hörsalen 28 oktober

Den tyska expressionismen och Göteborgskolorismen

Fil.dr Per Dahlström, intendent samlingar, Göteborgs konstmuseum
Hörsalen 4 november

Fürstenbergska galleriet och 1880-talets svenska konstscen

Fil.dr Charlotta Nordström, konstvetare
Hörsalen 11 november

FÖREDRAG FÖR KONSTMUSEETS VÄNNER

Vårens konstkurs där Göteborgs konstmuseums medarbetare föreläste för vänföreningen hade tema *Tendens och rörelse* med följande föredrag:

Vårt konsthistoriska arv

Vad vi tar för givet i den västerländska konsten

Konstpedagog Freja Holmberg
Hörsalen 16 och 17 februari

Searching for Caspar David Friedrich (1774–1840)

Intendent utställningar Johan Sjöström
Hörsalen 23 och 24 februari

Der Sturm. Internationellt avantgarde i Berlin 1910–1932

Intendent utlån av konst Eva Nygårds
Hörsalen 2 och 3 mars

Människan i rummet. Om skiftande inredningsideal och dess kopplingar till konsten

Vikarierande föremålsregistrator Anders Svensson
Hörsalen 9 och 10 mars

2000-talet. Måleriet är tillbaka!

Utställningskoordinator Britt-Marie Widén
Hörsalen 16 och 17 mars

DIY som modernt fenomen

Intendent pedagogik Philippa Nanfeldt
Hörsalen 23 och 24 mars

Den romantiska postmodernismen

Intendent samlingar Per Dahlström
Hörsalen 30 och 31 mars

Höstens konstkurs där museets medarbetare föreläste för vänföreningen hade temat *Underströmmar* med följande föredrag:

”Jag stannar inte länge här...”

En föreläsning om den svenske målaren Olof Sager-Nelson, hans liv, konst och valfrändskaper

Intendent utställningar Johan Sjöström
Hörsalen 12 och 13 oktober

Under ytan. Om det undermedvetna i konsten kring förra sekelskiftet

Intendent samlingar Per Dahlström
Hörsalen 19 och 20 oktober

Symboler i konsten

Konstpedagog Freja Holmberg
Hörsalen 26 och 27 oktober

Frigjord eller farlig

Mäns och kvinnors bilder av kvinnor 1880–1910

Konstpedagog Emelie Arendorff
Hörsalen 2 och 3 november

I konstnärens trädgård

Enhetschef Anna Hyltze
Hörsalen 9 och 10 november

Sol, salt och ungdom. Om vitalismen i Norden

Intendent pedagogik Philippa Nanfeldt
Hörsalen 16 och 17 november

Die Brücke, Der Blaue Reiter och Bauhauskolan

Utställningskoordinator Britt-Marie Widén
Hörsalen 23 och 24 november

UTSTÄLLNINGSSAMTAL

Övergivna vittnen. Charlotte Gyllenhammar

Ett samtal i utställningen Charlotte Gyllenhammar mellan Peter Jansson, psykoanalytiker och doktorand i teoretisk filosofi och Johannes Nordholm, psykolog och konstvetare. Samarrangemang mellan Göteborgs konstmuseum, Folkuniversitetet i Göteborg och Göteborgs förening för Filosofi och Psykoanalys.
Nedre etage 4 februari

SPECIALVISNINGAR

Personalvisning av *Charlotte Gyllenhammar* för Kulturförvaltningens personal

Enhetschef Anna Hyltze
Etagera 30 april

Publikutveckling och GLO på Göteborgs konstmuseum

Föredrag för Mölndals stadsbibliotek
Enhetschef Anna Hyltze
Sammanträdesrummet 15 oktober

VERNISSAGER

Charlotte Gyllenhammar

Välkomsttal av museichef Isabella Nilsson, invigningstal av Lars Bäckström, landshövding Västra Götalands län, enhetschef Anna Hyltze presenterade utställningen
Etagera 24 januari

Den romantiska postmodernismen

Landskap, självbespeglning och skräck

Invigningstal av forskningsledare Kristoffer Arvidsson
Mellanetage 30 april

Lena Svedberg

Invigningstal av intendent Fredrik Liew, Moderna Museet
Våning sex 22 maj

Charlotte Gyllenhammar

Invigningstal av enhetschef Anna Hyltze
Västerås konstmuseum 13 juni

Skräckromantikens landskap. Från Marcus Larson till Goth

Invigningstal av intendent Per Dahlström och forskningsledare Kristoffer Arvidsson
Dunkers kulturhus, Helsingborg 25 september

Hannaleena Heiska

Invigningstal av Mariya Voyvodova, kommunalråd Göteborgs Stad och ordförande i Kulturnämnden
Stenahallen 29 april

Anywhere Out of The World

Olof Sager-Nelson och hans samtida

Invigningstal av författaren och dramatikern Jonas Gardell
Stenahallen 19 september

I dialog med samlingen: Katarina Elvén och Sofia Hultin

Invigningstal av enhetschef Anna Hyltze
Barockhallen 13 november

Sten A Olssons Kulturstipendium 2015

Malin Bobeck, Jonas Dahlberg och Andreas Eriksson
Invigningstal av Madeleine Olsson Eriksson, ordförande i Sten A Olssons Stiftelse för Forskning och Kultur
Skulpturhallen 5 december

FÖREDRAG UTANFÖR GÖTEBORGS KONSTMUSEUM

Paret Fürstenberg

Forskningsledare Kristoffer Arvidsson
Judiska Museet, Stockholm 13 januari

Att bevara konstverk för framtiden

Konservator Petra Waern
Föreläsning för Rotary Mölndal, Gunnebo Slott 27 februari

A Change in Vision

The Relationship between Painting and Photography in the Art and Writing of Ola Billgren

Forskningsledare Kristoffer Arvidsson
Föreläsning vid Nordik-konferensen, Reykjavik 14 maj

Samtal om klimatriktlinjer på museer

Föreläsning i en klimatpanel under Riksantikvarieämbetets Samlingsforum med rubriken Gröna museer och giftiga samlingar
Konservator Petra Waern
Naturhistoriska riksmuseet, Stockholm 19 november

Art Museum Architecture

Forskningsledare Kristoffer Arvidsson
Högskolan för Design och Konsthantverk, Göteborg 26 januari

Marcus Larsons romantiska landskap

Forskningsledare Kristoffer Arvidsson
Dunkers kulturhus, Helsingborg 7 oktober

EXTERNA RELATIONER

Externa relationer innefattar alltifrån bemötande av besökare till kommunikation och marknadsföring. Olika funktioner inom Enheten för kommunikation, teknik och säkerhet arbetar med externa relationer, främst en kommunikatör och en marknadsförare. Museets receptionspersonal arbetar direkt med publikbemötande men även andra av museets medarbetare har på olika sätt kontakt med publiken.

KOMMUNIKATION OCH PUBLIKBEMÖTANDE

Effektiv kommunikation kräver kunskap om olika målgrupper. Under året har Göteborgs konstmuseum undersökt besökarnas upplevelse och beteendemönster. I samband med sitt museibesök tillfrågades omkring 20 000 besökare under sommaren om varifrån de kom. Resultatet visade att sommarperiodens publik bestod av 51 procent från Sverige och 49 procent från utlandet fördelat på 105 olika länder. Under hösten genomförde Kulturförvaltningen Nöjd kundindex-enkät och via Citycard har museets tagit del av ytterligare statistik om museibesökare. Med den förbättrade bild av museets besökare som framkommit genom dessa undersökningar, kan marknadsföringsinsatser anpassas bättre efter behov.

Hänvisningsskyltar i museet har setts över och kompletterats, bland annat för att tydliggöra framkomligheten för rullstolsburna och barnvagnar samt för att informera om omhängningar av samlingen. En kompletterande informationskärm med presentationstexter enbart på engelska har placerats i entrén.

KOMMUNIKATION OCH MARKNADSFÖRING

För att nå ut med museets verksamhet till olika publikgrupper arbetar Göteborgs konstmuseum aktivt med marknadsföring i ett flertal kanaler. Kommunikatör och marknadsförare

ansvarar för planering och genomförande av kampanjer vid större utställningar, marknadsföring av museets samlingar, programverksamhet och övrig riktad verksamhet. Vidare ansvarar kommunikatör och marknadsförare för museets webbplats samt presskontakter och annonsering.

Presstäckning

Pressmaterial och utställningskataloger har i samband med årets utställningar spridits till ett stort antal journalister och redaktörer. Göteborgs konstmuseum har rönt medial uppmärksamhet från såväl rikstäckande som lokala medier. Kontinuerlig mediebevakning har gjorts av företaget Opoint som utöver tryckta medier även rapporterar blogginlägg och publiceringar på webben. Under 2015 publicerades 391 artiklar om Göteborgs konstmuseum i dagspress, landsortspress och fackpress.

Bilden av Göteborgs konstmuseum och årets utställningar har överlag varit mycket positiv och museets verksamhet har getts stort utrymme. Dagspress som bevakat museet under året är bland annat *Dagens Nyheter*, *Göteborgs-Posten*, *Metro* och *Expressen*. Mest uppmärksamhet fick utställningen *Charlotte Gyllenhammar* med omkring 45 omnämningar i dagspress och magasin. Utställningen *Emil Nolde. Färgstormar* fick stor medial uppmärksamhet vid öppningen på Prins Eugens Waldersmarsudde under våren 2015, vilket kan antas ha påverkat det faktum att färre artiklar och recensioner skrevs i samband med Göteborgs konstmuseums öppning av samma utställning.

Exempel på större artiklar, uppslag och helsidor, där museets utställningar har uppmärksammats är *Charlotte Gyllenhammar: "Fängslade konst som bottnar i kroppen"* (DN), "En dimension räcker inte", intervju med Charlotte Gyllenhammar (GP); *Hannaleena Heiska: "Heiska härligt"* (GP), "Med blicken mot rymden" (GP), "Svårmodiga porträtt som går på djupet" (DN), "In i det fördolda" (Expressen), *Emil Nolde. Färgstormar: "Emil Noldes färgstormar fascinerar"* (GP), "Konstnär full av motsägelser" (GP).

Utöver artiklar i tryckt media har det under 2015 skrivits 526 artiklar om Göteborgs konstmuseum i webbpublikationer, vilket är drygt 150 fler än föregående år. Museet har även uppmärksammats i Sveriges Radios *Kulturnytt* vid flera tillfällen.

Webbplats

Webbplatsen är en central kommunikationskanal där information om museet återfinns, alltifrån aktuella utställningar och programverksamhet till forskning. Trafiken ökade mellan 2014 och 2015 med 3,5 procent och antalet unika besök var 128 615 under 2015.

Sociala medier

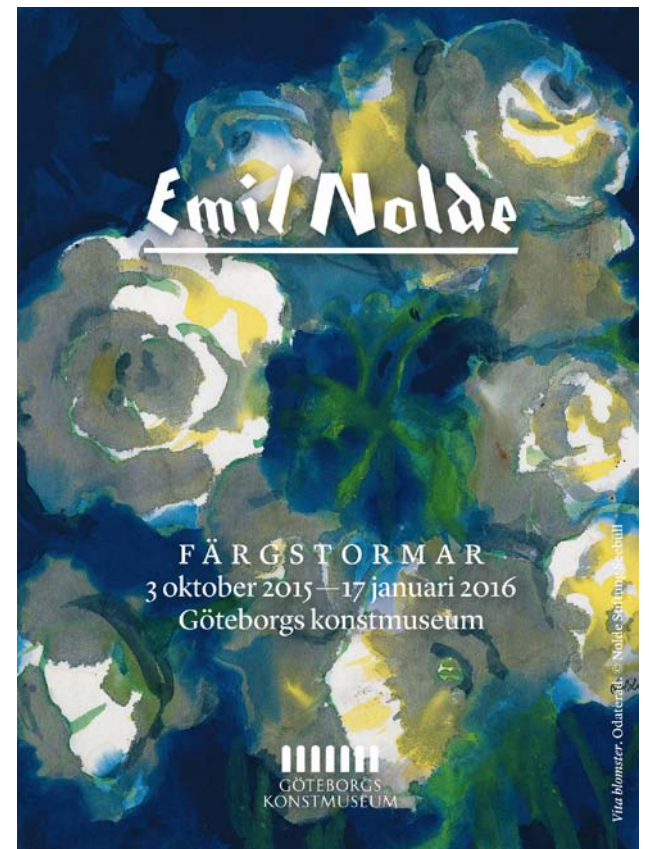
Under året har Göteborgs konstmuseum satsat stort på sociala medier för att öka synligheten och nå en ny publik. En strategi för arbetet med sociala medier har tagits fram som inbegriper anpassning av arbetsrutiner för att sprida information på framförallt Facebook. Satsningen har resulterat i fler kontaktytor mot publiken, och museet hade vid årsskiftet omkring 3 500 följare på Facebook och 1 200 på Instagram.

Marknadsföring av utställningar och program

Museets annonsering i tidningar och magasin har utvärderats och flera nya annonsplatser har använts. Exempel på nya magasin är *Antik & Auktion*, *Affärsresenären*, *Elle Decoration* och *Form*. Konceptet för museets annonser för utställningar har utvecklats med stöttande budskap för att skapa större intresse och förståelse för helheten. Annonsering har skett i dagspress, riktade medier inom konstområdet samt turistnäringen.

Exempel på annonsering i dagspress är *Göteborgs-Posten*, *Metro* samt lokaltidningar i Västra Götalandsregionen. Museet annonserar i konstmagasinet *Konstperspektiv* och i populärpress sker annonsering i *Elle Decoration*, *Faktum* och *Nöjesguiden*. I kategorin övrigt/turism har Göteborgs konstmuseum annonserat i *Resmål*, *Kupé*, *Turistkartan Göteborg* och Stena Lines turistkarta. Göteborgs konstmuseum har även syns i ett antal kalendarier och guider såsom *Svenskt kulturarv*, *Artlover*, *Konstkalendern*, *Konst i Göteborg*, *goteborg.com* och *GP-Guiden*.

Marknadsföring av årets tio utställningar innefattar utskick av vernissagekort, nyhetsbrev, digitala utskick till högsolor och universitet inom fältet konst och kultur,

Flyer till *Emil Nolde. Färgstormar*.

inlägg i sociala medier (Facebook och Instagram), information på hemsida och informationsskärm i entrén samt annonsering i dagstidningar och riktade magasin.

Runt 230 programpunkter riktade till allmänheten har marknadsförts, främst i museets programfoldrar, i kalendarier, på hemsidan och plasmaskärmen i entrén, men även genom inlägg i sociala medier samt i viss mån genom annonsering. Särskilda insatser har genomförts för att marknadsföra höstens föreläsningar genom affischer, Facebook-event och kalendarier.

Utställningen *DIY – Gör det själv!* riktade sig till 13–24-åringar och marknadsföring anpassades efter målgruppen. Bland annat användes en banner i magasinet *Sju8nio* som går ut till högstadiel elever och en annons i *Metro Student* som når nyblivna högskole- och universitetsstudenter.

Till utställningen *Emil Nolde. Färgstormar* gjordes en större satsning på marknadsföring för att nå ut i Göteborg samt i Västra Götalandsregionen. Kampanjen syntes utomhus på informationstavlor, digital annonsering vid Korsvägen, fasadvepa och annonser i lokaltrafiken. Printannonserna fördelades på dagspress i Västra Götalandsregionen och magasin med olika inriktningar (konst- och kulturintresserade, turister, seniorer, design- och inredningsintresserade). Utöver detta distribuerades flyers och affischer till kaféer, bibliotek, kulturhus med flera. Utställningen marknadsfördes också med skyltning på Göteborgs turistbyrå.

Event

Göteborgs konstmuseum erbjuder företag och privatpersoner att använda museets unika lokaler för exklusiva arrangemang och event. För museets del innebär det dels hyresintäkter, dels en möjlighet att skapa goda relationer med trogna besökare, ny publik samt möjliga sponsorer. Ett tjugotal sådana event har genomförts 2015.

Övrigt

En större satsning har gjorts för att utveckla museets programfolder för vår- respektive höstsäsongen gällande såväl format, layout, karta över museet, bilder och språkligt tilltal. Allt i syfte att göra informationen om museets verksamhet än mer tillgänglig och inspirerande.

Marknadsföringen av museets verksamhet, inte minst i digitala kanaler, kräver ett kontinuerligt flöde av intresseväckande bilder. Göteborgs konstmuseum har därför engagerat en reklamfotograf för att skapa en användbar bildbank som illustrerar museets verksamhet.

Under hösten inleddes ett samarbete med Bio Roy. *Konst på bio* är ett utbud av filmer vid Bio Roy som presenterar konstutställningar från hela världen. I samband med filmvisningar har museet fått möjlighet att informera publiken om konstverk av konstnärer från filmerna som finns att se i verkligheten på Göteborgs konstmuseum. I gengäld har museet informerat om *Konst på bio* i museets entré samt till Konstmuseets Vänner i Göteborg som även fått rabatt på biobiljetten.

Fördjupad kunskap kan berika konstupplevelsen. Vet vi mer ser vi också mer. Att ta fram ny kunskap och förmedla den är därför en integrerad del i museernas arbete. Vid sidan av att samla och bevara konst, förmedlar Göteborgs konstmuseum konsten på olika sätt. Forskning är en sådan förmedling där bland annat konsthistoriska aspekter belyses.

Genom att olika perspektiv anläggs kan konsten förmå tala till oss på nya sätt och berätta något både om sin egen tid och om oss som betraktar den idag. Men inte bara konsten utan även konstmuseet har en historia värd att reflektera kring. Förståelsen av konst påverkas i hög grad av de sammanhang där den visas. Därför är det angeläget att studera konstens ramverk och institutioner för att se hur dessa historiskt understött olika sätt att se på konst. Det handlar inte minst om konstmuseerna med deras skiftande samlingsinriktning, hängningsideologi, arkitektur och pedagogik. Med ett kritiskt perspektiv på museala praktiker nås en större medvetenhet om konstmuseernas plats i kulturen och samhället, om hur urvalsprinciper och skiftande ideologier ligger till grund för vilken konst vi möter i museer och hur den förmedlas.

Göteborgs konstmuseum bedriver forskning i fristående projekt men också i anslutning till särskilda utställningar och som fördjupning kring museets samling. Forskningsprojekten involverar museets forskare och/eller externa forskare från Sverige eller utlandet. Ett flertal projekt har tagit form av större tvärdisciplinära samarbeten som exempelvis involverat konstvetare, filmvetare och historiker. I vissa projekt medverkar även museets intendent, exempelvis i anslutning till utställningar vid museet. Karaktären på projekten varierar från konsthistoriska eller museologiska undersökningar (det vill säga kritiska perspektiv på museets historia och samling) till tvärvetenskapliga projekt som behandlar aktuella teman inom fältet visuell kultur (det vill säga med ett bredare bildbegrepp utöver enbart

konst). Ofta förenas dessa perspektiv och angreppssätt i ett och samma projekt.

Forskningen vid Göteborgs konstmuseum riktar sig till både allmänhet och vetenskapssamhälle. Forskningsresultaten tillgängliggörs genom publikationer, utställningar, konferenser, föredrag och museets webbplats. I museets skriftserie *Skiascope* publiceras regelbundet forskningsprojekt på teman knutna till museer, konsthistoria och Göteborgs konstliv. Samtliga publikationer i skriftserien finns tillgängliga som nedladdningsbara pdf-filer från museets webbplats. Vid sidan av *Skiascope*, medverkar forskningsavdelningen i produktionen av forskningsbaserade kataloger och böcker som anknyter till samlingen eller utställningar vid museet. I museets årstryck, som även det är tillgängligt från webbplatsen, dokumenteras museets verksamhet i en forskningsunderstödd publikation. Grundforskning kring samlingen tillgängliggörs genom webbkatalogen *Sök i samlingen*, där besökare kan söka efter konstnärer och verk, och till ett stort antal poster få fram inte bara bilder på verk ur samlingen och basala faktauppgifter, utan också texter, utställningshistorik och litteraturreferenser motsvarande informationen i en resonerande katalog.

Forskningsavdelningen instiftades 2008 med finansiellt stöd under tre år av Sten A Olssons Stiftelse för Forskning och Kultur. Avsikten var att bygga upp ett dynamiskt forskningscentrum i samarbete med det omgivande vetenskapsamhället för att bedriva forskning om och kring museets samlingar. Det handlar bland annat om att undersöka och granska samlingarna, fördjupa kunskaperna om Göteborgs konstliv och berika utställningsverksamheten med fördjupande studier och kritiska perspektiv.

Under året har ett större projekt avslutats, *Skiascope 7. Konstmuseiarkitektur*. Arbetet med ett utställnings- och forskningsprojekt om 1700-talets visuella kultur har intensifierats och redovisats 2016.

FORSKNINGSPROJEKT

The Collection

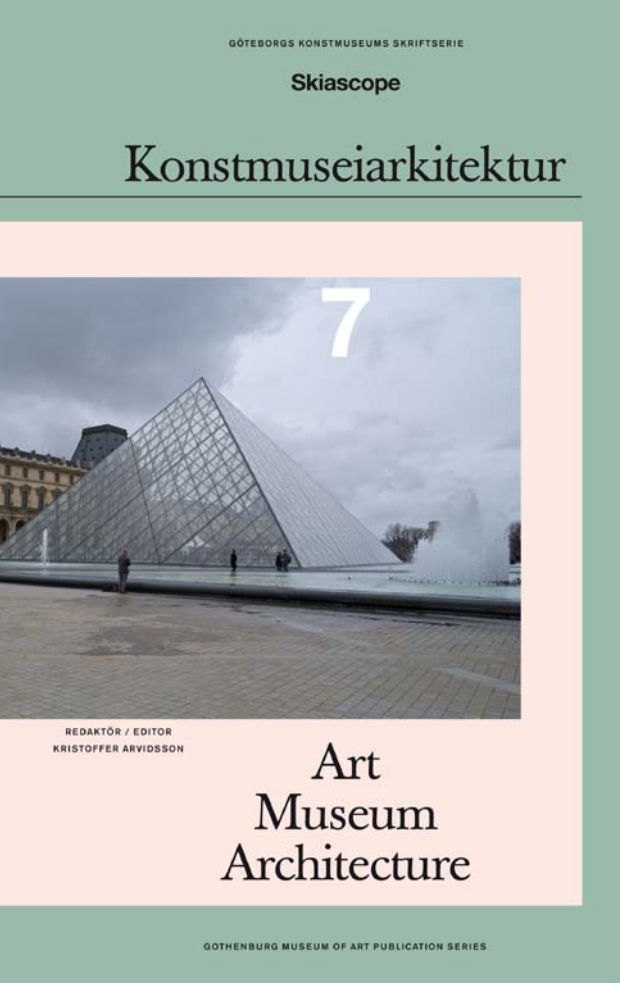
I början av året publicerades den engelskspråkiga versionen av boken om Göteborgs konstmuseums samling (den svenska utgåvan kom 2014). Översättningen har gjorts av fil. dr Charlotte Merton. Den grafiska formgivningen överensstämmer med den svenska utgåvan, men istället för orangefärgat klot är den engelskspråkiga upplagan klädd i svart klotband. Den omfattande boken ger läsaren möjlighet att lära känna en av Nordens främsta konstsamlingar på djupet genom ett rikt bildmaterial i kombination med längre och kortare essäer.

Göteborgs konstmuseum har en framstående samling av nordisk konst kring sekelskiftet 1900, mycket tack vare den till museet testamenterade privatsamlingen i Fürstenbergska galleriet. Museet har även en av de främsta samlingarna med nordiska kolorister, däribland Göteborgskoloristerna. I samlingen återfinns verk från 1400-tal till nutid med tonvikt på holländskt och flamländskt 1600-tal, svenskt 1700-tal, romantik och akademiskt måleri från 1800-talet, fransk impressionism och internationell modernism liksom en stor samling barnboksbilder.

Den internationella samlingen innehåller verk av namnkunniga konstnärer som Rembrandt, Claude Monet, Vincent van Gogh, Pablo Picasso, Henry Moore och Louise Nevelson. Göteborgs konstmuseum har alltid varit ett samtidsmuseum i den meningen att museet i huvudsak förvärvat det som i sin tid var den samtida konsten. Denna inriktning har vidmakthållits in i vår tid och museet har idag en stor samling nordisk samtidskonst.

Förutom att i text och bild belysa de klassiska konst-historiska verken, inte minst från det nordiska sekelskiftet 1900 som museet ofta förknippas med, har ambitionen varit att även lyfta fram den moderna samlingen liksom samlingen med efterkrigstidens och nutidens konst.

Redaktörer är forskningsledare Kristoffer Arvidsson, intendent och forskningssamordnare Per Dahlström och enhetschef Anna Hyltze. Författare är förutom redaktörerna även museichef Isabella Nilsson, intendent Philippa Nanfeldt och intendent Johan Sjöström samt tidigare museichefen docent Björn Fredlund. Boken har finansierats av Torsten Söderbergs Stiftelse.

Skiascope 7. Konstmuseiarkitektur.

Skiascope om konstmuseiarkitektur

Under hösten lanserades nummer 7 av Göteborgs konstmuseums skriftserie *Skiascope* med tema *Konstmuseiarkitektur*. I detta forskningsprojekt undersöks konstmuseiarkitektur med utgångspunkt i de senaste decenniernas många nyuppförda och tillbyggda konstmuseer. Författarna frågar sig hur olika syn på konsten och konstmuseets roll i samhället har satt avtryck i arkitekturen, från pampiga trapphallar till minimalism och spektakulär dekonstruktivism. Varför ser konstmuseer ut som de gör? Hur har förståelsen av konstmuseets roll och funktion förändrats från 1800-talet fram till idag?

Ämnet behandlas från flera olika infallsvinklar med undersökningar av nutida såväl som äldre material. Dr Alexandra Stara, Reader in the History & Theory of Architecture, Faculty of Art, Design & Architecture, Kingston University, Storbritannien analyserar Louvrens förändrade varumärke efter den nya entrén 1989 och filialer i Lens och Abu Dhabi. Fil.dr Kristoffer Arvidsson, forskningsledare vid Göteborgs konstmuseum, skriver om utvecklingen inom konstmuseiarkitekturen internationellt de senaste decennierna, med fokus på arkitekturens alltmer bildmässiga karaktär. Lena From, Stockholm konst, gör en genomgång av konstmusei- och konsthallsarkitektur i Norden sedan 1998 med utgångspunkt i nordiska arkitekturtidskrifter. Fil. dr Henrik Widmark, universitetslektor vid Konstvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet, skriver om Altes Museum i Berlin och National Gallery i London, två konstmuseer som uppfördes under första halvan av 1800-talet. Fil.dr Stina Hagelqvist, vikarierande universitetslektor vid Konstvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet, utforskar Göteborgs konstmuseums byggnad och dess historia, från uppförandet av museet 1923 till dess olika om- och tillbyggnader.

Forskningsprojektet har föranletts av pågående diskussioner om en om- och tillbyggnad av Göteborgs konstmuseum för att skapa större enhetlighet mellan dess olika delar, bättre funktionalitet och större utställningsytor. Higab genomförde i samarbete med arkitektfirman Wingårdhs parallellt en förstudie som till stor del finansierats av Stena A Olssons Stiftelse för Forskning och Kultur. Tillsammans med Anna Ahrenbergs fond har Stena A Olssons Stiftelse även finansierat detta nummer av *Skiascope*.

Tillgängliggjord beståndsdatabas

Arbetet med den resonerande webbkatalogen över museets samling, *Sök i samlingen*, fortsatte under året med ett flertal publicerade poster och texter. Till museet inkomna publikationer går igenom av forskare som noterar på vilka sidor museets verk är omnämnda och avbildade, information som därefter görs tillgänglig till respektive verkspost på

nätet. I anslutning till utgivningen av den tidigare nämnda boken om samlingen publicerades ett större antal nya poster så att de verk som presenteras i boken också ska vara tillgängliga i *Sök i samlingen*.

SEMINARIER

Den 9 oktober genomfördes ett seminarium kring *Skiascope 7. Konstmuseiarkitektur*. Några av bokens skribenter föreläste kring historiska och nutida perspektiv och frågeställningar kring nordisk och internationell museiarkitektur. (Se rubriken "Program".)

SAMVERKAN

Göteborgs konstmuseum tilldelades tillsammans med bland andra Göteborgs universitet, Göteborgs universitetsbibliotek och Nationalmuseum i Stockholm medel från Riksbankens Jubileumsfond och Kungl. Vitterhetsakademien för ett gemensamt projekt som syftar till att tillgänggöra material av Ivar Arosenius från museer, bibliotek och arkiv i en gemensam plattform på nätet. Projektet *Hur frammanas konstnären ur arkiven? Exemplet Arosenius* inleds 2016.

Forskningsprojektet *Gränslost. 1700-tal speglar i nuet* har fortsatt i samarbete med Institutionen för kulturvetenskaper vid Göteborgs universitet och Röhsska museet. Projektet redovisas våren 2016 genom en utställning och en forskningspublikation.

ÅRSTRYCK

Arbetet med tryckta årsrapporter, som på ett tillgängligt sätt berättar om museets verksamhet, har fortsatt. Årstrycket för 2014 redigerades av forskningsledare Kristoffer Arvidsson i samverkan med museichef Isabella Nilsson och med assistans av museets medarbetare.

PUBLIKATIONER

UTSTÄLLNINGSKATALOGER

Charlotte Gyllenhammar

Redaktör: Anna Hyltze

Författare: Anna Hyltze, Isabella Nilsson, Johannes Nordholm och Annika Wik

Språk: svenska/engelska

Grafisk form: Emilia Lundgren

Förlag: Göteborgs konstmuseum

Göteborg 2015

Mjukband, 96 sidor

ISBN 978-91-87968-91-4

Genom rikt bildmaterial och tre essäer presenterar utställningskatalogen Charlotte Gyllenhammars konstnärskap utifrån olika ingångar och perspektiv. I ett inledande samtal fångar utställningens curator Anna Hyltze konstnärens tankar kring den konstnärliga processen och utvecklingen från måleri till gestaltningsformer som fotografi, film och rumsliga installationer. Johannes Nordholm, psykolog och konstvetare, närmar sig konstnärskapet utifrån psykologiska och filosofiska tankespår och tecknar några viktiga huvudlinjer i konstnärens produktion. Annika Wik, filmvetare och forskare inom film och samtidskonst, behandlar de filmiska aspekterna i Gyllenhammars konst i relation till andra samtida filmskapare.

Hannaleena Heiska

Redaktör: Johan Sjöström

Författare: Mika Hannula, Hannaleena Heiska och Isabella Nilsson

Språk: svenska/engelska/finska

Grafisk form: Eric Palmér

Förlag: Göteborgs konstmuseum

Göteborg 2015

Mjukband, 110 sidor

ISBN 978-91-87968-93-8

Projektet har finansierats av Fram Visual Art Finland, Kulturfonden för Sverige och Finland och Arts Promotion Centre Finland samt Stiftelsen Längmanska kulturfonden.

Utställningskatalogen presenterar de tre bildserier som visas i utställningen: *Observatorier* (2014–2015), *Blade Runner* (2012–2013) och målningar från 2007–2011. Boken innehåller förutom förord av museichef Isabella Nilsson en nyskriven text av Hannaleena Heiska och Mika Hannula, skribent, konstkritiker och forskare baserad i Berlin.

Anywhere Out of the World

Olof Sager-Nelson och hans samtida

Redaktör: Johan Sjöström

Författare: Henrik Bogdan, Magnus Haglund, Laura Gutman, Isabella Nilsson, Inga Rossi-Schrimpf, Johan Sjöström, Patrik Steorn och Jeff Werner

Språk: svenska/engelska

Grafisk form: Maria Kask

Förlag: Göteborgs konstmuseum

Göteborg 2015

Mjukband, 260 sidor

ISBN 978-91-87968-95-2

Projektet har finansierats av Herbert och Karin Jacobssons Stiftelse, Kungliga Patriotiska Sällskapet, Letterstedtska föreningen, Rådman och fru Ernst Collianders stiftelse för välgörande ändamål, Stiftelsen Anna Ahrenbergs fond för vetenskapliga m.fl. ändamål, Stiftelsen Konung Gustaf VI Adolfs fond för svensk kultur, Stiftelsen Längmanska kulturfonden och Åke Wibergs Stiftelse.

Utställningen *Anywhere Out of the World. Olof Sager-Nelson och hans samtida* visade Olof Sager-Nelson i ett historisk och kulturellt sammanhang som vidare utforskas i utställningskatalogen. Den rikt illustrerade katalogen innehåller sex djuplodande essäer av forskare och curatorer med särskilt

intresse för sekelskiftet 1900 och berör bland annat det könsöverskridande, ockultism och måleriets relation till musik.

BÖCKER

The Collection. Gothenburg Museum of Art

Redaktörer: Kristoffer Arvidsson, Per Dahlström och Anna Hyltze

Författare: Kristoffer Arvidsson, Per Dahlström, Björn

Fredlund, Anna Hyltze, Philippa Nanfeldt, Isabella Nilsson och

Johan Sjöström

Översättare: Charlotte Merton

Spårk: engelska

Grafisk form: Ola Ingvarsson Design

Förlag: Göteborgs konstmuseum

Göteborg 2015

Klotband, 497 sidor

ISBN 978-91-87968-89-1

Boken har finansierats genom stöd från Torsten Söderbergs Stiftelse.

Samlingen. Göteborgs konstmuseum (2014) presenterar ett urval av Göteborgs konstmuseums samling med ett urval verk från 1400-tal till nutid med nyskrivna kortare och längre essäer. Våren 2015 gavs den engelskspråkiga versionen av boken ut med titeln *The Collection. Gothenburg Museum of Art*. Då den svenska utgåvan är klädd i orange klot har den engelska en svart pärm.

Skiascope 7. Konstmuseiarkitektur/Art Museum Architecture

Redaktör: Kristoffer Arvidsson

Författare: Kristoffer Arvidsson, Lena From, Stina Hagelqvist,

Alexandra Stara och Henrik Widmark

Språk: svenska/engelska

Grafisk form: Plaqueette

Förlag: Göteborgs konstmuseum, Göteborgs konstmuseums

skriftserie *Skiascope* nr 7

Göteborg 2015

Mjukband, 392 sidor

ISBN 978-91-87968-92-1

Boken har finansierats genom stöd från Sten A Olssons

Stiftelse för Forskning och Kultur samt Anna Ahrenbergs fond.

I sex essäer undersöks konstmuseiarkitektur med utgångspunkt i de senaste decenniernas många nyuppförda och tillbyggda konstmuseer. Författarna frågar sig hur olika syn på konsten och konstmuseets roll i samhället har satt avtryck i arkitekturen, från pampiga trapphallar till minimalism och spektakulär dekonstruktivism. Varför ser konstmuseer ut som de gör? Hur har förståelsen av konstmuseets roll och funktion förändrats från 1800-talet fram till idag?

ÖVRIGT

Göteborgs konstmuseum. Årstryck 2014

Huvudredaktör: Kristoffer Arvidsson

Medredaktör: Isabella Nilsson

Författare: Kristoffer Arvidsson, Isabella Nilsson et al.

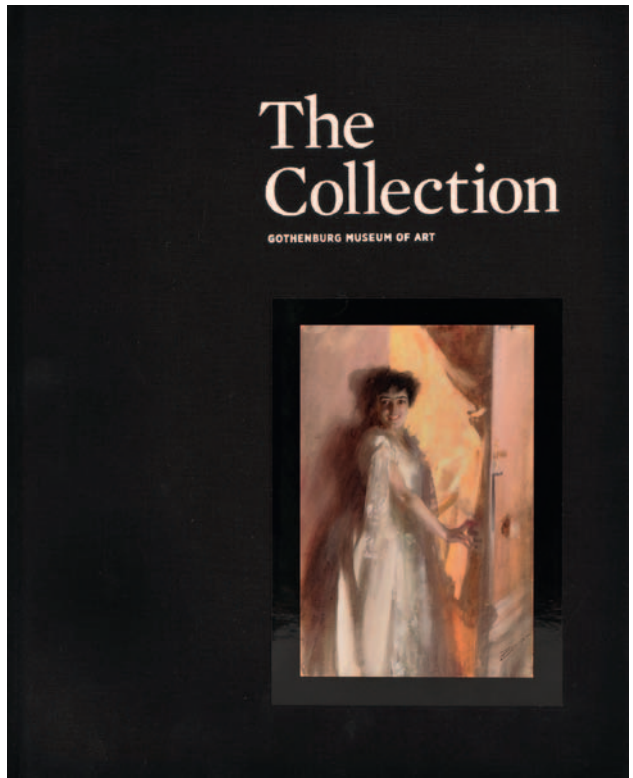
Grafisk form: Jonatan Sahlin

Förlag: Göteborgs konstmuseum

Göteborg 2015

Mjukband, 94 sidor

ISSN 0432-126X

The Collection. Gothenburg Museum of Art

BIBLIOTEK

Biblioteket vid Göteborgs konstmuseum har en unik samling konstböcker med anknytning till museets samlingar. Här finns konstnärsmonografier, böcker om konstteori och konsthistoria, utställningskataloger och kataloger över museisamlingar. Biblioteket används främst av museets personal men bibliotekarien besvarar förfrågningar via telefon och e-brev. Forskare, och om särskilda skäl föreligger även andra externa personer, kan efter överenskommelse få tillstånd att studera materialet på plats.

En stor del av biblioteksbeståndet består av publikationer som förvärvats genom utbyte med andra museer. Göteborgs konstmuseum har för närvarande utbyte med 163 museer över stora delar av världen. Under året har museet skickat publikationerna *Sten A Olssons Kultursipendium 2014*, *Ski-*

ascope 7. Konstmuseiarkitektur, *Charlotte Gyllenhammar, Skräckromantikens landskap. Från Marcus Larson till Goth, Hannaleena Heiska* och *Anywhere Out of the World. Olof Sager-Nelson och hans samtida*.

Biblioteksbeståndet läggs in i den nationella biblioteks-katalogen LIBRIS och vid årsskiftet fanns 3 345 av bibliotekets omkring 20 000 böcker registrerade där. Det är främst de senare årens nyförvärv som är sökbara i LIBRIS. Övriga böcker finns registrerade i bibliotekets kortkatalog.

Samarbetet med övriga museibibliotek i Göteborg har fortsatt i den museibiblioteksgrupp som varit verksam sedan 2008. Göteborgs konstmuseum samarbetar även med andra konstbibliotek, främst i Göteborgsregionen, i och med sitt medlemskap i konstabiblioteksförningen ARLIS/Norden.

MUSEIBUTIK

I Göteborgs konstmuseums museibutik erbjuds ett brett urval produkter som knyter an till museets verksamhet, främst ett rikt sortiment av konslitteratur med en välsorterad avdelning för arkitektur och fotografi. Förutom museets egna publikationer som utställningskataloger, boken om samlingen och skriftserien *Skiascope*, säljer butiken vykort med motiv av många av museets mest efterfrågade verk.

En bokrea ägde rum i februari och mars, och under de tre sista veckorna i oktober genomfördes en lagerutförsäljning där besökare gavs möjlighet att köpa böcker till fyndpriser. Det sistnämnda var mycket uppskattat och butiken sålde runt 2 000 böcker.

I syfte att stimulera omsättningen samt marknadsföra butiken och museet, öppnades under året två tillfälliga butiker på andra adresser. Under bokmässan deltog museibutiken i *Fotobok Gbg* på A-venue där ett nischat utbud av fotoböcker erbjöds. I december fick butiken möjlighet att öppna en tillfällig julbutik i NK:s lokaler med försäljning av böcker, barnartiklar, vykort, biljetter till museets utställningar med mera.

I samband med att utställningen *Emil Nolde. Färgstormar* öppnade i oktober ökade museibutikens försäljning. Utöver katalog, böcker och affischer erbjöds ett rikt utbud av vykort, magneter, skrivböcker med mera från Nolde Stiftung Seebüll.

NYFÖRVÄRV

TILL SAMLINGARNA

INKÖP

Ingrid Orfali (f 1952)

To mate, 1985, färgfotografi, cibachrome, 105 × 99,6 cm, GKM 2015-1. Inköpt på Bukowskis Market, 40 277 kr, © Ingrid Orfali/BUS 2016

Bild 1

Leif Elggren (f 1950)

Yellow & Black, 2009, akryl på pannå, 69,5 × 40 cm, GKM 2015-28. Inköpt genom Belenius/Nordenhake, 85 000 kr

Bild 2

Ride1

Jaws, 2007, installation med figursågad dörr i teakfanér och rörlig bild, GKM 2015-29. Inköpt genom Lars Bohman Gallery, 200 000 kr, © Ronny Hansson, Jonas Kjellgren, Stig Sjölund/BUS 2016.

Bild 3

Hannaleena Heiska (f 1973)

Ne #1, 2012, olja på pannå, 120 × 130 cm, GKM 2015-30. Inköpt genom Helsinki Contemporary, 38 985 kr (4 160 EUR)

Bild 4

Annika von Hausswolff (f 1967)

Rehearsal for Street Scenario, 2015, serigrafi, emalj, 30 × 40 cm, GKM 2015-32. Inköpt genom Andréhn-Schiptjenko, 60 000 kr

Bild 5

AKAY (f 1969)

Robo-Rainbow, 2010, installation med cykel och ombyggd kärra samt rörlig bild, GKM 2015-52

Inköpt genom konstnären, 100 000 kr

Bild 6

Patrik Andiné (f 1968)

Altartavla, 2015, olja på duk, 103,5 × 93,5 cm, GKM 2015-57

Inköpt genom Lars Bohman Gallery, 112 000 kr, © Patrik Andiné/BUS 2016

Bild 7

Maria Hedlund (f 1961)

Någon sorts kunskap 1, 2014, färgfotografi, C-print, 64 × 80 cm, GKM 2015-58

Bild 8

Någon sorts kunskap 5, 2014, färgfotografi, C-print, 64 × 80 cm, GKM 2015-59

Bild 9

Inköpta genom Elastic Gallery, 55 000 kr per verk

Yngve Brothén (f 1955)

Jag tänker på Morandi I, 2014, akryl på pannå, 39 × 51 cm, GKM 2015-60, © Yngve Brothén/BUS 2016

Bild 10

Jag tänker på Morandi IV, 2015, akryl på duk, 38 × 51 cm, GKM 2015-61, © Yngve Brothén/BUS 2016

Bild 11

Inköpta genom Galleri PS, 15 600 kr per verk

Mårten Lange (f 1984)

Untitled (Elephant's Eye) ur serien *Another Language*, 2012, svartvitt fotografi, pigmenttryck, 11,3 × 15 cm, GKM 2015-62

Bild 12

Untitled (Glittering Lake) ur serien *Another Language*, 2012, svartvitt fotografi, pigmenttryck, 11,3 × 15 cm, GKM 2015-63

Bild 13

Untitled (Smoke Ring) ur serien *Another Language*, 2012, svartvitt fotografi, pigmenttryck, 11,3 × 15 cm, GKM 2015-64
Bild 14

Untitled (Waterfall) ur serien *Another Language*, 2012, svartvitt fotografi, pigmenttryck, 11,3 × 15 cm, GKM 2015-65
Bild 15

Untitled (Sun in Clouds) ur serien *Another Language*, 2012, svartvitt fotografi, pigmenttryck, 11,3 × 15 cm, GKM 2015-66
Bild 16

Inköpta genom Robert Morat Galerie, 47 359 kr (5 057,50 EUR) för samtliga

Anna Strand (f 1979)
Det finns olika sätt att ge sig av ur serien *Tidsresandets filosofi*, 2008, färgfotografi, C-print, 98 × 80 cm, GKM 2015-67, © Anna Strand/BUS 2106
Bild 17

The new outfit ur serien *Never complain, never explain*, 2009, färgfotografi, C-print, 64 × 50 cm, GKM 2015-68, © Anna Strand/BUS 2106
Bild 18

Named after an object ur serien *Never complain, never explain*, 2009, färgfotografi, C-print, 64 × 50 cm, GKM 2015-69, © Anna Strand/BUS 2106
Bild 19

Basic form ur serien *The Director*, 2006, färgfotografi, C-print, 52 × 42 cm, GKM 2015-70, © Anna Strand/BUS 2106
Bild 20

Inköpta genom Peter Lav Gallery, 74 000 kr (25 000 kr, 17 000 kr, 17 000 kr, 15 000 kr)

Anders Kristensson (f 1958)
Eritreanska flyktingar, Finnfalllets flyktingförläggning, Värmland, 1991, färgfotografi, 140 × 170 cm, GKM 2015-71
Bild 21

Kålltorps sjukhem, Göteborg, 1995, färgfotografi, 140 × 170 cm, GKM 2015-72
Bild 22

Lastbilschaufförer, Viscariagruvan, Kiruna, 1992, färgfotografi, 140 × 170 cm, GKM 2015-73
Bild 23

Advokater, Göteborg, 1995, färgfotografi, 140 × 170 cm, GKM 2015-74
Bild 24

Inköpta av konstnären, 200 000 kr (50 000 kr per verk)

GÅVOR

Violet Tengberg (1920–2014)
Utan titel (644), utan år, oljelackfärg på pannå, 30 × 40 cm, GKM 2015-12
Bild 25

Utan titel (449), 1969, oljelackfärg på pannå, 26 × 20,5 cm, GKM 2015-13
Bild 26

Utan titel (450), utan år, oljelackfärg på pannå, 30,5 × 17 cm, GKM 2015-14
Bild 27

Utan titel (451), utan år, oljelackfärg på pannå, 30 × 17 cm, GKM 2015-15
Bild 28

Utan titel (452), utan år, oljelackfärg på pannå, 30 × 15 cm, GKM 2015-16
Bild 29

Utan titel (453), utan år, oljelackfärg på pannå, 16,3 × 15 cm, GKM 2015-17
Bild 30

Utan titel (677), utan år, oljelackfärg på pannå, 30 × 25 cm, GKM 2015-18
Bild 31

Utan titel (728), 1970, oljelackfärg på pannå, 25 × 25 cm, GKM 2015-19
Bild 32

Samtliga gåvor av Eva Isaksson

Tomas Lundgren (f 1985)
An Other, 2014, olja på duk, 27,5 × 22,5 cm, GKM 2015-2, gåva av Joel Svensson
Bild 33

Sten Teodorsson (1904–1992)
Huvud (Fini), utan år, blyerts på papper, 46,6 × 38,3 cm, GKM 2015-3
Bild 34

Självporträtt, utan år, blyerts på papper, 46,5 × 38 cm, GKM 2015-4
Bild 35

Huvud (Fritiof Svensson), utan år, blyerts på papper, 46,9 × 38,1 cm, GKM 2015-5
Bild 36

Huvud (Gerhard Larsson), utan år, blyerts på papper, 46,6 × 38,2 cm, GKM 2015-6
Bild 37

Huvud (man i profil), utan år, blyerts på papper, 62 × 44 cm, GKM 2015-7
Bild 38

Huvud (man), utan år, blyerts på papper, 62 × 44 cm, GKM 2015-8
Bild 39

Två huvuden, utan år, blyerts på papper, 59 × 42 cm, GKM 2015-9
Bild 40

Huvud (man), utan år, blyerts på papper, 59 × 42 cm, GKM 2015-10
Bild 41

Huvud (Gun), utan år, blyerts på papper, 60 × 45 cm, GKM 2015-11
Bild 42

Samtliga gåvor av Inger Bergfeldt

David Wallin (1876–1957)
Självporträtt, 1935, kol på papper, 59 × 47,5 cm, GKM 2015-20, gåva av Eva Åkesson, Monika Bystedt och Hillevi Tolnai-Andersson
Bild 43

Julius Kronberg (1850–1921)
Porträtt av Nils Peter Hamberg, 1896, gouache på duk, 107,5 × 141,5 cm, GKM 2015-21
Bild 44

Porträtt av Emma Hamberg, 1900, olja på duk, 129 × 94,5 cm, GKM 2015-22
Bild 45

Båda gåvor av Erik Hamberg

Carl-Erik Hammarén (1922–1990)
Självporträtt, utan år, olja på duk, 100,5 × 70,5 cm, GKM 2015-23
Bild 46

Självporträtt, utan år, olja på duk, 71,5 × 49,5 cm, GKM 2015-24
Bild 47

Båda gåvor av Pontus Hammarén

Tyra Kleen (1874–1951)
La Chevelure, utan år, litografi på papper, 47,9 × 64,2 cm, GKM 2015-25
Bild 48

Sed Non Satiati, utan år, litografi på papper, 44,4 × 64,2 cm, GKM 2015-26
Bild 49

Interiör, utan år, chine collé, 64,4 × 47,1 cm, GKM 2015-27
Bild 50

Samtliga gåvor av Kerstin Hermelin

Erling Torkelsen (1919–1987)
Utan titel, utan år, terrakotta, 106 × 77 cm, GKM 2015-31, gåva av Matilda och Daniel Machacek
Bild 51

Charlotte Gyllenhammar (f 1963)
Double Blind, 2009/2014, bemålad syntetharts och träfiber, 127 × 162 × 46 cm, GKM 2015-33, gåva av Stiftelsen Theodor och Hanne Mannheimers fonder, Stiftelsen Erik och Lily Philipsons Minnesfond och Föreningen Konstmuseets Vänner i Göteborg, © Charlotte Gyllenhammar/BUS 2016
Bild 52

Margareta Johansson (1965–2011)
Staket, 1999–2010, bemålat balsaträ och MDF-skiva, 10 × 30 × 30 cm, GKM 2015-34, © Margareta Johansson/BUS 2016
Bild 53

Staket, 1999–2010, bemålat balsaträ och MDF-skiva, 10 × 30 × 30 cm, GKM 2015-35, © Margareta Johansson/BUS 2016
Bild 54

Staket, 1999–2010, bemålat balsaträ och MDF-skiva, 10 × 30 × 30 cm, GKM 2015-36, © Margareta Johansson/BUS 2016
Bild 55

Staket, 1999–2010, bemålat balsaträ och MDF-skiva, 10 × 30 × 30 cm, GKM 2015-37, © Margareta Johansson/BUS 2016
Bild 56

Staket, 1999–2010, bemålat balsaträ och MDF-skiva, 10 × 30 × 30 cm, GKM 2015-38, © Margareta Johansson/BUS 2016
Bild 57

Staket, 1999–2010, bemålat balsaträ och metallbelagd MDF-skiva, 13 × 34 × 40 cm, GKM 2015-39, © Margareta Johansson/BUS 2016
Bild 58

Staket, 1999–2010, bemålat balsaträ och metallbelagd MDF-skiva, 13 × 56,8 × 40 cm, GKM 2015-40, © Margareta Johansson/BUS 2016
Bild 59

Staket, 1999–2010, bemålat balsaträ och metallbelagd MDF-skiva, 13 × 46 × 40 cm, GKM 2015-41, © Margareta Johansson/BUS 2016
Bild 60

Staket, 1999–2010, bemålat balsaträ och metallbelagd MDF-skiva, 13 × 34 × 40 cm, GKM 2015-42, © Margareta Johansson/BUS 2016
Bild 61

Staket, 1999–2010, bemålat balsaträ och metallbelagd MDF-skiva, 13 × 40 × 40 cm, GKM 2015-43, © Margareta Johansson/BUS 2016
Bild 62

Staket, 1999–2010, bemålat balsaträ och metallbelagd MDF-skiva, 13 × 56,8 × 40 cm, GKM 2015-44, © Margareta Johansson/BUS 2016
Bild 63

Staket, 1999–2010, bemålat balsaträ och spegel, 11,7 × 25 × 30 cm, GKM 2015-45a-b, © Margareta Johansson/BUS 2016
Bild 64

Staket, 1999–2010, bemålat balsaträ och spegel, 11,7 × 25 × 30 cm, GKM 2015-46a-b, © Margareta Johansson/BUS 2016
Bild 65

Staket, 1999–2010, bemålat balsaträ och spegel, 11,7 × 25 × 30 cm, GKM 2015-47a-b, © Margareta Johansson/BUS 2016
Bild 66

Samtliga gåvor av Mikael Stenberg

Clay Ketter (f 1961)
Our Daily Bread, 2008, bemålade träfiberskivor, glas, persiennner, element, gips och trä, 210 × 340 × 340 cm, GKM 2015-48a-i, gåva av konstnären, foto: Jenny Mark Ketter, © Clay Ketter/BUS 2016
Bild 67

Per Olof Ultvedt (1927–2006)
Ett upp och tre i minne, 1981, bemålat trä och metall, 190 × 445 × 42 cm, GKM 2015-49, gåva av Borås Stad, © Per Olof Ultvedt/BUS 2016
Bild 68

Maria Adlercreutz (1936–2014)
Harald Langkjaer, ca 1980, blyerts på papper, 68 × 50,3 cm, GKM 2015-50, © Maria Adlercreutz/BUS 2016
Bild 69

En sommardag, utan år, blyerts på papper, 30 × 100 cm, GKM 2015-51, © Maria Adlercreutz/BUS 2016
Bild 70

Båda gåvor av Valdemar Gerdin/Det Nya Museet

Folke Lind (f 1931)
Den siste pilgrimsfalken, 1973, akryl på duk, 71 × 100,5 cm, GKM 2015-53, gåva av Wolmar Bengtsson, © Folke Lind/BUS 2016
Bild 71

Ivan Ivarson (1900–1939)
Stilleben, utan år, olja på pannå, 60,8 × 60,6 cm, GKM 2015-54
Bild 72

Förtvivlan, utan år, blyerts på papper, 33,5 × 22,5 cm, GKM 2015-55
Bild 73

Båda gåvor av Gunnel von Friesen

Ragnar Sandberg (1902–1972)
Parkscen, 1933, olja på duk, 42 × 49 cm, GKM 2015-56, gåva av Gunnel von Friesen, © Ragnar Sandberg/BUS 2016
Bild 74

Stian Hole (f 1969)
Morkels alfabet, 2015, digitala original, BBV1/2015–BBV 24/2015, gåva av Barnboksbildens Vänner
Bild 75–76

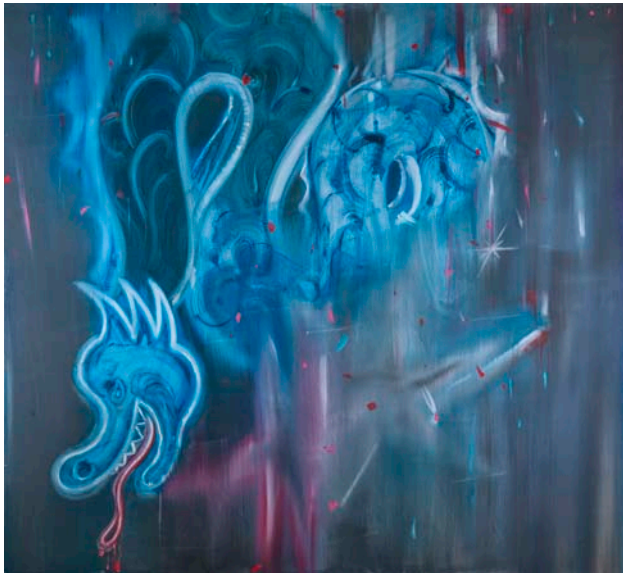
01

02

03

04

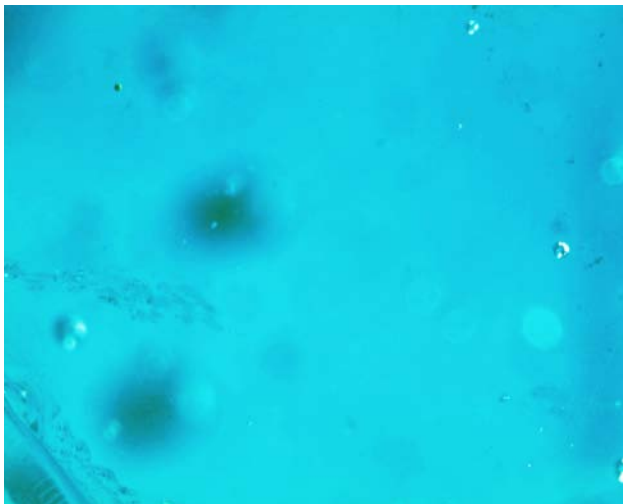
05

07

06

08

09

10

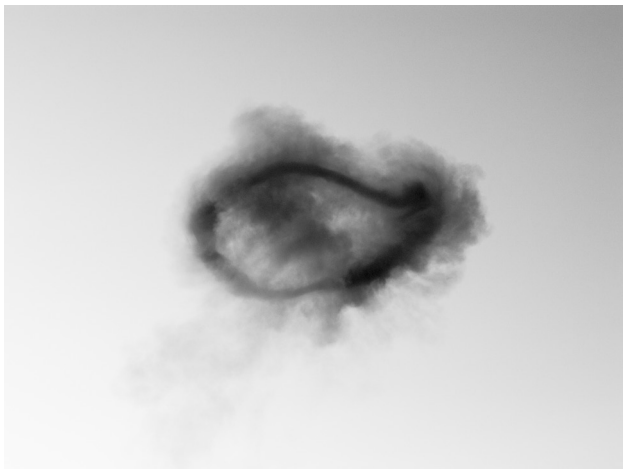
11

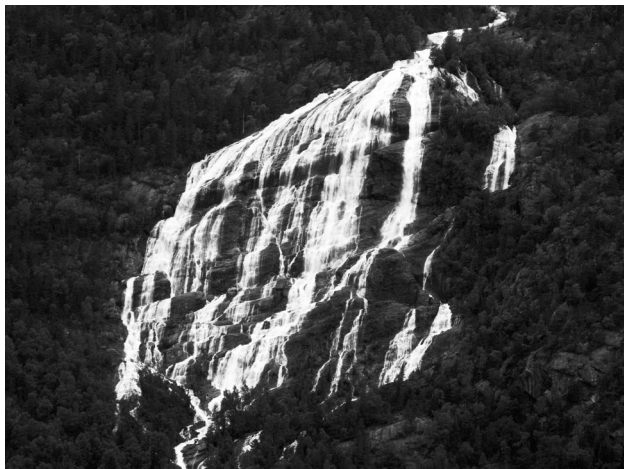
12

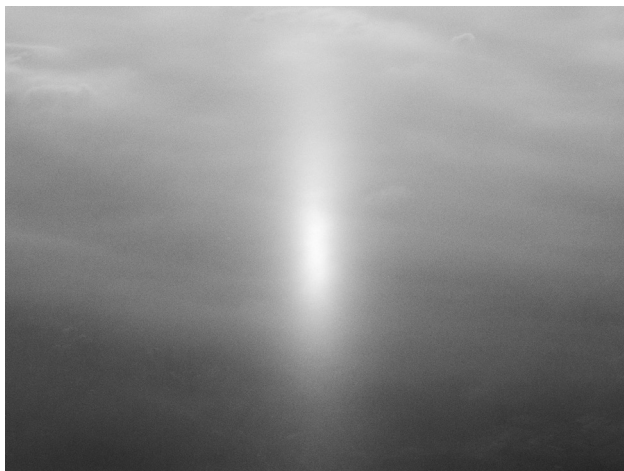
13

14

15

16

17

18

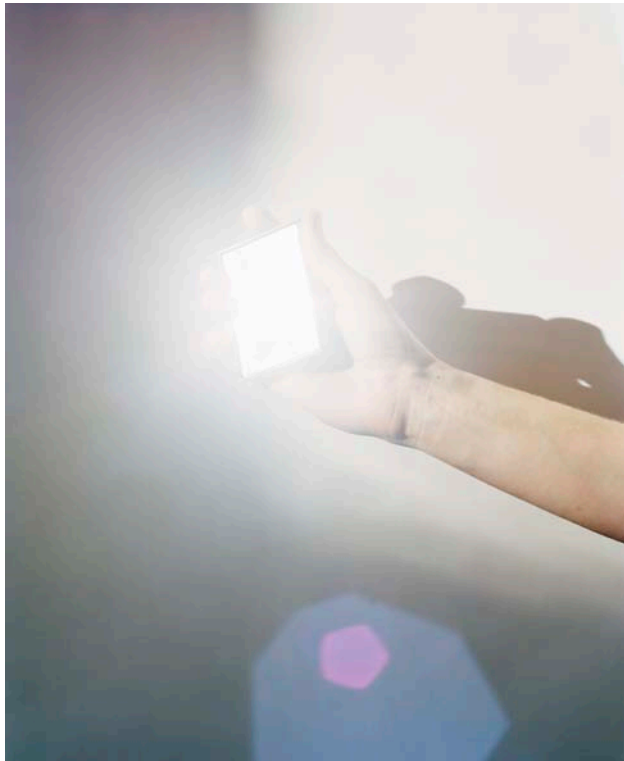
21

22

19

20

23

24

NYFÖRVÄRV TILL SAMLINGARNA

25

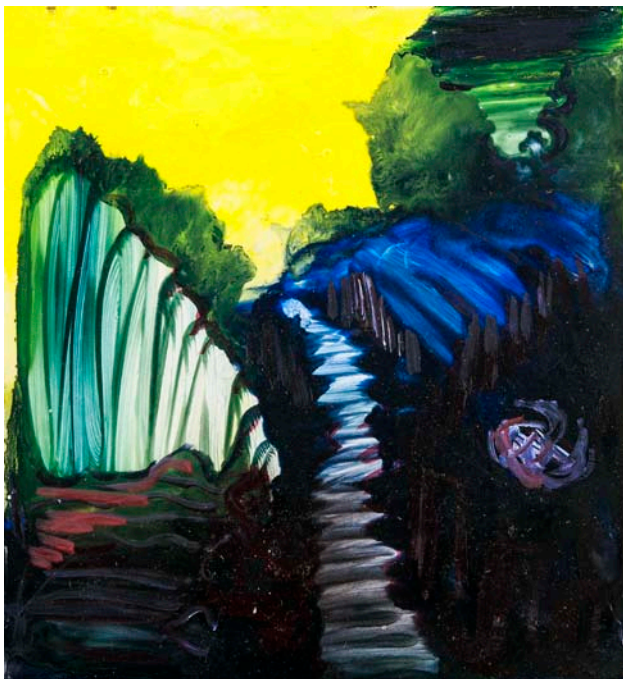
26

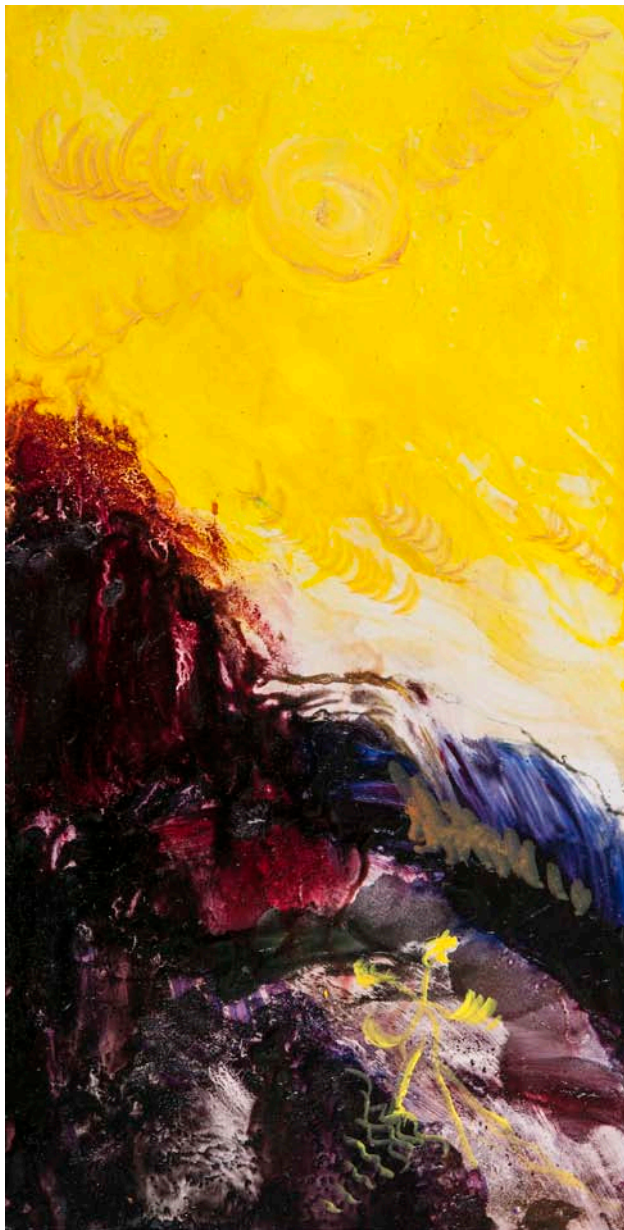
27

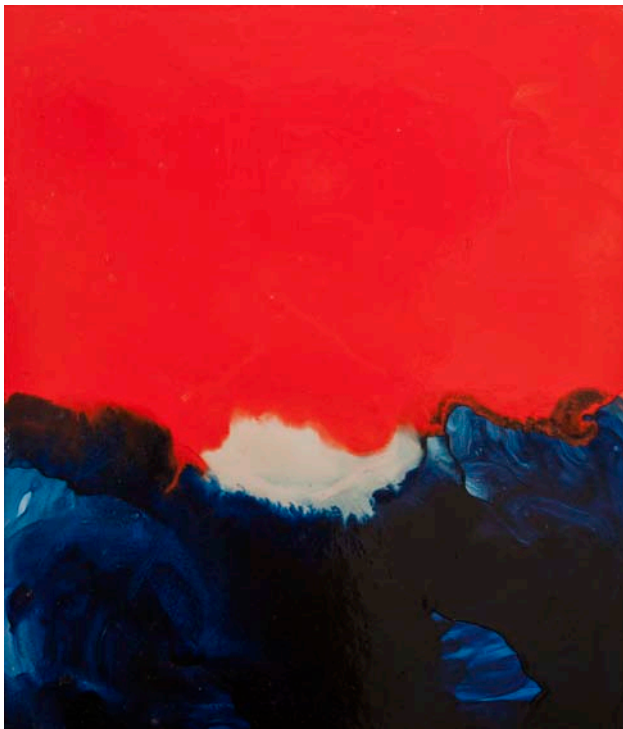
28

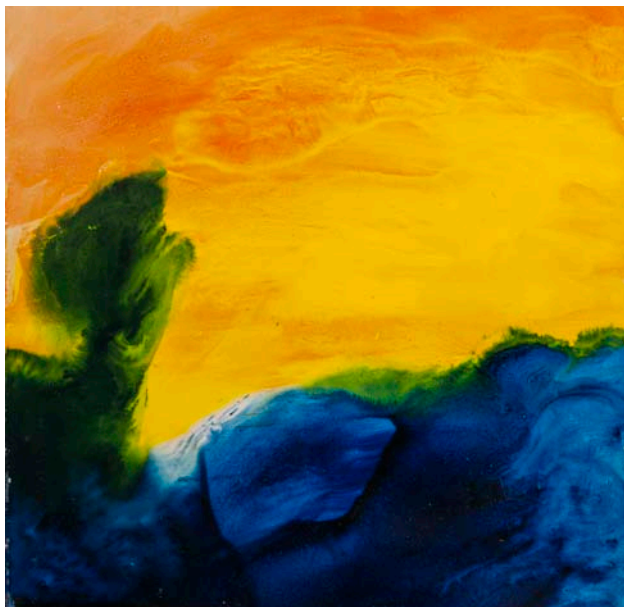
29

30

31

32

33

34

35

38

39

40

36

37

41

42

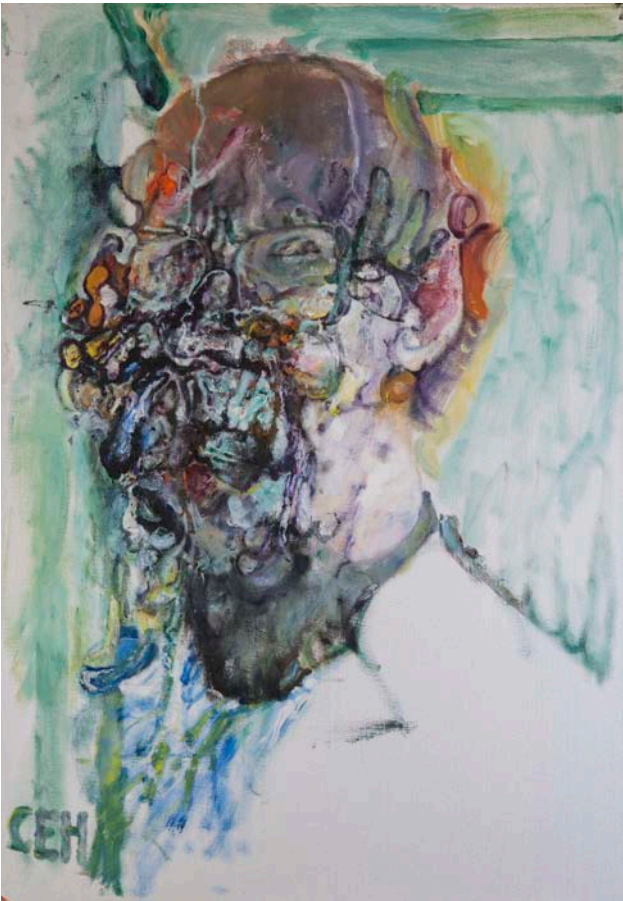
43

44

45

46

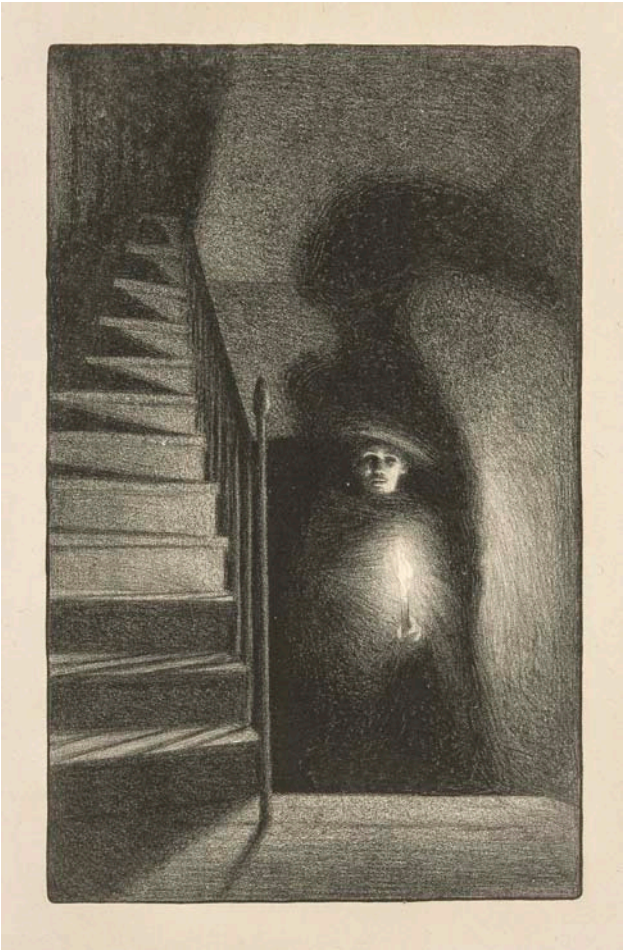
47

48

49

50

51

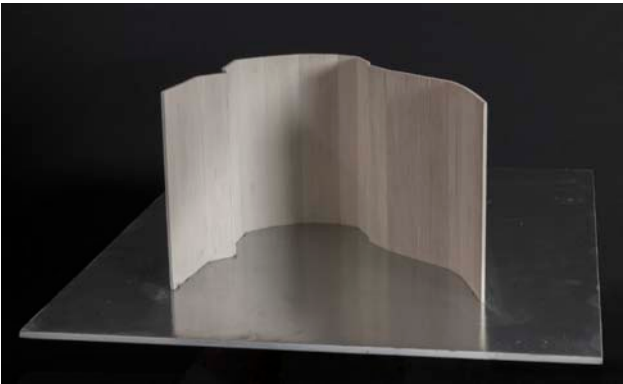
52

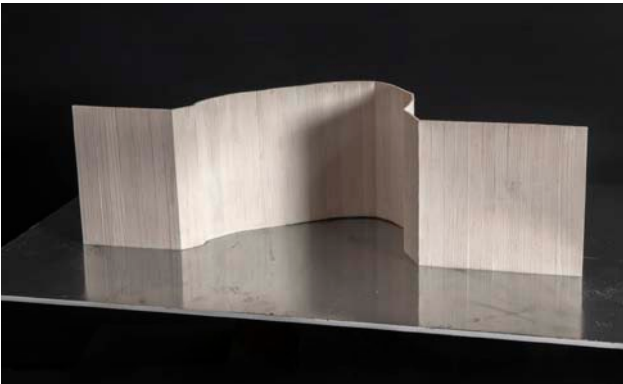
53

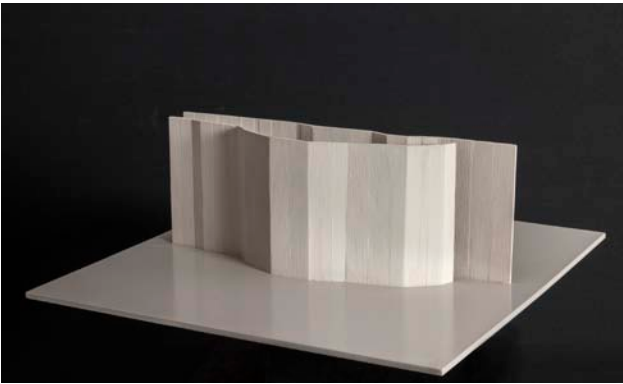
54

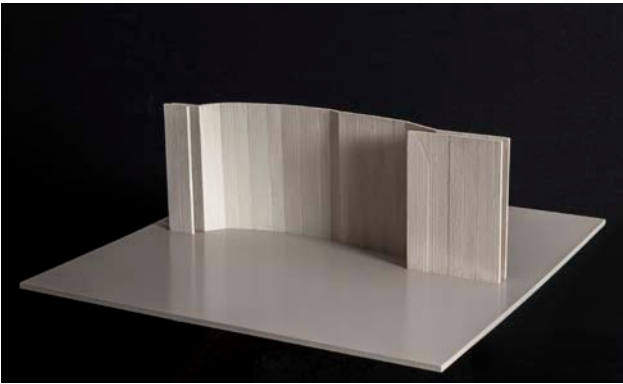
58

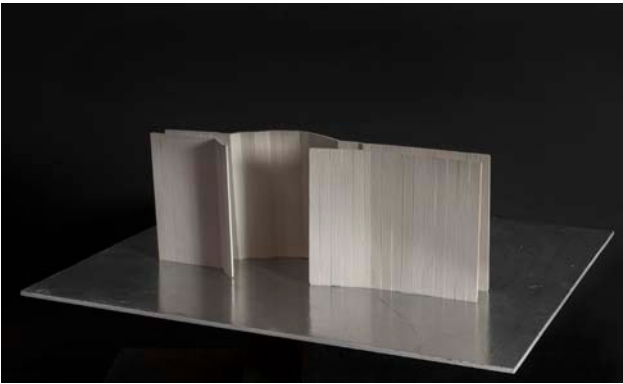
59

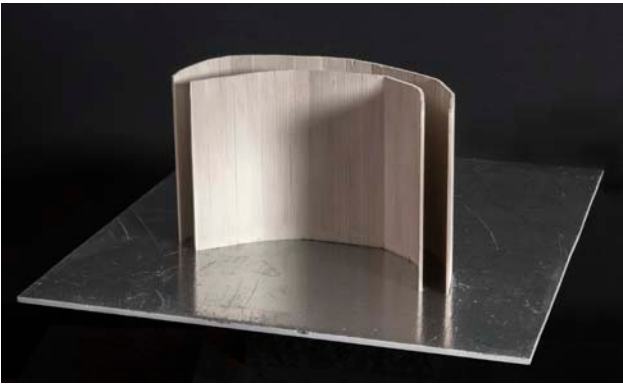
55

56

60

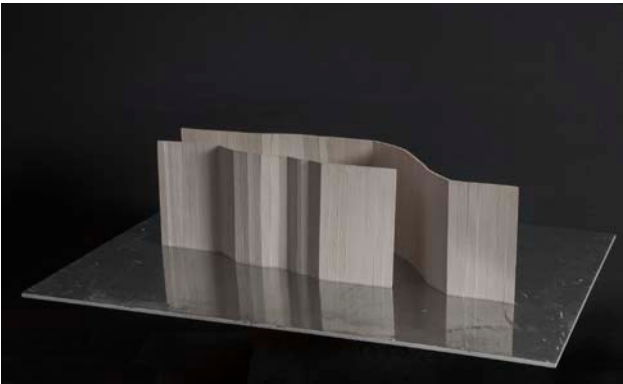
61

57

62

63

64

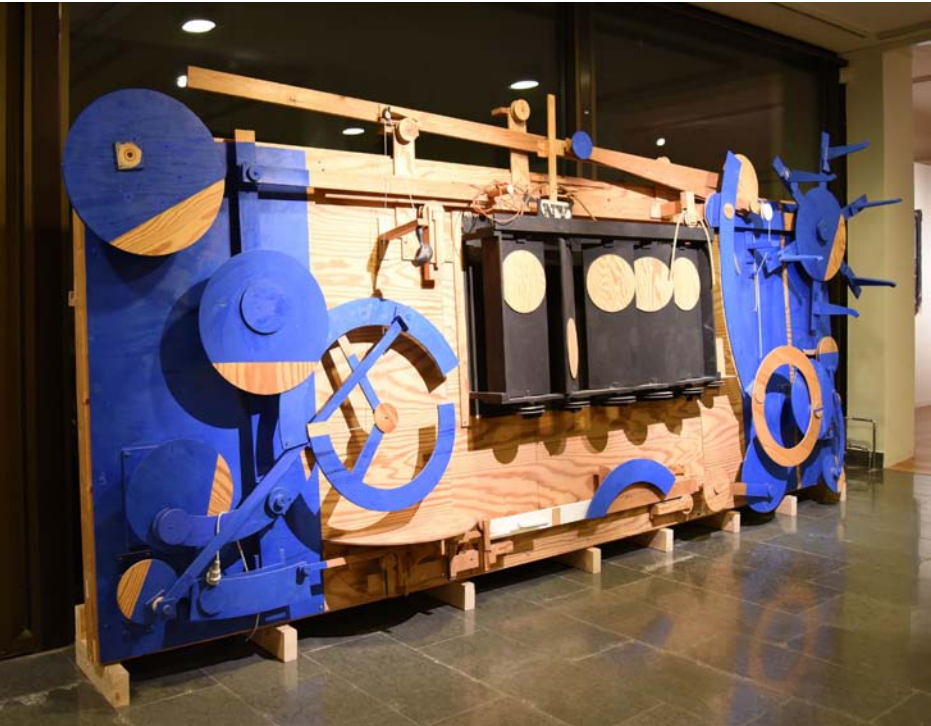
65

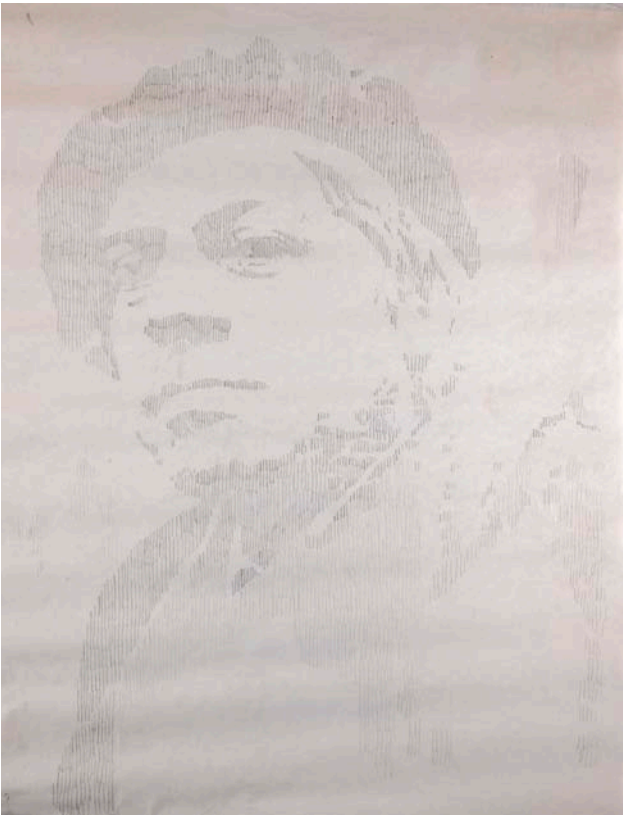
66

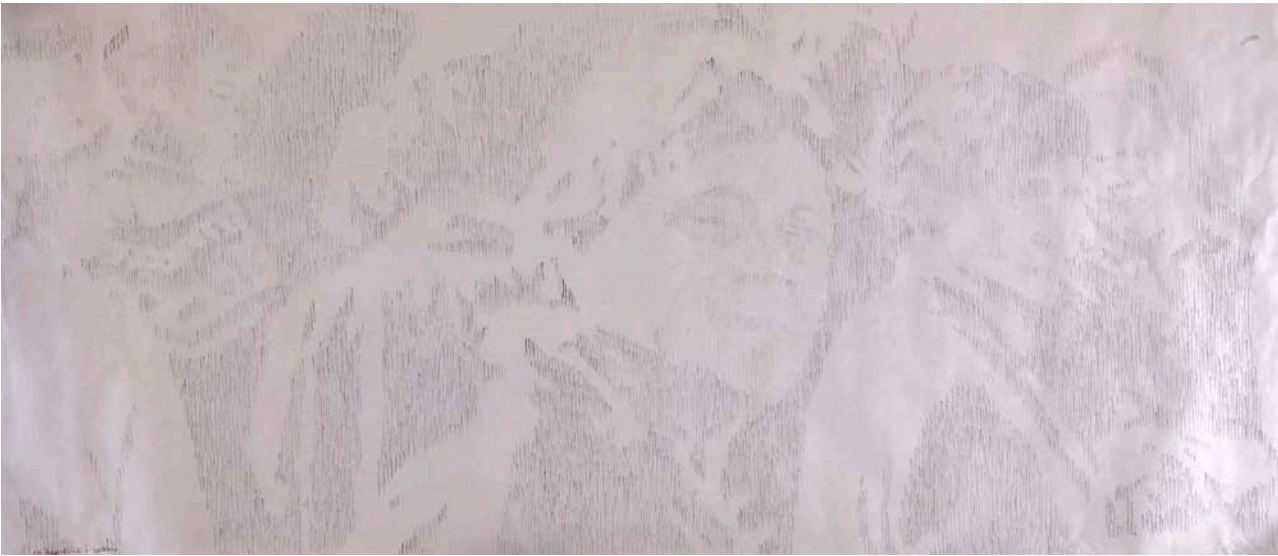
67

68

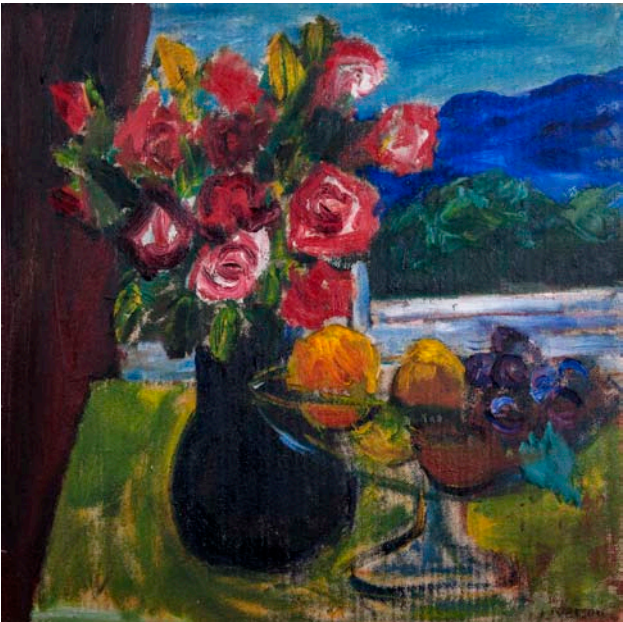
69

70

71

72

74

73

75

76

68

GÖTEBORGS KONSTMUSEUM ÅRSTRYCK 2015

SAMMANLAGDA FÖRVARV

Antal förvärvade verk: 75
 Antal förvärvade verk av kvinnor: 37
 Antal förvärvade verk av män: 37
 Antal förvärvade verk av grupp: 1

Antal konstnärer som verk förvärvades av: 31
 Antal kvinnor som verk förvärvades av: 10
 Antal män som verk förvärvades av: 21 (varav 3 i 1 grupp)

Det har förvärvats:
 21 målningar (9 av kvinnor, 12 av män)
 17 skulpturer (15 av kvinnor, 2 av män)
 17 fotografi (8 av kvinnor, 9 av män)
 13 teckningar (2 av en kvinna, 11 av män)
 3 grafiska blad (3 av en kvinna)
 3 installationer (2 av män, 1 av grupp bestående av 3 män)
 Illustrationer till barnbok (1 av en man)

De förvärvade konstnärerna föddes:
 1850–1860: 1 (1 man)
 1870–1880: 2 (1 kvinna, 1 man)
 1900–1909: 3 (3 män)
 1910–1919: 1 (1 man)
 1920–1929: 3 (1 kvinna, 2 män)
 1930–1939: 2 (1 kvinna, 1 man)
 1950–1959: 5 (1 kvinna, 4 män)
 1960–1969: 10 (4 kvinnor, 6 män)
 1970–1979: 2 (2 kvinnor)
 1980–1989: 2 (2 män)

NYFÖRVARV TILL SAMLINGARNA

Nationalitet på de förvärvade konstnärerna:
 Svensk: 28 (9 kvinnor, 19 män)
 Finländsk: 1 (1 kvinna)
 Norsk: 1 (1 man)
 Amerikansk-svensk: 1 (1 man)

Förvärvsomständigheter
 Antal gåvor: 51
 Antal inköp: 24

Göteborgs konstmuseum eftersträvar en varierad representation i samlingen, såväl avseende konstnärens kön som konstnärliga tekniker.

69

FÖREMÅLS- REGISTRERING

Föremålsregistratorn arbetar med att registrera nyförvärv i museets verksdatabas MuseumPlus och har ansvar för övervakning och underhåll av databasen och rutiner kring denna i kontakt med det företag som levererar systemet. Museets föremålsregistrator ansvarar vidare för registrering och hantering av samlingen med konst på papper samt för webbpublicering av poster i databasen i funktionen *Sök i samlingen*. Föremålsregistrator Kalle Andersson har under året därutöver haft uppgifter inom GLO/Den angelägna kulturinstitutionen.

Under 2015 förvärvades 75 konstverk till Göteborgs konstmuseum med en spännvidd från 1800-talsmaleri till nutida installationer.

MUSEUMPLUS

MuseumPlus, som installerades 2010, är sedan några år tillbaka ett arbetsverktyg för flertalet medarbetare på Göteborgs konstmuseum, i högre eller mindre omfattning beroende på ansvarsområde. Under året har utbildningsinsatser av nyanställd och vikarierande personal genomförts och ett mindre utvecklingsarbete av utskriftsmallar har skett. Fokus har legat på att utöka katalogen med nyförvärv och verk som visats i utställningar samt komplettering av uppgifter till befintliga poster. Därutöver fortsatte arbetet med att registrera och publicera konstverk samt att iordningställa poster som 2010 migrerades från det gamla systemet MBase.

EMUSEUMPLUS

Museets webbkatalog *Sök i samlingen* (eMuseumPlus) har varit tillgänglig för allmänheten sedan augusti 2012 och nya poster publiceras allteftersom. Under 2015 publicerades omkring 500 verksposter, vilket innebär att dryga 2 500

verk i museets samling vid årsskiftet 2015/2016 var tillgängliga online. Under året publicerades ingen webbutställning, men årets förvärv kommer i början av 2016 att redovisas i en presentation på nätet. Drygt femton av de QR-koder som sattes upp bredvid tjugotalet konstverk i samlingen under 2014 har lämnats kvar. QR-koderna, som länkar till verkens föremålsposter i *Sök i samlingen* där mer information om verken finns, har under året lästs 1 569 gånger av museets besökare. *Sök i samlingen* har under 2015 besökts 21 498 gånger, vilket är en ökning med 24 procent från 2014.

Statistik över antal besökare till *Sök i samlingen* 2015

januari	1 783	(ca 8,3 % av årets besök)
februari	2 292	(ca 10,7 %)
mars	2 753	(ca 12,8 %)
april	1 636	(ca 7,6 %)
maj	1 937	(ca 9,0 %)
juni	1 239	(ca 5,8 %)
juli	1 325	(ca 6,2 %)
augusti	1 469	(ca 6,8 %)
september	1 857	(ca 8,6 %)
oktober	1 877	(ca 8,7 %)
november	1 639	(ca 7,6 %)
december	1 691	(ca 7,9 %)

Totalt 2015 21 498

GLO

Arbetet med Generic Learning Outcomes (GLO) har fortsatt under 2015. GLO är ett språk utvecklat i Storbritannien för att hjälpa kulturinstitutioner att beskriva vad de vill att besökare ska uppleva och lära sig i mötet med deras verksamhet, samt att ta reda på vad som händer i detta möte. Verksamhetens effekter på besökarna står i centrum, vilket innebär

att kvalitativa värden betonas framför kvantitativa resultat. Även personalens och samarbetspartners upplevelse är av intresse. GLO kan vidare beskrivas som ett verktyg som hjälper kulturinstitutioner att identifiera klara, nåbara mål.

GLO hade en central del i arbetet inför och under utställningen *DIY – Gör det själv!* – en utställning som skapades i

samspel mellan museets konstpedagoger och unga i åldern 13–24 år. (Se rubriken "Utställningar".)

Under hösten påbörjades det GLO-relaterade arbetet inför utställningen *Gränslost. 1700-tal speglar i nuet* (2016). En stor arbetsgrupp bildades och effektmål för utställningen formulerades.

FOTOGRAFERING

Fotografen ansvarar för dokumentation av utställningar och hängningar, fotografering av verk i samband med bildbeställningar samt skanning och bildbearbetning. Bildbeställningar inkluderar fotografering av konstverk i samband med publikationer och pressbilder till utställningar, bilder av konst efter externa förfrågningar, besiktnings-

bilder och utlånsdokumentation, depositionsbilder och bilder till föreläsningar. Fotografen matar in komprimerade bilder i databasen MuseumPlus där de automatiskt visas i anslutning till varje post. Därutöver har fotografen ansvar för museets fotoarkiv, som innehåller bilder i olika format som papperskopior, negativ, diapositiv och digitala bilder.

KONSERVERING

Konsveringsavdelningen svarar för preventiv och aktiv konservering av museets samlingar. Museets konservatorer hanterar verk som hängs i basutställningar eller tillfälliga utställningar, lånas ut eller deponeras till andra institutioner. Det preventiva arbetet innefattar att skapa förutsättningar för en god miljö i magasin och utställningsrum. Det aktiva konserveringsarbetet innebär åtgärder som säkerställer konditionen på konstverk i museets samlingar. Utöver det arbetar konservatorerna med att tillgängliggöra information om konservering till allmänheten, studenter vid Göteborgs universitet och andra museer, till exempel genom rådgivning, ateljévisningar och föreläsningar. Museets konservatorer samverkar i nätverk för utbyte av erfarenheter, medverkar i en nationell dialog kring lagförslag på museiområdet samt deltar i utveckling av internationell museistandard inom Svenska Standard Institutet.

UTLÅN

Verk ur Göteborgs konstmuseums samling är ofta efterfrågade av andra museer, nationellt som internationellt. I samband med låneförfrågningar gör konservator efterforskning och riskbedömning gällande fastighet, säkerhet, brand och arbetsrutiner inför presumtiva utbyten med andra museer. Under året har 135 verk lånats ut och konditionsprotokoll har upprättats i samband med konditionsbesiktning. Under hösten påbörjades konservering av Jens Ferdinand Willumsens *Sol och ungdom* (1910) – ett verk av mycket stora dimensioner – inför planerade utlån till Danmark under 2016.

I samband med utlån sker en konditionsbesiktning där konditionsprotokoll skrivs. Genom användande av ändamålsenliga lådor och andra preventiva åtgärder, förebyggs skador och nedbrytning under transport. Transportlådor har utvecklats av transportföretaget MTAB, men i särskilda fall konstruktionsritas transportlådor av konservator. Många verk

som lånats ut har krävt aktiv konservering i olika omfattning, och verk på papper har monterats med ny syrafri passepartout.

För att låna ut verk ur Göteborgs konstmuseums samling till externa utställningar, ställer museet krav på säkra och klimatkontrollerade utställningsrum. Även krav på begränsning av mängden ljus som konsten utsätts för finns, särskilt när det gäller konst på papper. Museets papperskonservatorer har under året utarbetat nya rekommendationer gällande utlån av konst på papper.

UTSTÄLLNINGAR

Till museets utställningar lånas verk in från andra institutioner och privatpersoner. Förutom inlånade verk visas verk ur museets egna samlingar. Ett flertal utställningar har tagit konservatorerna i anspråk under år 2015. Bland dessa finns *Charlotte Gyllenhammar* med 15 verk, *Emil Nolde. Färgstormar* med 90 verk, *Hannaleena Heiska* med 36 verk, *Lena Svedberg. Her Aldman – superhero av världsalltet* med 57 verk, *Skräckromantikens landskap. Från Marcus Larsson till Goth* med 27 verk, *Stena A Olssons Kulturstipendium 2015* med 15 verk och *Anywhere Out of the World. Olof Sager-Nelson och hans samtida* med 71 verk.

Utöver utställningar i Göteborgs konstmuseum har konservatorerna arbetat med utställningar producerade av museet som turnéerat i landet. I dessa fall har konservator varit delaktig i packning, hantering och förmedling av krav på klimat och ljus.

I samband med in- och utlån har konditionsprotokoll synats eller upprättats och konditionsbesiktning av verk utförts. Med vissa utlån reser museets personal som medföljande kurir. Under året tog Göteborgs konstmuseum emot åtta kurirer från andra museer i samband med inlån. Flera inlånade verk har krävt aktiva konserveringsinsatser. I utställningar med verk ur samlingen har montage setts över men även rengöring och aktiv konservering har genomförts.

Konservator Petra Waern retuscherar Hannaleena Heiskas väggmålning i Stenahallen.

DOKUMENTATION

Museets konservatorer arbetar kontinuerligt med att registrera kondition och åtgärdsbehov för verk i samlingen i museets databas. Under 2015 har 270 verk ur samlingarna fått en post i databasen med struktur- och konditionsbeskrivning samt åtgärdsförslag med prioriteringsordning för åtgärd. Även teknisk data som material och mått ses över eller förs in om uppgifter saknas.

För att grafiskt kunna dokumentera skador på konstverken har konservator under året fått möjlighet att testa ny teknisk utrustning (PC-tablet). Olika vanligt förekommande ritprogram har undersökts som jämförelse med de för skadekartering funktionsspecifika program som prövats tidigare. Ett möte med konservator från Nationalmuseum och från Röhsska museet arrangerades för att diskutera och jämföra dokumentation i konditionsprotokoll.

PREVENTIV OCH AKTIV KONSERVERING

Preventiva åtgärder som exempelvis rengöring och ommontering med nya baksidesskydd och syrafria passepartouter hör till konservatorernas vanligaste arbete med museets konstverk. Under året har cirka hundra konstverk på papper fått nya syrafria passepartouter monterade. Bland dessa finns cirka femtio verk ur museets samling av barnboksbilder som uppvisade mycket eftersatt underhåll. Närmare 240 verk har genomgått aktiva konserveringsåtgärder, varav vissa av mer genomgripande slag. Inför ett utlån till New York, har Edvard Munchs *Författaren Christian Gierlöff* (GKM 0481) konserverats med konsolidering av flagnande färgskikt och rekonstruktion av färgbortfall. Carl Larssons *Lilla Suzanne* (GKM 0193) har också krävt större åtgärder med konsolidering av flagande färgskikt inför utlån till Finland. Samma typ av åtgärd krävdes för Rolf Hansons stora målning *Kouakourou* (GKM 2334)

inför utställningen *Den romantiska postmodernismen. Landskap, självbespeglning och skräck*.

Göteborgs konstmuseum har av Kulturnämnden fått ansvaret för konservering och restaurering av Henry Moores bronsskulptur *Vilande figur i två delar III* (1963). Konservator har samordnat arbetet som utförts på Studio Västsvensk Konservering av metallkonservator samt av bronskantverkare på Konstnärernas kollektivverkstad. Under 2015 har återinstallation samordnats och dokumentation av åtgärder sammanställts. Verket visas nu i Göteborgs konstmuseums entré.

Med anledning av en mindre brand under hösten i samband med pågående fasadrenovering evakuerades tre utställningssalar på plan 6. Konservator samarbetade med polis, brandförsvaret och museets säkerhetsansvarig och tekniker för att säkerställa konstverk under brandbekämpning. Aktuella utställningssalar stängdes under sanering.

NYFÖRVÄRV

Museets nyförvärvade konstverk besiktigas av konservator och uppgifter om material, teknik, mått, komponenter, installationsanvisningar, påskrifter och signaturer registreras i verksdatabasen. Stor vikt läggs vid den förebyggande konserveringen. Konstverken stabiliseras och får lämpliga skydd och förvaringsaskar för att kunna presenteras och bevaras på ett hållbart sätt. Enstaka verk av årets nyförvärv har haft större behov av konserveringsåtgärder vid införlivande i samlingarna. Undermåliga montage har bytts ut mot syrafria material.

ATELJÉ

Papperskonserveringsateljén renoverades med nya ytskikt, installation av processventilation, nytt värmesystem samt anslutning till fastighetens övriga ventilationssystem med klimatisering som kontroll av värme, kyla, luftfuktighet och luftrening med filtrering samt ny verksamhetsanpassad el. Ett nytt brandklassat kemikalie-skåp, ljusbord, vattenkar, diskbänk och passepartouts-kärare installerades. Merparten av utrustningen är skraddarsydd av det brittiska företaget Willard Conservation Equipment Engineers, specialiserade på utrustning för bevarande av konst- och kulturföremål. Åtgärderna genomfördes i samarbete mellan konservatorer vid Göteborgs konst-

museum, fastighetsförvaltare Higab och VVS-ingenjör från WSP. Inför renoveringen tömdes lokalen och cirka 300 verk packades och transporterades för extern arkivering. Dessa verk har registrerats med bild i museets verksdatabas.

MAGASIN

Göteborgs konstmuseum lider brist på ändamålsenliga magasin för samlingen. För närvarande hyrs externa magasin av vedertagna företag i branschen. Det innebär att samlingen är mindre tillgänglig för såväl museets personal som för forskare och gästande curatorer än med magasin i anslutning till museet. Externa magasin innebär även större kostnader för hyra, transporter och hantering förutom en ökad belastning på föremålen och ökad risk för desamma. I förstudien inför en planerad om- och tillbyggnad av Göteborgs konstmuseum påtalas behovet av magasin i anslutning till museet för förbättrad effektivitet, säkerhet och ekonomi. Under 2015 har funktioner i föremålsarkiv specificerats i underlaget till förstudien, som fastighetsförvaltare Higab presenterat för Kulturnämnden.

Förstärkningar i skadedjursskydd har genomförts i externa lagerutrymmen. Arbetet med att förbättra kontrollen över konstverkens placeringar har fortsatt. För framtida säkring av inventariekontroll eftersträvas tillgång till museets databas MuseumPlus i magasin.

SAMARBETE OCH UNDERVISNING

Konserveringsenheten har haft tio föredrag för allmänhet och studenter från Institutionen för Kulturvård samt Institutionen för Kulturvetenskaper, båda vid Göteborgs universitet. I föreläsningar för studenter ingår laborationer, studieuppgifter och examination.

Nätverket för anställda som arbetar med samlingar vid Kulturförvaltningens museer har under året haft två träffar, en vid Röhsska museet där konservator Susanne Stenbäcken, föremålsregistrator Frida Lönnberg, inredningsarkitekt Bodil Gyllenberg-Pernevi och intendent Josefin Kilner presenterade det pågående ombyggnadsarbetet samt arbetet med nyöppning av våning 3. Vidare har museets konservatorer deltagit i en nätverksträff vid

Uppackning av verk till utställningen *Anywhere Out of the World*. Olof Sager-Nelson och hans samtida, Stenahallen.

Sjöfatsmuseet Akvariet, där intendenterna Anneli Blom och Cilla Ingvarsson presenterade arbetet med utställningen *Amerikafeber*.

Nätverket för samlingar i Kulturförvaltningen har bildats för att öka kvaliteten och vitalisera arbetet med museisamlingarna inom kulturförvaltningen. Ett gemensamt studiebesök vid Jönköpings länsmuseum och Gränna museum genomfördes under våren för att se de ombyggda och renoverade museerna. Nätverket fick ta del av värdefulla erfarenheter från de båda verksamheternas förändringsprocesser.

Forskare inom ämnet Konst- och bildvetenskap har efterfrågat information och analytisk fotodokumentation av konservator gällande attribuering av verk i samlingarna inför publicering i internationella kataloger. Vidare har konservator utbildat teknisk personal vid Göteborgs Konsthall i hantering av hälsovådliga kemikalier

Tekniska konsulter, kommundienstmän och projektledare inom klimatteknik från Halmstad kommun har fått visning och information av konservator vid Göteborgs konstmuseum och VVS-ingenjör från WSP gällande klimatsystem och riskanalys. Mjellby Konstmuseum och Halmstad konstmuseum tillhör Göteborgs konstmuseums samarbetspartner vid utlån. En bra fastighetsstandard och goda samarbeten

borgar för en säker hantering och ett långsiktigt bevarande av museets samlingar.

Till Nordiska konservatorsförbundets svenska sektion har konservator bidragit med synpunkter till en checklista sammanställd av Riksarkivet. Listan ska användas av verksamheter som förvaltar samlingar och planerar investeringar i en digital samlingskatalog. Digisam är ett nationellt samordningssektariat för digitalisering, digitalt bevarande och digitalt tillgängliggörande av kulturarvet. Samordningssektariatet är en av regeringen beslutad verksamhet vid Riksarkivet. Yttrande över Riksarkivets checklista sändes i september och finns att läsa på Nordiska konservatorsförbundets webbplats.

Kulturdepartementet lämnade ett nytt förslag till utformning av den statliga utställningsgarantin till vilket konservator och andra sakkunniga vid museet formulerade ett remissvar till regeringen.

Konservator arrangerade ett studiebesök vid Moderna Museet i Malmö för fastighetsförvaltare Higabs personal. Besöket innefattade möten med sakkunniga inom fastighet och klimatteknik samt visning av lokaler. Moderna Museet i Stockholm och Malmö har utvecklat klimatteknik inom museibygnation på ett sätt som är anpassat till verksamheten, energieffektivt och driftsäkert för nordiskt klimat.

Göteborgs konstmuseums konservatorer har under 2015 påbörjat ett samarbete med Riksantikvarieämbetet gällande policy för ljusexponering. I fokus för arbetet står exponeringen av Carl Larssons akvareller. Inför 2016 har en workshop, som ska behandla tester av föremålens ljuskänslighet med hjälp av *Microfading testing*, planerats i samarbete med Göteborgs universitet.

PRAKTIKANTER

Under året har konserveringen handlett två praktikanter från Institutionen för Kulturvård vid Göteborgs universitet, Ellen Heimdal och Jennie Karlsson under sammanlagt sex veckor.

UTLÅN AV KONST

Göteborgs konstmuseum lånar ut konst till andra museer för utställningar i Sverige och utomlands. Utlånen innebär att museets verk möter en ny och större publik och på detta sätt blir tillgängliga för fler. Att Göteborgs konstmuseum förfogar över nationellt och internationellt eftertraktade verk i samlingen ökar möjligheterna för museet att i sin tur kunna låna verk för att göra angelägna utställningar. Av dessa skäl ställer sig museet positivt till låneförfrågningar även om dessa måste bedömas i varje enskilt fall med hänsyn till verkets kondition, att säkerhets- och klimatkrav kan uppfyllas samt med beaktande av verkets plats och betydelse i museets hängning. Utlån av konst innebär stor administration och kräver insatser från intendent, konservatorer, tekniker och fotograf.

Utlånsverksamheten under 2015 ligger på ungefär samma nivå jämfört med 2014. En stor del av utlånen ingår i egenproducerade utställningar som Göteborgs konstmuseum låtit turnera. Under 2015 har museet sett färre låneförfrågningar (43) jämfört med 2014 (60), vilket visar sig i statistiken när det gäller antal låntagande institutioner som har minskat från 32 till 25.

Utlånsverksamheten har synliggjorts på museets webbplats med Göteborgs konstmuseums lånevillkor, policy för utlån och praktisk information för att tydliggöra den långa framförhållning som krävs vid lån från Göteborgs konstmuseum.

Vid utställningsturnéer samarbetar flera institutioner. Verk som Göteborgs konstmuseum lånat ut i samband större turnéerande utställningar har därför lånats ut till flera institutioner. Det gäller utställningar såväl inom Sverige som internationellt. Edvard Munchs verk *Den sjuka flickan* visades både på Munchmuseet i Oslo och på Van Gogh Museum i Amsterdam i den samproducerade utställningen *Munch – Van Gogh*. Pierre Bonnards målning *Jakten* visades på Musée d’Orsays utställning *Pierre Bonnard. Peindre*

l’Arcadie och kommer senare att visas på Fine Arts Museums of San Francisco. Genom samarbetet med Musée d’Orsay fick Göteborgs konstmuseum möjlighet att låna in två betydande verk av Odilon Redon till utställningen *Anywhere Out of the World. Olof Sager-Nelson och hans samtida*.

Att behålla en kontinuerlig kontakt med de större institutionerna är av stor vikt, men då många av museets betydelsefulla verk har en central plats i den permanenta hängningen är museets hållning ändå restriktiv när det gäller utlån av dessa verk.

Antal utlånade föremål

[2015]	[2014]
135	146

Låntagare (antal utställningar)

	[2015]	[2014]
Göteborg/Västsverige	3	6
Stockholm	4	10
Övriga Sverige	7	7
Utland	11	9
Totalt	25	32

LÅNTAGARE:

Göteborg och Västsverige

Under 2015 minskade antalet låntagande institutioner i Västsverige; totalt lånades 12 verk ut till 3 utställningar. Utöver Mjellby Konstmuseum, som är en årligen återkommande låntagare, samarbetade Göteborgs konstmuseum med Borås Konstmuseum samt Hallands kulturhistoriska museum.

Mjellby Konstmuseum, Halmstad: *Vera Nilsson*
Borås Konstmuseum: *Hans Gothlin. Stoftkorn av svart*
Hallands kulturhistoriska museum, Varberg: *Katten. Människans bästa vän*

Stockholm

Antalet utlånade verk till museer i Stockholm har minskat jämfört med tidigare år. Till de större utlånen hörde verk som ingick i utställningen *Symbolism och dekadens, Prins Eugen 150 år* samt Göteborgs konstmuseums egenproducerade *Skräckromantikens landskap. Från Marcus Larson till Goth*. Totalt lånades 22 verk ut till 4 utställningar.

Nationalmuseum: *Rodin*
Prins Eugens Waldemarsudde: *Symbolism och dekadens; Prins Eugen 150 år*
Sven-Harrys konstmuseum: *Skräckromantikens landskap. Från Marcus Larsson till Goth* (producerad av Göteborgs konstmuseum)

Övriga Sverige

Till utställningar i övriga Sverige lånade Göteborgs konstmuseum ut 82 föremål till 7 utställningar. Av dessa 82 föremål ingick 60 verk i utställningen *Den romantiska postmodernismen. Landskap, självbespeglning och skräck* som först visades vid Göteborgs konstmuseum och senare visades i en något omarbetad version vid Eskilstuna konstmuseum.

Dunkers kulturhus, Helsingborg: *Skräckromantikens landskap. Från Marcus Larson till Goth* (producerad av Göteborgs konstmuseum); *LEDTRÅDAR – Carl Johan De Geer*
Eskilstuna konstmuseum: *Den romantiska postmodernismen. Landskap, självbespeglning och skräck* (producerad av Göteborgs konstmuseum)
Moderna Museet Malmö: *Nils Dardel och den moderna tiden*
Norrköpings Konstmuseum: *Katrine Helmersson och Abdoulaye Konaté; Vera Nilsson*
Säfstaholms slott, Vingåker: *Excellenser, kvinnor och franska influenser*

Utland

Antalet internationella låntagare ökade under 2015, framförallt utanför Norden. Sammanlagt lånades 19 verk ut till 11 utställningar. Närmare hälften av alla låntagande institutioner återfinns utanför Sverige. Precis som under 2014 fortsatte samarbetet med mindre finska institutioner samtidigt som mer etablerade kontakter återknöts med Van Gogh Museum och Musée d’Orsay.

Amos Andersons konstmuseum, Helsingfors: *Vilhelm Hammershøi*
Cleveland Museum of Art: *Painting the Modern Garden. Monet to Matisse*
Galleri nazionale d’arte moderna, Rom: *Bengt Kristenson. Vibrazioni dal nord al sud*
Munchmuseet, Oslo: *Munch – Van Gogh*
Musée d’Orsay, Paris: *Pierre Bonnard. Peindre l’Arcadie*
Schirn Kunsthalle, Frankfurt: *Sturm-Frauen. Künstlerinnen der Avant-Garde in Berlin 1910–1932*
Serlachius Museums, Mänttä: *The Marquise and the Baron. Neo-Rococo and the North*
Van Gogh Museum, Amsterdam: *Munch – Van Gogh*
Villa Gyllenberg, Helsingfors: *Maskerader, cirkusnöjen och gatukonst*
Åbo konstmuseum: *Nils Dardel och den moderna tiden*
Øregaard Museum, Hellerup, Köpenhamn: *Agnes Cleve. Modernist og mønsterbryder*

UTLÅN AV BILDER

Under 2015 lånades 126 bilder ut till utställningskataloger, böcker och tidskrifter. Till ett av de större utlånen hörde bilder av verk i den Fürstenbergska samlingen som publicerades i Charlotta Nordströms doktorsavhandling *Up the Stylish Staircase. Situating the Fürstenberg Gallery and Art Collection in a Late Nineteenth-Century Swedish Art World*. Från flera museer finns förfrågningar om att filma utställningar så att de kan förmedlas även efter att den fysiska utställningen avslutats.

DEPOSITIONER

Sedan drygt ett sekel driver Göteborgs konstmuseum en depositionsverksamhet i främst kommunala lokaler. Konsten finns deponerad på ett åttiotial olika platser och antalet verk uppgår till omkring 900. De verk som deponeras i externa lokaler är sådana som normalt inte visas i museets publika samlingar men som i och med depositionsverksamheten får möjlighet att möta en annan publik. Göteborgs konst-

museum hyr sedan år 2000 även ut konst till ett fåtal företag, för närvarande fyra. Detta görs enligt en årlig tariff om 2 500 kronor per originalverk samt 500 kronor per grafiskt blad.

Inventering och dokumentation av de verk som finns deponerade i staden har fortsatt under året. Två större inventerings- och hängningsprojekt har genomförts: Wernerska villan som påbörjades under 2014 samt nyhängningen på Stadshuset.

TEKNIK

Tekniker arbetar med att säkerställa att museets verksamhet kan genomföras genom att tillhandahålla en fungerande infrastruktur och ett kvalificerat tekniskt stöd. Museets tekniker hänger fasta och tillfälliga utställningar, vilket i många fall innefattar större tekniska installationer och tillfälliga ombyggnationer, ommålning, ljussättning, AV-teknik, montering av texter med mera. I vissa fall inbegriper utställningsarbetet formgivning av montrar och väggar. Vid in- och utlån samt depositionsärenden medverkar tekniker i hantering, packning och transport av konstverk.

UTSTÄLLNINGAR

Tekniker har under året arbetat med tio utställningar varav *Anywhere Out of the World*. *Olof Sager-Nelson* och hans

samtida, *Sten A Olssons Kulturstipendium 2015*, *DIY – Gör det själv!* och *Charlotte Gyllenhammar* krävde omfattande bygginnsatser och AV-installationer. *Anywhere Out of the World* inbegrep särskilt utformade väggar med öppningar, formgivna av tekniker Arne Bourghardt.

SAMLINGEN

Nedtagning av större verk i Skulpturhallen krävde samordnade insatser från konservatorer, tekniker och inhyrd personal från transport- och logistikföretaget MTAB för demontering, packning och lastning.

FASTIGHET

Göteborgs konstmuseum uppfördes 1923 och har byggts till i två omgångar 1968 och 1996. Verksamheten ställer stora krav på byggnaden vad gäller bland annat säkerhet, klimat och tillgänglighet. Övervakning måste kontinuerligt göras för att säkerställa att byggnaden uppfyller de krav som ställs. Återkommande sker förbättringar för att uppdatera fastigheten efter nutida krav. Byggnadens skick bevakas i dialog med fastighetsförvaltaren Higab.

FÖRÄNDRINGAR

I fastighetsarbetet ingår att avhjälpa hinder i syfte att öka tillgängligheten i museets lokaler. Under året har trappräcken kompletterats och monterats på rätt höjd i trapphusen och entrédörrarnas slagyta har markerats.

Arbetet med att byta ut museets belysning till energisparande LED-armatur har fortsatt. Skiftet till LED innebär en dubbel energibesparing då LED-lampor dels drar mindre ström än glödlampor, dels utvecklar mindre värme, vilket minskar behovet av kylning av lokalerna för ett stabilt klimat.

Solavskärmning installerades i ett av tjänsterummen för att pröva eventuella effekter för de höga sommartemperaturerna.

I papperskonserveringsateljén har processventilation, punktutslug för arbete med hälsovådliga ämnen samt brandklassat lösningsmedelsskåp installerats. Vidare har arbetsredskap för behandling av verk på papper som vask, automatiserad passepartoutsklärare, vattenbad och ljusbord uppdaterats. Arbetet med renoveringen pågick under tiden april till november och inbegrep insatser av flera olika personalgrupper.

Brister i arbetsmiljön beroende på ojämnt klimat föranledde att Göteborgs konstmuseum tillsammans med fastighetsförvaltare Higab påbörjade en planering av åtgärder för att komma tillrätta med problemen.

Uppföljning av handlingsplan för den digitala arbetsmiljön har genomförts i dialog med arbetsgivaren och *Planen för lika rättigheter* har reviderats.

SÄRSKILDA HÄNDELSER

Under året har flera entreprenader pågått i fastigheten, som påverkat verksamheten på olika sätt. Fasaden renoverades från mars till december, vilket innebar oplanerade insatser framförallt för museets tekniska personal samt bevakningspersonalen. I samband med arbetet bereddes många entreprenörer tillträde till olika utrymmen och vid flera tillfällen krävdes akuta insatser då renoveringsarbetet förorsakade vattenläckage. Under de perioder då buller gjorde kontoren obrukbara, fick museets medarbetare möjlighet att använda arbetsplatser på stadsbiblioteket. För den pedagogiska verksamheten i huset innebar bullret störningar som försvårade arbetet.

FÖRSTUDIE

En stor arbetsuppgift under året för flera funktioner inom museet har varit att delta i arbetet med att utreda behoven och förutsättningarna för en om- och tillbyggnad av Göteborgs konstmuseum.

Flera funktioner inom museet deltog i Higab:s arbetsdagar om tekniska förutsättningar för en om- och tillbyggnad av Göteborgs konstmuseum. Till dessa inbjöds Wingårdhs arkitekter, professor i konst- och bildvetenskap, internationell curator, projektledare för Nationalmuseums renovering samt externa tekniska konsulter inom brand, klimat, byggnadsvård, konstruktion, el och VVS-teknik.

En arbetsgrupp, i vilken konservator, enhetschef kommunikation, teknik och säkerhet samt säkerhetsansvarig

ingick, arbetade tillsammans med en extern konsult med säkerheten i den kommande om- och tillbyggnaden.

Konservator besökte Nationalmuseum i samband med Nordiska konservatorsförbundets årsmöte i Stockholm och

träffade sakkunniga inom konservering, bevarande, klimat och säkerhet, vilka ingått i arbetet med renovering av Nationalmuseum.

SÄKERHET

Säkerhetsarbetet vid Göteborgs konstmuseum är en förutsättning för den verksamhet som bedrivs. För bevarande av samlingen, men även för att kunna göra utställningar med inlån av konstverk, krävs att de krav som ställs av samarbetspartner, internationellt arbetande institutioner och försäkringsbolag uppfylls. Enhetschefen för kommunikation, teknik och säkerhet har ett övergripande ansvar för arbetet. Vidare har fastighets- och säkerhetsamordnare ett operativt uppdrag kring frågorna. Fastighets- och säkerhetsamordnare ansvarar även för uthyrning av lokaler i samband med event samt för AV-teknik vid verksamhet i museets regi. Tekniker är också delaktiga i utveckling av lokalernas användbarhet och säkerhet.

KLIMAT

Klimatvärden registreras under regelbundna mätningar och lagras i en databas. Klimatmätare avläses kontinuerligt och skickas till klimatlaboratorium för kalibrering och underhåll. Under året har risken för kondens byggts bort med ett nytt värmesystem i den nyrenoverade ateljén för papperskonservering.

Den riskanalysrapport samt de dokument för akut-åtgärder och riskhantering som sammanställdes 2009 i samverkan med Higab, Göteborg Energi och WSP har under året reviderats. Fortsatt arbete behövs för att museets klimat-anläggning skall fungera fullvärdigt i hela byggnaden.

Papperskonserveringsateljéns processventilation och ventilation för samtliga administrativa lokaler för personal har planerats i samarbete med skyddsombud, fastighetsförvaltare Higab och företagshälsovården Feelgood samt konsultföretaget WSP.

Arbetet med Göteborgs konstmuseums klimatsystem presenterades av konservator i en klimatpanel gällande hållbar och energieffektiv drift av museiverksamhet som en programpunkt under konferensen *Samlingsforum* i Stockholm arrangerad av Riksantikvarieämbetet i samarbete med Naturhistoriska riksmuseet.

Under våren drabbades museet av problem med klimatet i utställningssalarna. Det var nödvändigt att använda luftavfuktare och tre salar på våning fem fick hållas stängda för besökare under sex veckors tid. Så småningom kunde justeringar i klimatanläggningen göras och därefter har klimatet varit tillfredsställande förutom vid enstaka tillfällen, då avfuktare fått användas, dock utan att salar behövt stängas.

FÖRÄNDRINGAR

Säkerhetsarbetet har utvecklats och systematiserats under året genom bildandet av en operativ säkerhetsgrupp, uppdatering av regler för besökare, introduktion för väktare som arbetar

vid museet och en tydligare ansvarsfördelning. Tjänsten tillsynsman förändrades och övergick i tjänsten fastighets- och säkerhetssamordnare.

SÄRSKILDA HÄNDELSER

En allvarlig incident inträffade i samband med fasadrenovering. På morgonen den 6 oktober skedde en olycka med en kniv som drevs in i en strömledning. Händelsen orsakade en mindre brand på museets vind. Brandkåren larmades, museets personal evakuerades och en grupp med-

arbetare tog hand om konsten i de salar på sjätte våningen som närmast berördes av brand och släckningsarbete. Brandkåren kunde snabbt få branden under kontroll, vilket till stor del berodde på tidig släckningsinsats av museets säkerhetssamordnare. De delar av museet som behövde stängas med anledning av branden var hela plan sex under branddagen och tre salar på plan sex under de följande tre veckorna, vilket begränsade tillgängligheten till samlingen för museets besökare.

Museet har tvingats stänga helt vid några tillfällen då personalens och besökarnas säkerhet inte kunnat garanteras på grund av oroligheter på Götaplatsen.

MILJÖARBETE

Göteborgs konstmuseums miljöarbete följer en handlingsplan som uppdateras årligen. Arbetet med att bygga om och återanvända transportlådor har fortsatt under 2015. Inventering av kemikalier i konserveringsateljéerna är genomförd

och dokumenterad enligt mall från Göteborgs Stads Miljönämnd. Arbetet med att byta ut museets belysning till energisparande LED-armatur har fortsatt under året. (Se rubriken "Fastighet".)

KONSTMUSEETS VÄNNER

Föreningen Konstmuseets Vänner i Göteborg bildades 1942 och stöder Göteborgs konstmuseum genom inköp av konstverk till samlingen efter förslag från museet. Vänföreningen hade under året 914 medlemmar. Konstmuseets Vänner har lyckats vända den nedåtgående trenden när det gäller antalet företag som stöder föreningen.

Ordförande är Torbjörn Molander och Eva Lekvall ansvarar som deltidsanställd för föreningens kansli. Museichefen är adjungerad ledamot i vänföreningens styrelse.

Vänföreningens volontärarbetare har under året utfört ett ovärderligt arbete vid förhandsvisningar, kursstarter, kursavslutningar och medlemsträffar, bland annat för företagsmedlemmarna, samt vid vänföreningens julavslutning.

Medarbetare vid Göteborgs konstmuseum föreläser för vänföreningens medlemmar i en konstkurs som hålls varje termin. Under våren genomfördes konstkursen på måndagar och tisdagar i konstmuseets hörsal och omkring 120 medlemmar följde kursen. Vårens kurs hade tema ”Tendens och rörelse” och för höstens kurs var temat ”Underströmmar”. Liksom tidigare år har Konstmuseets Vänner under året arrangerat ett flertal förhandsvisningar, vänträffar samt kortare och längre resor både inom landet och i Europa.

Vänföreningen har under året bidragit till Göteborgs konstmuseums förvärv av Charlotte Gyllenhammars skulptur *Double Blind*.

BARNBOKSBILDENS VÄNNER

Barnboksbildens Vänner (BBV) är en ideell vänförening till Göteborgs konstmuseum som arbetar för att öka kunskapen

om barnboksillustrationer. Under tjugofem år har föreningen donerat originalillustrationer till museet och den unika samlingen omfattar idag över två tusen barnboksbilder av ett åttiotal nordiska konstnärer. Föreningen har drygt 300 medlemmar. Ordförande är Margaretha Dahlström och museets intendent för samlingar ingår i styrelsen.

Föreningen har under året haft flera möten och aktiviteter. I samband med årsmötet den 26 mars på Göteborgs konstmuseum höll barnboksförfattaren och illustratören Pija Lindenbaum ett föredrag med rubriken ”Bild + text säger lika mycket som tusen ord”.

På vårmötet den 21 maj talade den norske författaren Stian Hole på temat ”Vad händer efter sista sidan? Erfarenheter från bilderboksarbetet”. Holes originalbilder till bilderboken *Morkels alfabet* överlämnades som gåva till Göteborgs konstmuseum. Gåvan togs emot av intendent Per Dahlström.

Lotta Geffenblad, illustratör och animatör, höll föredrag på höstmötet den 14 oktober om ”Mina figurer”. Under rubriken ”Det blev en bok, sedan flera, på grund av Ostindiefararen Götheborg” talade författaren och illustratören Anita Steiner på adventsmötet den 7 december. BBV deltog i Bok & Biblioteksmässan med egen monter, där man bland annat informerade om föreningen och värvade nya medlemmar.

Under året har styrelsen arbetat med den vandringsutställning, som föreningen fått bidrag till från Stiftelsen Göteborgs Barnhus, Stiftelsen Wilhelm och Martina Lundgrens Understödsfond, Stiftelsen Fru Mary von Sydow, född Wijk, donationsfond samt Herbert och Karin Jacobssons Stiftelse. Utställningen går under arbetsnamnet *Hemma i bilderboken* och består av bilder som BBV donerat till museet. Museet har bidragit med fotografering av alla verk som ingår i utställningen.

Forskningsledare Kristoffer Arvidsson

Föreläsning vid Judiska Museet, Stockholm 13 januari.

Deltagande i prisceremoni vid Svensk bokkonst, Kungliga Biblioteket, Stockholm 26–27 mars.

Deltagande i konferensen *Duchamp och Sverige*, Stockholm 28–30 april.

Deltagande i Nordik-konferensen, Reykjavik 12–17 maj.

Möte om Europeana vid Nationalmuseum, Stockholm 10 augusti.

Invigning av *Skräckromantikens landskap. Från Marcus Larson till Goth*, Dunkers kulturhus, Helsingborg 25 september.

Föreläsning vid Dunkers kulturhus, Helsingborg 7 oktober.

Stipendieresa till Madrid och Barcelona 6–15 november.

Konservator måleri Malin Borin

Kurirresa till Liljevalchs konsthall, Stockholm 12 januari.

Kurirresa till Serlachius museum, Mänttä, Finland 27–28 april.

Kurirresa till Prins Eugen Waldemarsudde, Stockholm 27 maj.

Kurirresa till Van Gogh Museum, Amsterdam 16–18 september.

Studieresa och möte med sekjonsleder konservering Kari Greve och teknisk rådgiver Jon Geir Placht, Nasjonalmuseet, Oslo 20 augusti.

Konstnärsbesök, Lidköping 20 oktober.

Intendent samlingar och forskningssamordnare Per Dahlström
Medverkan vid pressvisning och invigning av utställningen *Skräckromantikens landskap. Från Marcus Larson till Goth*, Sven Harrys konstmuseum, Stockholm 6–7 februari.

Kurirresa till Belvedere Museum, Wien 15–17 februari.

Möte inför utställningen *Lena Svedberg. Herr Aldman – Superhero av världsalltet*, Moderna Museet samt deltagande vid vernissagen av utställningen *Emil Nolde. Färgstormar*, Prins Eugens Waldemarsudde, Stockholm 6 mars.

Möte inför utställningen *Emil Nolde. Färgstormar*, Prins Eugens Waldemarsudde, Stockholm 18 mars.

Möte inför utställningen *Gränslost. 1700-tal speglat i nuet*, Nationalmuseum, Stockholm 20 april.

Kurirresa til Munchmuseet, Oslo 27–29 februari.

Möte inför utställningen *Gränslost. 1700-tal speglat i nuet*, Nationalmuseum, Stockholm 25 maj.

Möte med Pontus Kristenson inför arbetet med en eventuell utställning med konstnären Bengt Kristensons verk, Svenska institutet, Rom 3–5 juni.

Invigning och visning av *Skräckromantikens landskap. Från Marcus Larson till Goth*, Dunkers kulturhus, Helsingborg 25–26 september.

Möte med Alexander Tallén inför utställningen *Gränslost. 1700-tal speglat i nuet*, Stockholm 3 december.

Konstpedagog Freja Holmberg

Deltagande i *Vi hör det vi ser*, utbildningstillfälle 1, Malmö Museer 3–4 mars.

Nätverksresa med kulturombud, konststartskonsulenter och museipedagoger, Malmö 3–5 juni.

Enhetschef utställningar, samlingar och pedagogik och intendent Anna Hyltze

Deltagande i prisceremoni vid Svensk bokkonst, Kungliga Biblioteket, Stockholm 26–27 mars.

Studieresa och möte med sekjonsleder konservering Kari Greve och teknisk rådgiver Jon Geir Placht, Nasjonalmuseet, Oslo 20 augusti 2015.

Kuriruppdrag *Sturm Frauen*, Schirn Kunsthalle samt besök på Städel Museum och Museum für Moderne Kunst, Frankfurt 21–23 oktober.

Deltagande i konferens *Queer kultur*, Scenkonstmuseet och Historiska museet arrangerad av Riksställningar och Kulturrådet, Stockholm 18–19 november.

Fastighets- och säkerhetssamordnare Daniel Landahl

Studieresa och möte med sekjonsleder konservering Kari Greve och teknisk rådgiver Jon Geir Placht, Nasjonalmuseet, Oslo 20 augusti 2015.

Intendent pedagogik Philippa Nanfeldt

Deltagande i *Vi hör det vi ser*, utbildningstillfälle 1, Malmö Museer 3–4 mars.

Kurirresa till Amos Anderson-museet, Helsingfors 19–22 maj.

Deltagande i *Vi hör det vi ser*, utbildningstillfälle 2, Medeltidsmuseet, Stockholm 1 juni.

Nätverksresa med kulturombud, konststartskonsulenter och museipedagoger, Malmö 3–5 juni.

Kurirresa till Cleveland museum of Art, Ohio samt studiebesök på Museum of Modern Art, New York 28 september–2 oktober.

Museichef Isabella Nilsson

Möte i donationsärendet, London 16–18 mars.

Deltagande i *Museernas vårmöte*, Sigtuna 15–17 april.

Besök vid Venedigbiennalen, Venedig 5–8 maj.

Möte vid AROS, Århus 28–29 maj.

Besök vid Almedalsveckan, Almedalen 29 juni–2 juli.

Deltagande i Norska museernas årsmöte, Hamar 8–9 september.

Deltagande vid invigningen av HAM (Helsinki Art Museum), Helsingfors 24–25 september.

Besök vid Frieze Art Fair och Frieze Masters, London 13–16 oktober.

Intendent utlån av konst/bildrättigheter Eva Nygårds

Kurirresa till Thorvaldsens Museum, Köpenhamn 11–13 januari.

Deltagane i *Nordic Registrars Meeting*, Oslo 23–24 april.

Kurirresa till Rijksmuseum Twenthe, Enschede 13–15 april.

Deltagande i *SMK Fridays: Saet Kunsten fri!*, Statens Museums for Kunst, Köpenhamn 29 maj.

Möte med Merete Sanderhof, ansvarig för Statens Museums for Kunsts projekt med fria bilder, Statens Museum for Kunst, Köpenhamn 24 november.

Konservator papper Mariateresa Pullano

Kurirresa till Galleria Nazionale d’Arte Moderna, Rom 10–11 mars.

Deltagande i konferensen *IADA XIII International Congress*, Berlin 12–16 oktober med stöd av Märta, Gunnar och Arvid Bothéns stiftelse.

Studiebesök vid Nationalmuseums nya konserveringsateljéer, Stockholm 13 november.

Intendent utställningar Johan Sjöström

Möten vid konstmuseet Ateneum samt med privata långivare inför kommande utställning kring Olof Sager-Nelson, Helsingfors 20–22 januari.

Möten vid Musée d’Orsay, Musée National Jean-Jacques Henner samt med privata långivare inför kommande utställning kring Olof Sager-Nelson samt kurir för utlån till Pierre Bonnard-utställningen på Musée d’Orsay, Paris 2–5 mars.

Besök vid konstmässan Market samt möte med konstnären Andreas Eriksson inför kommande utställning, Stockholm 16 april.

Deltagande i förhandsvisning av Venedigbiennalen, Venedig 7–9 juni.

Inbjuden till rundresa i Polen av Instytut Adama Mickiewicza, möten vid Narodowa Galeria Sztuki, Miesiąc Fotografii, Fundacja Edukacji Wizualnej med flera, Krakow, Warszawa och Łódź 25–30 maj 2015

Arbetslunch vid Finlands ambassad i Sverige gällande jubileumsåret 2017, möte med konstnär Jonas Dahlberg inför kommande utställning, Stockholm 15 juni.

Konservator måleri Petra Waern

Kurirresa till Serlachius museum, Mänttä och Amos Anderssons konstmuseum, Helsingfors, Finland 20–23 januari.

Kurirresa till Prins Eugens Waldemarsudde, Stockholm och Didrichsens konstmuseum, Helsingfors 2–6 februari.

Deltagande i Nordiska konservatorsförbundet svenska sektionens (NKF-S) årsmöte, Wenngarns slott, Sigtuna 15 april.

Kurirresa till Villa Gyllenberg, Helsingfors 6–8 september.

Kurirresa till Borås konstmuseum 11 september.

Studieresa med Nätverket för samlingar till Jönköpings länsmuseum och Grenna Museum 1 oktober.

Möte vid MTAB rörande utställningslogistik och teknisk distribution, Stockholm 17–18 november.

Deltagande i Samlingsforum med tema *Gröna museer och giftiga samlingar*, Riksantikvarieämbetet, Stockholm 19–20 november.

Koordinator utställningar Britt-Marie Widén

Möte på Prins Eugens Waldemarsudde inför utställningen *Emil Nolde. Färgstormar*, Stockholm 18 mars.

Kurirresa till Musée d’Orsay, Paris 20–23 juli.

FORTBILDNING

Konstpedagog Emelie Arendorff

HBQ-utbildning på Röhsska museet, Göteborg 20 april.

Vi hör det vi ser, utbildningstillfälle 3, Göteborgs konstmuseum 2 juni.

Tekniker Arne Bourghardt

Svetskurs, Göteborg 26 mars.

Administratör Cornelia Cederleuf

Deltagande i utbildningen Kommunikation för administratörer.

Konstpedagog Jenny Forsgren

HBQ-utbildning på Röhsska museet, Göteborg 20 april.

Enhetschef kommunikation, teknik och säkerhet Susanne Fägersten Sabel

Studiebesök hos publika avdelningen vid Nationalmuseum, Stockholm 8 oktober.

Kommunikatör Malin Gustafsson

Digitalisering och dialog – att nå den uppkopplade medborgaren, seminariedag arrangerad av Göteborgs Stad, Göteborg 15 september.

Webbdagarna, Göteborg 24 september.

My News Day, Göteborg 4 november.

Kunskapsseminarium om Storbritannien, Göteborg & Co, Göteborg 16 november.

Studiebesök hos publika avdelningen vid Nationalmuseum, Stockholm 8 oktober.

Konstpedagog Freja Holmberg

HBQ-utbildning på Röhsska museet, Göteborg 20 april, halvdag.

Vi hör det vi ser, utbildningstillfälle 2, Sjöfartsmuseet Akvariet, Göteborg 24 april.

Vi hör det vi ser, utbildningstillfälle 3, Göteborgs konstmuseum 2 juni.

Marknadsförare Helene Karlsson

Digitalisering och dialog – att nå den uppkopplade medborgaren, seminariedag arrangerad av Göteborgs Stad, Göteborg 15 september.

Webbdagarna, Göteborg 24 september.

My News Day, Göteborg 4 november.

Kunskapsseminarium om Storbritannien, Göteborg & Co, Göteborg 16 november.

Studiebesök hos publika avdelningen vid Nationalmuseum, Stockholm 8 oktober.

Fastighets- och säkerhetssamordnare Daniel Landahl

Deltagande i utbildningen *Ventilationsteknik steg 1*, Göteborg 23–25 februari.

Tekniker Solveig Lehtonen

Deltagande i webinar om packning av konstverk.

Intendent pedagogik Philippa Nanfeldt

Vi hör det vi ser, utbildningstillfälle 3, Göteborgs konstmuseum 2 juni.

Konservator papper MariaTeresa Pullano

Deltagande i seminariet *Mångfaldiga en bild – en orientering om tryckteknik*, Studio Västsvensk Konservering, Göteborg 17 februari.

Deltagande i workshopen *Bruker X-ray Fluorescence*, Göteborgs universitet 9 september.

Tekniker Arthur Ragnarsson

Svetskurs, Göteborg 26 mars.

Konservator måleri Petra Waern

Konstruktiva samtal i svåra frågor, förvaltningsgemensam samverkansutbildning och workshop med psykolog samt utbildning gällande HBQ i arbetslivet.

Stress och arbetsmiljö, föreläsning med forskare från Sahlgrenska Universitetssjukhuset.

Enheten för kommunikation, teknik och säkerhet

Personalresa till Borås med guidad skulpturpromenad samt studiebesök vid Borås konstmuseum och Abecitas konstmuseum.

Vid Göteborgs konstmuseum har följande personal varit anställd under 2015:

Ledning

Isabella Nilsson, museichef

Enheten för kommunikation, teknik och säkerhet

Arne Bourghardt, tekniker
Cornelia Cederleüf, administratör
Susanne Fägersten Sabel, enhetschef fr o m mars
Malin Gustafsson, kommunikatör
Helena Karlsson, receptionist/administratör
Helene Karlsson, vikarierande marknadsförare
Daniel Landahl, fastighets- och säkerhetssamordnare
Solveig Lehtonen, tekniker
Bue Nordström, butiksassistent
Malin Opprud, marknadsförare, tjänstledig fr o m mars
Anna Petters, föremålstekniker med depositionsansvar
Lennart Pettersson, enhetschef, pensionsavgång fr o m april
Mats Pihlström, tekniker, pensionsavgång fr o m februari
Arthur Ragnarsson, tekniker fr o m februari
Maggie Singer, receptionist
Julia Svensson, ekonom
Marie Wallgren, receptionist
Åse Vester, administratör
Fredrik von Zweigbergk, butiksföreståndare

Timanställda i reception/butik: Frida Bladby, Sofia T Buhre, Lena Frantzén, Sandra Gustafsson, Cecilia Jonsson, Gustav Lejelind och Mia Rådström.

Timanställda tekniker: Daniel Grizelj och Dorota Lukianska.

Enheten för utställningar, samlingar och pedagogik

Alissa Andersson, vikarierande konservator februari–mars
Emelie Arendorff Runnerström, konstpedagog
Kalle Andersson, föremålsregistrator, tjänstledig januari–maj
Kristoffer Arvidsson, forskningsledare
Malin Borin, konservator måleri, tjänstledig februari–mars
Per Dahlström, intendent samlingar/forskningssamordnare
Freja Holmberg, konstpedagog
Anna Hyltze, enhetschef
Philippa Nanfeldt, intendent pedagogik
Eva Nygårds, intendent utlån/bildrättigheter
Mariateresa Pullano, konservator papper
Eva Ranglin, bibliotekarie
Hossein Sehatlou, fotograf
Johan Sjöström, intendent utställningar
Anders Svensson, vikarierande föremålsregistrator januari–juni
Petra Waern, konservator måleri
Britt-Marie Widén, utställningskoordinator

Månads- eller timanställda konstpedagoger och/eller värdar: Lisbet Ahnoff, Sofia T Buhre, Jenny Forsgren, Ida Gudmundsson, Alexandra Herlitz, Cecilia Jonsson, Alexander Lindblom, Elisabeth Lindstrand, Vered Machluf och Johannes Nordholm.

PERSONALFÖRÄNDRINGAR

I början av året omorganiserades Göteborgs konstmuseum vilket gav museet två enheter istället för tre. En ny enhetschef anställdes som ersatte både en tidigare vakant enhetschefstjänst och en enhetschefstjänst vid pensionsavgång. Tjänsten tillsynsman förändrades och övergick i tjänsten fastighets- och säkerhetssamordnare. En person har efter sjukskrivning inom annan del av förvaltningen placerats vid museet och tilldelats administrativa arbetsuppgifter.

Göteborgs konstmuseum

Resultat (belopp i tkr)	Bokslut 2015	Budget 2015	Avvikelse	Bokslut 2014	Bokslut 2013	Bokslut 2012
Intäkter	22 284	23 093	-809	26 328	23 511	26 180
varav entréintäkter	3 174	4 300	-1 126	5 130	2 919	4 422
Kostnader	41 190	38 869	-2 321	42 118	39 791	40 240
Nettokostnad	18 906	15776	-3 130	15 790	16 280	14 060
Kommunbidrag	15 776	15 776	0	15 500	14 391	14 085
Resultat	-3 130	0	-3 130	-290	-1 889	25

Volymtal/nyckeltal	Utfall tom dec 2015	tom dec 2014	tom dec 2013	tom dec 2012
Volymtal, de vi är till för				
Antal anläggningsbesök	220 475	251 318	217 613	262 678
varav verksamhetsbesök, totalt	180 378	208 372	177 946	217 343
varav verksamhetsbesök, barn och unga	34 221	41 907	31 968	45 659
Deltagare i pedagogiska aktiviteter, barn och unga	15 006	17 390	16 214	19 004
Öppethållande, antal timmar per vecka	41/48	41/48	41/42/49	42/49

Volymtal, verksamhet/processer

Antal aktiviteter totalt, hemarena	990	1 117	1 331	1 310
varav utställningar	15	18	16	19
varav pedagogiska aktiviteter, barn och unga	588	699	663	782
varav övriga aktiviteter	387	400	652	509
Antal aktiviteter vid uppsökande verksamhet	0	43	19	25
Unika träffar på hemsidan	128 615	124 303	91 588	110 350
Uthyrning lokaler, antal timmar	90	88	148	108
Antal besökta kommuner	15	9	18	14

Nyckeltal, de vi är till för

Nöjd kundindex ¹	79	-	80	-
-----------------------------	----	---	----	---

Nyckeltal, verksamhet/processer

Antal besök per årsarbetare	6 911	8 377	6 937	7 905
Antal besök per öppen timma	101	116	99	118
Kostnad per besök	86	62	70	54
Kostnad per öppen timma	8 594	7 214	6 927	6 305

1. Ej jämförbart mellan åren.

Årets resultat uppgår till 3 130 tkr. Att intäkterna är 809 tkr lägre än budget och beror på att museets större kostnadskrävande utställningar hade färre besökare än beräknat, och därmed mindre entréintäkter, samt på utebliven sponsring, minskad uthyrning och minskat antal bokningar av visningar. Kontraktvillkor för inlån av verk till utställningar har begränsat möjligheten att hyra ut museets lokaler för event och därmed påverkat intäkterna negativt.

Inköp av konstverk för 369 tkr redovisas både som kostnad och intäkt, då förvärvet täcks av fondmedel och bidrag. Även vidarefakturerade kostnader om 161 tkr till Higab i samband med fasadrenovering redovisas som både intäkt och kostnad. Museibutikens försäljningsintäkter ökade med 377 tkr i jämförelse med budget. Museets intäkter styrs även av externa faktorer som demonstrationer vid Götaplatsen.

Kostnaderna är 2 321 tkr högre än budget beroende på ökade personalkostnader i samband med omorganisation, långtidssjukskrivning, extra kassabemannning vid hård belastning samt utbetalningar istället för kompledighet på

grund av fyllda arbetsscheman, ökade utställningskostnader, ökade säkerhets- och fastighetskostnader i samband med fasadrenovering, återställande efter brand, ett större lageruttag till följd av ökad försäljning i butiken, ökade IT-kostnader och BUS-avgifter (avgifter för bildrättigheter). Som följd av omorganisation av enhet har funktionen för teknik behövt timanställa personal för att hantera arbetstoppar, totalt 256 timmar samt mertid för deltidsanställda. Inköp av arbetsutrustning och renovering av konservatorateljé har genomförts.

Receptionsfunktionen har behövt timanställda på grund av en långtidssjukskrivning. En satsning på en julbutik på NK har liksom krävt extra personal. Inom pedagogiken har museet behövt bemanna med timanställda, till exempel för värdskap i *Emil Nolde. Färgstormar* och för museilektioner.

För att minska museets underskott har åtgärder vidtagits genom att begränsa utställningskostnader, införa inköpsstopp i butiken, inte ersätta personal vid föräldraledigheter på deltid, dra ned på bemanningen av reception och omplanera kommande verksamhet som utställningsprogram.

BILAGA: RAPPORT OM STUDIERESA TILL MADRID OCH BARCELONA

Forskningsledare Kristoffer Arvidsson erhöll Sixten Strömboms stipendium 2015 för en studieresa till Madrid. Resan genomfördes den 6 till 15 november 2015 med ett avslutande besök i Barcelona. I Madrid besöktes följande institutioner:

Museo del Prado
Museo Thyssen-Bornemisza
Konstakademin
Sorollamuseet
Museo Reina Sofía med paviljonger

Pradomuseet är flaggskeppet bland spanska museer med en enastående samling av äldre europeisk konst från 1100-tal till 1800-tal. Byggnaden uppfördes av Juan de Villanueva åt Karl III 1785 för att hysa hans naturhistoriska samling. Senare togs huset i bruk för att visa den kungliga konstsamlingen och museet grundades 1819. Samlingen omfattar omkring 27 509 föremål varav 7 825 målningar, 8 637 teckningar, 5 493 grafiska blad och 932 skulpturer. Omkring 1 300 verk visas i museet. Museets mest kända verk är Diego Velázquez *Hovdamerna* (1656) med sin intrikata rumskonstruktion med konstnärens självporträtt framför den stora duken och kungaparet som skymtar i en spegel längre in i rummet. Som hovmålare var Velázquez också aktiv för att förvärva italienska mästerverk till samlingen, vilket gjort att Prado har den största samlingen av italiensk renässans- och barockkonst utanför Italien.

Särskilt konstnärer som Velázquez, Zurbarán, El Greco, Goya men även Rubens och Tizian är rikligt representerade i flera salar vardera. Museet har även en framstående samling av tysk och flamländsk renässans, exempelvis Rogier van der Weydens *Nedtagningen från korset* (1435) och flera verk av Albrecht Dürer. En av höjdpunkterna är Francisco de Goyas så kallade svarta målningar, som han i slutet av sitt liv, döv och desillusionerad efter förluster och umbäranden, utförde på väggarna i sitt hus utanför Madrid och som senare överförts till duk. I en skrämmande bild-

kavalkad ger Goya uttryck åt mänskliga yttringar av våld, förtvivlan, skräck och vidskepelse. Bland de mest ömkansvärda bilderna finns ett porträtt av en hund vars huvud sticker upp ur en sandhög, som om den kämpade för att inte sjunka ner.

I relation till Göteborgs konstmuseum, är det intressant att se fler och andra verk av konstnärer som finns representerade i Göteborg, som Beuckelaer, Canaletto, van Dyck, Rembrandt, Rubens och Zurbarán. Verk av två svenska konstnärer visades i hängningen: Johan Tobias Sergel och Adolf Ulrik Wertmüller.

Vid mitt besök visades två tillfälliga utställningar: *The Divine Morales* och *Transparent Art. Rock Crystal Carving in Renaissance Milan*. Den första innehöll framförallt målningar med religiösa motiv av den spanske renässansmålaren Luis de Morales. Den andra utställningen visade milanesiskt konstglas från renässansen med konstfullt graverade bilder. På sin tid var dessa glas mer värda än Tizians målningar.

Jag besökte även Prados publikationsavdelning där tre anställda redaktörer arbetar med publikationsverksamheten, främst praktiska frågor kring bilder, texter och tryckning. Raquel González informerade om deras arbetssätt. Intendenter ansvarar för innehåll i bokproduktionen, men samarbeten görs ofta med externa författare och forskare. Trots att Prado är många gånger större än Göteborgs konstmuseum, finns paralleller i behovet av finansiering av böcker och kataloger, då dessa sällan bär sina egna kostnader. Endast museets guidebok är en storsäljare.

Museets bokhandel återfinns i den äldre byggnaden. I tillbyggnaden bakom museet finns en museibutik med ett bredare sortiment. Tillbyggnaden till Pradomuseet, ritad av Rafael Moneo, färdigställdes 2007. Moneo, som för svenska läsare är mest känd som arkitekten bakom Moderna Museet i Stockholm, är en av Spaniens främsta arkitekter. Han arbetar återkommande i en form av klassisk, följsam modernism.

Prados tillbyggnad sluter an till omgivande bebyggelse med sin röda tegelfasad men står också i kontrast till det ljusare Jerónimosklostret intill. Formspråket har drag av brutalism men byggnaden är uppförd i klassiska material som tegel, sten, glas och polerad metall samt med två iögonfallande bronsportar av konstnären Cristina Iglesias. Under jord sträcker sig paviljongen mot huvudbyggnaden med en ny entré, utställningssalar, auditorium och restaurang. Biljettförsäljningen sker dock i kortändan på den äldre museibyggnaden. Väl i den nya entrén måste besökare gå genom en säkerhetskontroll med metalldetektor.

Det andra museet jag besökte var Thyssen-Bornemisza, beläget på Paseo del Prado i närheten av Prado. Museet är inrymt i en äldre byggnad med ett flertal våningsplan, som anpassats för museet av Rafael Moneo. En modern tillbyggnad med salar för samling och utställningar samt med en restaurang, ritad av BOPBAA, invigdes 2004. Samlingen sträcker sig från medeltid till nutid och håller en hög internationell klass med verk av Tizian, Frans Hals, Rubens, Monet, van Gogh, Picasso, Dalí, Hopper med flera. I jämförelse med Pradomuseet rör det sig i flertalet fall om verk i något mindre format. I samlingen finns flera verk av Lucian Freud, som också målat Baron Hans Heinrich Thyssen-Bornemiszas porträtt, konstsamlaren som tillsammans med sin far byggt upp museets samling. Anmärkningsvärt är de aprikosfärgade väggarna, en färg som valdes av donatorn. I utställningsrummen och salarna för modernism är väggarna dock vita.

Under mitt besök pågick en större utställning med Edvard Munch. Till utställningen fanns en egen butik, som besökarna leddes igenom på vägen ut. Vid sidan av denna erbjuder den ordinarie museibutiken ett brett urval böcker om samlingen, från stora praktböcker till guideböcker i större och mindre format.

Samlingen började byggas upp av den tysk-ungerske baronen Heinrich Thyssen-Bornemisza de Kázon (1875–1947). Efter hans död fortsatte sonen, baron Hans Heinrich Thyssen-Bornemisza (1921–2002), att förvärva konst. Madrid tillhandahöll en byggnad för att visa samlingen som senare förvärvades av spanska staten. Museet öppnade 1992 men Thyssen-Bornemiszas änka, Carmen Cervera (f. 1943), har fortsatt att samla och lånar ut sin samling till Thyssen-Bornemisza-museet och andra museer som det katalanska nationalmuseet i Barcelona.

Konstakademin – Real Academia de Bellas Artes de San Fernando – är belägen på Calle de Alcalá. Konstakademin grundades 1744 och flyttade in i det nuvarande palatset, ritat av José Benito de Churriguera, tjugo år senare. Kung Karl III gav Diego de Villanueva i uppdrag att omforma byggnaden för ändamålet. Museet innehåller samlingar av äldre konst med främst spanska konstnärer som Murillo, Zurbarán och Goya. Här finns även verk av Bellini, Correggio, Reni, Fragonard, Archimboldo och Rubens. Zurbarán är representerad med en hel rad storskaliga helgonporträtt. Av Goya finns självporträtt, porträtt och några sena målningar med mentalsjukhus och flagellanttåg som motiv. I museet finns också flera av Goyas originalplåtar till etsningsserien *Los Caprichos*. Förutom äldre konst finns det i Konstakademin en samling med verk av modernister som Juan Gris. Av 1800-talskonstnärer är impressionisten Joaquín Sorolla y Bastida företrädd med en större målning. I samlingen finns även verk av spanska modernister från efterkrigstiden, som Luis Feito, Manuel Rivera och Antoni Tàpies. Flera av dessa är även representerade i Göteborgs konstmuseum med framstående verk förvärvade under 1950- och 1960-talet. Vid mitt besök visades en utställning med detaljerade grafiska bilder av moskén i Córdoba, som tog fasta på arkitekturen och inte minst de dekorativa utsmyckningarna.

Norr om centrum ligger Sorollamuseet – ett museum över den spanske impressionisten Joaquín Sorolla y Bastida (1863–1923). Sorolla var mycket framgångsrik och tävlade med John Singer Sargent och Anders Zorn om de mest prestigefyllda porträttuppgifterna. Stilistiskt kan hans konst beskrivas som en spansk motsvarighet till dessa. Bakom en mur finner man hans marockanskinspirerade trädgård och hus som gjorts om till ett museum, fyllt med många av hans verk. Här finns porträtt, landskap, stadsbilder, figurmotiv och stilleben. Sorolla är kanske mest känd för sina målningar av badande pojkar, vars våta hud glittrar i det starka solljuset.

Ett museum i en helt annan skala är det enorma Museo Reina Sofía (Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía) – Madrids museum över modern konst i närheten av järnvägsstationen Atocha. Museet, som innehåller konst från 1881 fram till nutid, öppnade 1992 och namngavs efter Spaniens drottning Sofía. Det är inrymt i ett kringbyggt nedlagt sjukhus med långa korridorer och stora salar. På baksidan finns en tillbyggnad, ritad av Jean Nouvel och invigd 2005,

också den i monumental skala. Tillbyggnaden innehåller utställningssalar, restaurang samt forskningscenter, bibliotek och en välsorterad bokaffär.

Bland de konstnärer som är rikligt representerade i samlingen finns Pablo Picasso och Salvador Dalí. Picassos kanske mest berömda verk, *Guernica* från 1937, hänger här i en egen sal. Politisk och konceptuell konst från 1960- och 1970-talet har en framträdande plats i hängningen av museets samling. Bland andra Öyvind Fahlström finns representerad, liksom Francis Bacon och Richard Hamilton. Värt att notera är hur museet arbetat med att skapa kontext kring konsten i form av spelfilmer som visas som projektioner i anslutning till verken. Även fotografi är ett återkommande inslag. Spanska modernister som Luis Feito, Antonio Saura och Antoni Tàpies är rikligt representerade, men även realisten Antonio López García.

Museet har två paviljonger i Parque del Retiro där nutida konstnärer ställer ut. Endast den ena av dessa var öppen under mitt besök, den i kristallpalatset som visade en installation av den vietnamesiske konstnären Dan Vhō.

Vid mitt besök på Reina Sofía pågick en utställning med den holländske konstnären Constant Nieuwenhuys (1920–2005), känd för sina visionära arkitekturprojekt över det nya Babylon – en vision om framtida självorganiserande städer på höga pelare. Constant är förknippad med situationiströrelsen, men på utställningen visades vid sidan av de politiskt orienterade arkitektoniska modellerna och skisserna även måleri från den senare delen av hans karriär. Utställningen gav därför en ny bild av konstnären. På museet visades även en omfattande utställning med spansk politisk och konceptuell konst från 1960- och 1970-talet, präglad av en mångfald av medier. Ytterligare en utställning presenterade den tyska videokonstnären Hito Steyerl (f 1966) i större format.

Från Madrid gjorde jag en resa med tåg till Barcelona, där jag besökte följande museer:

Picassomuseet
MEAM (Museu Europeu d’Art Modern)
Museu Nacional d’Art de Catalunya
MACBA (Museu d’Art Contemporani de Barcelona)
Mirómuseet
Mies van der Rohes paviljong
Sagrada Família (Gaudí)
Casa Milà (Gaudí)

På Picassomuseet finns ett stort urval av Picassos verk, med tyngdpunkt på ungdomsverken och sviten med parafraser på Velázquez *Hovdamerna*. Hängningen ger en god bild av Picassos stilistiska utveckling, från de brådmogna studiearbetena via de olika faserna före och efter kubismen till de sena verken utförda på Franska rivieran. Museet är inrymt i ett hus i den gamla stadsdelen med trånga gränder. På insidan är museet mer omfattande än vad det ser ut att vara från utsidan. Museibutiken är välsorterad med bilder och souvenirer men erbjuder också ett rikt urval av Picassolitteratur.

MEAM (Museu Europeu d’Art Modern) är ett litet museum intill Picassomuseet som specialiserat sig på nutida klassisk realism. Vid mitt besök visades en omfattande utställning med Odd Nerdrums verk från tidigt 1980-tal fram till nutid och en utställning med hans elever.

Museu Nacional d’Art de Catalunya är ett stort museum beläget på en höjd i en pampig byggnad, som avslutning på paradgatan Avinguda de la Reina Maria Cristina. Här visades en mindre utställning med spansk stillebenmålari från barocken. Samlingarna stäcker sig från medeltid till tidigt 1900-tal. En stor mängd romanska väggmålningar från kyrkor har förts över till annat underlag och visas i uppbyggda absider. I samlingen finns därutöver en stor mängd medeltida altartavlor liksom verk från renässansen. Art nouveau inombåde konst, formgivning och grafisk design ges stort utrymme, vilket har sin bakgrund i att art nouveau-rörelsen var särskilt inflytelserik i Barcelona. Liksom på Reina Sofía, visas konsten i flera fall i ett historiskt sammanhang, på katalanska museet i form av reklambilder och historiska fotografier och filmer. Intressant att notera är de flerspråkiga skyltarna på spanska, katalanska, engelska och franska. På flera ställen var texten monterad på stora ljuslådor.

Mirómuseet är ett museum över den spanske konstnären Joan Miró med verk från hela hans karriär, från målningar till objekt och storskaliga skulpturer. Vid sidan av Mirós egen konst, visades verk av konstnärsvänner som Alexander Calder, Antonio Saura och Antoni Tàpies.

MACBA (Museu d’Art Contemporani de Barcelona) är ett museum för samtidskonst i en uttrycksfull byggnad ritad av Richard Meier. Innanför den vita långsträckta fasaden möter besökaren en öppen hall med långa ramper som leder upp till de olika vångsplanen. På museet visades en originellt utformad utställning med den spanske fotografen Xavier

Miserachs. Hans fotografier från Barcelona under mitten av 1900-talet har i denna omvandlats till effektivt ljussatta tredimensionella kulisser. Under mitt besök visades även en utställning med den spanske skulptören Sergi Aguilar och en med nyförvärv till samlingen. En utställning med konceptuell konst hade titeln *Species of Spaces*. Svenske Öyvind Fahlström är representerad i samlingen, liksom Antoni Tàpies med en väggfast installation.

Utöver konstmuseer besökte jag några arkitektoniska objekt. Gaudís Sagrada Família och Casa Milà hör till de självskrivna sevärdheterna. Mies van der Rohes paviljong från 1929 är ett klassiskt verk inom funktionalismen som ligger nära det katalanska nationalmuseet. Byggnaden i marmor, glas och stål präglas av upplösning mellan ut och inne.

Resan har gett mig möjlighet att förkovra mig i några av världens främsta konstsamlingar. Av särskilt intresse har varit att studera verk av konstnärer som också är representerade i Göteborgs konstmuseum, däribland Zurbarán och en

rad spanska modernister. Att studera arkitektur, hängning, museibutiker, väggtexter med mera har också varit värdefullt. Mitt möte med publikationsavdelningen på Prado-museet innebar också ett givande utbyte av erfarenheter.

Inget av de museer jag besökt har haft renodlade forskningsavdelningar. Forskning bedrivs av intendenten eller externa forskare. Museipersonal administrerar bokproduktion och på Prado finns en särskild avdelning för detta. Trots avsaknad av renodlade forskningsavdelningar har flera museer omfattande arkiv och bibliotek. Museernas guideböcker imponerar genom sina välskrivna texter och tilltalande upplägg. Såväl Prado som Thyssen-Bornemisza har föredömliga bild- och faktsäckade guideböcker. Reina Sofía-museets guidebok är i mitt tycke mer problematisk, uppdelad i två delar och varken bildrik eller tilltalande i sin formgivning men med ett intressant innehåll där hängningens fokus på historiska sammangång återspeglas.

Kristoffer Arvidsson

Göteborgs konstmuseum
Götaplatsen
412 56 Göteborg

Telefon: +46 31 368 35 00
www.goteborgskonstmuseum.se

ISSN 0432-126X